ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ

ਸਤੰਬਰ 12, 1986

September 12, 1986

ਸੰਪਾਦਕ: ਦਰਸ਼ਨ ਗਿੱਲ

ਇਹ ਪੀ ਡੀ ਐਫ ਫਾਈਲ ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸ਼ਿਵਦੇਵ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਹੁੰਦਲ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ।

ਸ੍ਰੋਤ: ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ ਦਾ ਇਹ ਅੰਕ ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਗਿੱਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ।

ਸਪਤਾਹਿਕ

Second Class Mail Reg. No. 5991

ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ

The Canada Darpan

Punjabi Weekly Newspaper

Weekending September 12, 1986 Vol. 5 No. 35 Price 35¢ Out of Greater Vancouver 50¢ Ph. (604)581-4473

ਅੰਦਰ ਪੜ੍ਹੋ :—

ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਕਤਲ

ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਸੋਲਾਂ ਹਲਾਕ

ਜਲੰਧਰ — ਪਹਿਲੀ ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਭਰੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਇਥੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਆਰ. ਪੀ. ਗੈਂਡ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਕਾਤਲਾਂ ਕੋਲ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਹਥਿਆਰ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੈਂਡ ਦੇ ਗੋਲੀਆਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਦ ਉਹ ਇਕ ਸਟੋਰ ਵਿਚ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵੜ ਰਹੇ ਸਨ।

ਆਰ. ਪੀ. ਗੈਂਡ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਪੈਸ਼ਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਹਿਟ ਲਿਸਟ ਉਤੇ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ। ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰਨ ਪਿਛੋਂ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਸਵਾਰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਸ੍ਰੀ ਗੈਂਡ 50 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਨ

ਪੁਲਸ ਮੁਖੀ ਰੀਬੇਰੋ ਦਾ ਬਿਆਨ

ਕਤਲ ਦੀ ਖਬਰ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜੂਲੀਓ ਰੀਬੇਰੋ ਜਲੰਧਰ ਪੁਜ ਗਏ। ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਫਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਭਗਦੜ ਮੱਚੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਮਾਨਸਿਕ ਤਵਾਜ਼ਨ ਖੋ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਪੰਜ ਮੁਖ ਗਰੋਹ ਖਤਮ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਇਹ ਗਰੋਹ ਬਾਕੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ 24 ਅਤਿਵਾਦੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਰੀਬੇਰੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਗਰੋਹ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਪੁਲਸ ਸਰਗਰਮ ਹੈ। ਪੁਲਸ ਮੁਖੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਗਰੋਹ ਖਤਮ ਕਰਨ ਪਿਛੋ ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਕਾਰਗਰ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਗਰੋਹ ਦਾ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਫੜਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਬਾਕੀਆਂ ਦੀ ਸੂਹ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ 16 ਕਤਲ

ਪੁਲਸ ਮੁਖੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਠੱਲ੍ਹ ਪਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੁਲਾਈ ਵਿਚ 60 ਕਤਲ ਹੋਏ ਸਨ ਜਦ ਕਿ ਅਗਸਤ ਵਿਚ ਕਤਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 16 ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 24 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਗਰੋਹ ਫੜੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਪੁਲਸ ਮੁਕੰਮਲ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲਵੇਗੀ।

ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਅਤਿਵਾਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਪੁਲਸ ਮੁਖੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਪੁਲਸ ਨੇ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਏ ਹਨ।

ਜੱਜ ਗੈਂਡ ਦਾ ਸਸਕਾਰ

ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਜੱਜ ਗੈਂਡ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਨਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਕੈਬਨਿਟ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਸਿਧਾਰਥ ਸ਼ੰਕਰ ਰੇਅ ਅੰਤਮ ਸਸਕਾਰ ਸਮੇਂ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹੜਤਾਲ ਰੱਖੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ ਰਿਹਾ।

ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਦੇ ਕਤਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਰ-ਭਜਨ ਵੀ ਫੜਿਆ ਗਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ — ਪ੍ਰੈਸ ਟਰੱਸਟ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਖਬਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਖੌਤੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ ਦਾ ਨੰਬਰ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਫੜੇ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਉਸਨੇ ਸੱਤ ਕਤਲਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਖਬਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਨਰਲ ਅਰੁਨ ਵੈਦਿਆ ਦੇ ਕਤਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ।

ਕੈਨੇਡਾ-ਸੋਵੀਅਤ ਮਿਤਰਤਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਸਰੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸਮਾਗਮ

ਹਿੰਦ-ਪਾਕਿ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ 10 ਅਤਿਵਾਦੀ ਮਾਰੇ

ਦੋ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੋ ਗਈ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ — ਇਥੋਂ 60 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਹਿੰਦ-ਪਾਕਿ ਸਰਹੱਦ ਉਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੈਨਾਵਾਂ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਗੋਲੀ ਚਲਣ ਕਾਰਨ ਦਸ ਅਤਿਵਾਦੀ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਸੱਤ ਜਵਾਨ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ। ਬਾਰਡਰ ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਫੋਰਸ ਦੇ ਇਕ ਅਫਸਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਗੰਭੀਰ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪੁਲਸ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਟਰੇਨਿੰਗ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਟੋਲੇ ਵਿਚ 40 ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ ਜੋ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਬੀ. ਐਸ. ਐਫ. ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਚੈਲਿੰਜ ਕਰਨ ਉਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ।

ਤੜਕੇ 4 ਵਜੇ ਹੋਈ ਇਸ ਸਰਹੱਦੀ ਝੜਪ ਵਿਚ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਸ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਲਾਸ਼ਾਂ ਪਹਿਚਾਣੀਆਂ ਜਾ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ। ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਵਾਛੜ ਨਾ ਝੱਲਦੇ 30 ਅਤਿਵਾਦੀ ਮੁੜ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਏ।

ਪੁਲਸ ਦੇ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਆਮ ਤੌਰ ਉਤੇ 10,10 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਟੋਲੇ ਭੇਜਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਈ ਵਾਰ ਸਰਹੱਦ ਵੀ ਪਾਰ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਕਤਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਦਰੇਗ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਹਲਵਾਰਾ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ — ਇਥੋਂ ਮਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਕਥਿਤ ਮੁਖ ਦੋਸ਼ੀ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਹਲਵਾਰਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਖਬਰ ਅਨੁਸਾਰ ਡਾ: ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਹੀ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਸ਼ੱਕ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜੇ ਸਨ ਪਰ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਇਧਰ ਉਧਰ ਆਦਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਵਿਚ ਫੇਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਏ।

ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਹਲਵਾਰਾ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਇਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਪੁਲੀਸ ਮੁਖੀ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫੜਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਏ ਹਨ।

ਸੋਵੀਅਤ ਰੂਸ ਤੇ ਚੀਨ ਦੁਆਰਾ ਤੇਲ ਨਿਰਯਾਤ ਵਿਚ ਕਟੌਤੀ

ਈਰਾਨ ਨੇ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ

ਬਿਜਿੰਗ — ਈਰਾਨ ਦੇ ਤੇਲ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਸੋਵੀਅਤ ਰੂਸ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਾਹਰ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਤੇਲ ਦੀ ਮਿਕਦਾਰ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਕਟੌਤੀ ਕਰਨਗੇ।

ਈਰਾਨ ਦੇ ਤੇਲ ਮੰਤਰੀ ਗੁਲਾਮ ਰਜ਼ਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਤੇਲ ਉਤਪਾਦਕ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਤੇਲ ਦੀ ਡਿਗਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਉਤਪਾਦਨ ਘਟਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ। ਉਹਨਾ ਨਾਲ ਵੀ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ 100000 ਬੈਰਲ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਰਜਾਮੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਉਸਦੀ ਕੁਲ ਤੇਲ ਨਿਰਯਾਤ ਜੋ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਨੇ ਵੀ ਕਟੌਤੀ ਕਰਨੀ ਮੰਨ ਲਈ ਹੈ ਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਚੀਨ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿੰਨੀ ਕਟੌਤੀ ਤੇਲ ਨਿਰਯਾਤ ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਦੋ ਜਹਾਜ਼ ਟਕਰਾਉਣ ਨਾਲ 88 ਮੌਤਾਂ

ਲਾਸ ਏਜੰਲਸ — ਇਥੋਂ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ 15 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਦੋ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਟਕਰਾਉਣ ਨਾਲ 7 ਮੌਤਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 64 ਵਿਅਕਤੀ ਏਅਰ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਸਫਰ ਕਰ ਕਰੇ ਸਨ। ਜਹਾਜ਼ ਡਿਗਣ ਨਾਲ 24 ਵਿਅਕਤੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਘਰ ਵੀ ਜਾਲੇ ਗਏ।

ਗਾਂਧੀ ਫਿਲਮ ਨੇ 90 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਮਾਏ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ — ਸਰ ਰਿਚਰਡ ਐਟਨਬਰੋ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਗਾਂਧੀ' ਨੇ 1985 ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਚੋਂ 9 ਕਰੋੜ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ (ਲਗਪਗ 90 ਕਰੋੜ ਰੁਪੈ) ਕਮਾਏ ਹਨ। 9.22 ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਦੀ ਕੁਲ ਰਕਮ ਵਿਚੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਫਿਲਮ ਵਿਕਾਸ ਨਿਗਮ ਦਾ ਹਿਸਾ 13.35 ਕਰੋੜ ਰੁਪੈ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ 13.11 ਕਰੋੜ ਰੁਪੈ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਨਿਗਮ ਦੇ ਕੁਲ ਹਿਸੇ ਵਿਚੋਂ 11.84 ਕਰੋੜ ਰੁਪੈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਵਿਚ ਹਨ। ਏਸੇ ਦੌਰਾਨ ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਟੀ ਵੀ ਤੇ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੇ ਇਹ ਫਿਲਮ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਚਲਾ ਲਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਅਤਿਵਾਦ ਛੇਤੀ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ — ਰਾਜਪਾਲ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਜਲੰਧਰ — ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਸ੍ਰੀ ਸਿਧਾਰਥ ਸ਼ੰਕਰ ਰੇਅ ਨੇ ਇਥੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਅਤਿਵਾਦ ਛੇਤੀ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਬਦੇਸ਼ੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹਿ ਤੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਅਮਨ, ਫਿਰਕੂ ਏਕਤਾ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰਾ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਹਿੰਸਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਦਬਾਅ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਹ ਜੱਜ ਗੈਂਡ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਥੇ ਆਏ ਸਨ

ਹਾਲਾਤ ਸੁਧਰਨਗੇ

ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸੁਧਰ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਲਈ ਸਿਰ ਤੋੜ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਸ: ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ: ਬਰਨਾਲਾ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਏਕਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪੂਰੇ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਮਾਲ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਅਨਸਰਾਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ।

ਅਤਿਵਾਦ ਦਾ ਸਫਾਇਆ

ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚੋਟੀ ਦੇ ਕਈ ਅਤਿਵਾਦੀ ਫੜ ਲਏ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਛਾਪੇ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਪੁਲਸ ਮੁਖੀ ਸੀ ਰਿਬੇਰੋ ਅਤਿਵਾਦ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਪੁਲਸ ਵਲੋਂ ਹੋਰ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਯਤਨ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਾਡੇ ਗੁਰੂਆਂ ਪੀਰਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਸਿਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਲੋਚਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਅਤਿਵਾਦੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਪਾਏ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚੱਲਕੇ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਬਨਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੰਡ ਹੀ ਹੋਣ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣਾ ਚਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਦਭਾਵਨਾ ਹਰ ਕੀਮਤ ਤੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ 99 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਏਕਤਾਂ ਕਾਇਮ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਅਤਿਵਾਦ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਕੁ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਅਨਸਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਰੋਲ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਰੋਲ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦੀ ਵਿਰੁਧ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਜੋ ਜੰਗ ਛੇੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲੇਗੀ ਅਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਦਾ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਖਾਤਮਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚੋਂ ਅਤਿਵਾਦ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ ਤੇ ਨਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਮਸਲੇ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਗੰਭੀਰ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਛੇਤੀ ਹੱਲ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਰੱਕੀ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਐਤਕਾਂ ਕਣਕ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹੋਈ ਹੈ। 20 ਨੁਕਾਤੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਧੀਨ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਯੂ. ਪੀ. ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਾਂਗ ਕਾਫੀ ਉਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਰੇਕ ਯੋਜਨਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫਲ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਹਰੇਕ ਮਿਥਿਆ ਟੀਚਾ ਵੀ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰੀਕਵਰੀ ਵੀ ਪਿਛੇ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਨਅਤ ਨੂੰ ਕੁਝ ਢਾਅ ਲੱਗੀ ਹੈ ਪਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਨਅਤ ਦਾ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅਫਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਬਚੋ

ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਫਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਹਨਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਅਸਲੀਅਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਸੂਡਾਨ ਵਿਚ ਭੁੱਖਮਰੀ

ਜੇਨੇਵਾ — ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਰੈਡ ਕਰਾਸ ਦੀ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਡਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੂਡਾਨ ਦੇ ਇਕ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਖਾਨਾਜੰਗੀ ਹੈ ਤੇ ਰਾਹਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਠਪ ਹੋਈਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭੁਖ ਨਾਲ ਮਰ ਜਾਣ ਦਾ ਅੰਦੇਸ਼ਾ ਹੈ ਇਹ ਦੱਖਣੀ ਸੂਡਾਨ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਾਓ ਹੈ ਜਿਥੇ ਗੁਰੀਲਾ ਯੁਧ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਭੁਖ ਮਰੀ ਤੇ ਕਾਲ ਕਾਰਨ 130000 ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਨਾਂ ਗੁਆਉਣ ਦਾ ਅੰਦੇਸ਼ਾ ਹੈ। ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਨੇ ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਇਕ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਸੁੱਟ ਲਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਰੈਡ ਕਰਾਸ ਰਾਹੀਂ ਰਸਦ ਸਪਲਾਈ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਪਰ ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿ ਇਹ ਸਿਵਲੀਅਨ ਜਹਾਜ਼ ਰੈਡ ਕਰਾਸ ਦੇ ਨਾਂ ਥੱਲੇ ਸੂਡਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਲਈ ਫੌਜੀ ਢੋਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਰੈਡ ਕਰਾਸ ਦਾ ਰਾਹਤ ਕੰਮ ਰੋਕ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਜੋ ਮਦਦ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਸਿਰਫ ਸੜਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਨਾ ਕਾਫੀ ਹੈ।

ਬੇਪਛਾਣ ਲਾਸ਼

ਰਿਚਮੰਡ — 'ਪ੍ਰੋਵਿੰਨਸ' ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਖਬਰ ਅਨੁਸਾਰ ਰਿਚਮੰਡ ਪੁਲਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਇਕ ਲਾਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਈਸਟ ਇੰਡੀਅਨ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਪਹਿਚਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਉਸ ਆਦਮੀ ਦੇ ਮੁੱਛਾਂ, ਦਾੜ੍ਹੀ ਤੇ ਕੇਸ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਇਕ ਮੂਹਰਲਾ ਦੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਲਾਸ਼ ਫਰੇਜ਼ਰ ਦਰਿਆ ਵਿਚੋਂ ਪੁਲਸ ਹੈ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਲੱਭੀ।

ਮਾਤਾ ਤੇਜ਼ ਕੌਰ ਜੀ ਦਾ ਅੰਤਮ ਸਸਕਾਰ

ਕਾਮਰੇਡ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਤੇਜ਼ ਕੌਰ ਦਾ ਅੰਤਮ ਸਸਕਾਰ 6 ਸਤੰਬਰ, 1986 ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਦਿਹਾਂਤ 23 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅੰਤਮ ਰਸਮ — 6 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਦਸ ਵਜੇ Avalon Funeral Hall, 13288 - 108 Ave. Surrey ਵਿਚ ਹੋਵੇਗੀ।

ਅੰਤਮ ਸਸਕਾਰ ਹੈਮਿਲਟਨ ਮੌਰਚਰੀ (ਫਰੇਜ਼ਰ ਤੇ 41 ਐਵੇਨੀਊ) ਉਤੇ ਸਾਢੇ ਗਿਆਰਾਂ ਵਜੇ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਹੜਤਾਲਾਂ ਹੀ ਹੜਤਾਲਾਂ

- ਨਿਊਫਾਊਂਡਲੈਂਡ ਵਿਚ 5500 ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਮਿਆਂ ਨੇ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੜਤਾਲ ਕੀਤੀ।
- ਕਿਊਬਿਕ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਅੱਜ ਕੰਮ ਤੋਂ ਵਾਕ ਆਊਟ ਕੀਤਾ।
- ਥੰਡਰ ਬੇਅ ਦੇ 1000 ਗਰੇਨ ਹੈਂਡਲਰ ਕਾਮਿਆਂ ਨੇ ਹੜਤਾਲ ਕਰ ਦਿਤੀ ਜਦੋਂ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਵਿਚ 20 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕਟੌਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ
- ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਕੈਥੋਲਿਕ ਚਰਚ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਡੇ ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ।

ਭਾਰਤੀਆਂ ਉਪਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੇ ਵੀ ਵੀਜ਼ਾ ਲਾ ਦਿਤਾ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼, ਘਾਨਾ ਤੇ ਨਾਈਜ਼ੀਰੀਆ ਵੀ ਜੱਦ ਹੇਠ

ਲੰਡਨ — ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਥੈਚਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਰਤ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਦੋ ਦੇਸ਼ਾਂ ਘਾਨਾ ਤੇ ਨਾਈਜੀਰੀਆ ਦੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਉਪਰ ਵੀਜ਼ੇ ਦੀ ਮਦ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਇਕ ਕੈਬਨਿਟ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਬਰਤਾਨਵੀ ਦੂਤਾਵਾਸਾਂ ਤੋਂ ਵੀਜ਼ਾ ਲੇ ਕੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ।

ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਦਮ ਇਸ ਲਈ ਚੁਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਉਤੇ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਏਨੀ ਵਧ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਹੈਥਰੋ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦਾ ਸਟਾਫ਼ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹੈ। ਸੈਰ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਏਸ਼ੀਆ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਲੇਬਰ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਰੋਕ ਲਾਉਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨਸਲਵਾਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਣਬੁਝ ਕੇ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਠੋਕ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪਰ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਡਗਲਸ ਹਰਡ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਸੈਲਾਨੀ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗਾ ਹੈ ਕਿ ਵੀਜ਼ਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇ।

ਲੇਬਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਕ ਆਗੂ ਕਾਫ਼ਮੈਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਰਤਾਨਵੀ ਨਸਲਵਾਦੀ ਟੋਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਚਿੱਟੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਥੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਇਹ ਕਦਮ ਚੁਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੋ ਲੋਕ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਇਥੇ ਸੈਰ ਲਈ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਸਲ ਵਿਚ ਵੀਜ਼ਾ ਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਚਿੱਟੇ ਨਸਲਵਾਦੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੀਜ਼ੇ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹਫਤੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲਗ ਜਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਨਜਾਇਜ਼ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਤਾੜਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦਾ ਵਹਾ ਵਧ ਗਿਆ ਤਾਂ ਵੀਜ਼ੇ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਤੁਰਤ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਲੰਕਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਉਤੇ ਇਹ ਵੀਜ਼ੇ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਗੂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਰਕਾਰ ਤਾਮਿਲਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਬਜ਼ਿਦ ਸੀ।

ਤ੍ਰੀਪੁਰਾ ਵਿਚ 14 ਵਿਅਕਤੀ ਹਲਾਕ

ਅਗਰਤਲਾ — ਇਥੇ ਪੁਜੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤ੍ਰੀਪੁਰਾ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਵਲੋਂ 14 ਵਿਅਕਤੀ ਹਲਾਕ ਕਰ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਘਟਨਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸੰਗੀਨ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤ੍ਰੀਪੁਰਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਬੰਦ ਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਸਖਤ ਕਦਮ ਚੁਕਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸ: ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਸਸਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਲੋਚਨਾ

ਲੁਧਿਆਣਾ — ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਸ: ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੱਸੋਵਾਲ ਨੇ ਪ੍ਰਮੁਖ ਸਿਖ ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਸ: ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਜਗਰਾਓਂ ਨੇੜੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਸਸਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਖਤ ਅਲੋਚਨਾ ਤੇ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨਾ ਕੇਵਲ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਐਮ. ਪੀ. ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਨੇਤਾ, ਸਾਬਕਾ ਆਈ. ਏ. ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਨ। ਸਗੋਂ ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪ੍ਰੋ: ਆਫ ਸਿਖੀਜ਼ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਸਿੱਖ ਬੁਧੀਜੀਵੀ ਸਨ। ਸ: ਜੱਸੋਵਾਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਸਸਕਾਰ ਨਾ ਕਰਕੇ ਇਕ ਮਹਾਨ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

THE CANADA DARPAN
(Punjabi Weekly Newspaper)
P.O.BOX 265
Surrey, B.C. V3T 4W8
Chief Editor: (Hon.) DARSHAN GILL
Art: N. DHALIWAL
All office holders of CANADA DARPAN are honorary associates.
'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਲਈ ਲੇਖਕ ਆਪ ਜ਼ਿੰਮੇਂਵਾਰ ਹਨ। ਐਡੀਟਰ ਜਾਂ ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ।
Ph. 581-4473

ਸੰਪਾਦਕੀ :

ਗੁੱਟ-ਨਿਰਲੇਪ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ

ਇਸ ਸਮੇਂ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਮਹੱਤਤਪੂਰਨ ਦੇਸ਼ ਜ਼ਿੰਮਾਮਬੇ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਗੁੱਟ-ਨਿਰਲੇਪ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇਕ ਸਿਖ ਸੰਮੇਲਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ 100 ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਹਨ। ਗੁੱਟ-ਨਿਰਲੇਪ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਵਧਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਆਧਾਰ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਮਿਸਰ ਤੇ ਯੂਗੋਸਲਾਵੀਆ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਹੋਏ ਸੱਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਮਤੇ ਉਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਨਸਲਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੱਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਝਾੜ ਪੁਆਉਣ ਵਾਲਾ ਕਦਮ ਵੀ ਭਾਰਤ ਨੇ ਹੀ ਚੁਕਿਆ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ ਲੱਗੇ।

ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਕਿਊਬਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕਾਸਟਰੋ, ਨਿਕਾਰਗਵਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਓਰਟੇਗਾ, ਲਿਬੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗਦਾਫ਼ੀ ਆਦਿ ਦਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਲਾ ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਹੀ ਨਸਲਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਮਰਥਕ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅਮਰੀਕਨ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨਾਂ ਅਹਿਮ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਵੀ ਚੁਰਾਹੇ ਭੰਨੇਗਾ। ਗੁੱਟ-ਨਿਰਲੇਪ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਪੱਖੀ ਮੀਡੀਆ ਹਮੇਸ਼ਾ ਘਟਾ ਕੇ ਦਰਸਾਉਣ ਵੱਲ ਰੁਚਿਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਯੂ. ਐਨ. ਓ. ਦੇ 160 ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚੋਂ 101 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਗੁੱਟ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਘਟਾ ਕੇ ਦੇਖਣਾ ਜਾਣਬੁਝ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਉਤੇ ਪੱਟੀ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਨਸਲਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਸਖਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਨਿਕਾਰਗਵਾ ਵਿਰੁੱਧ ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਚੁਕੇ ਗਏ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਹੋਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦੀ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਿਬੀਆ ਉਤੇ ਠੋਸ ਕੇ ਅਮਰੀਕਨ ਸਾਮਰਾਜ ਆਪਣੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਉਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀ. ਆਈ. ਏ. ਵਰਗੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਆਪ ਫੈਲਾਉਂਦਾ ਹੈ।

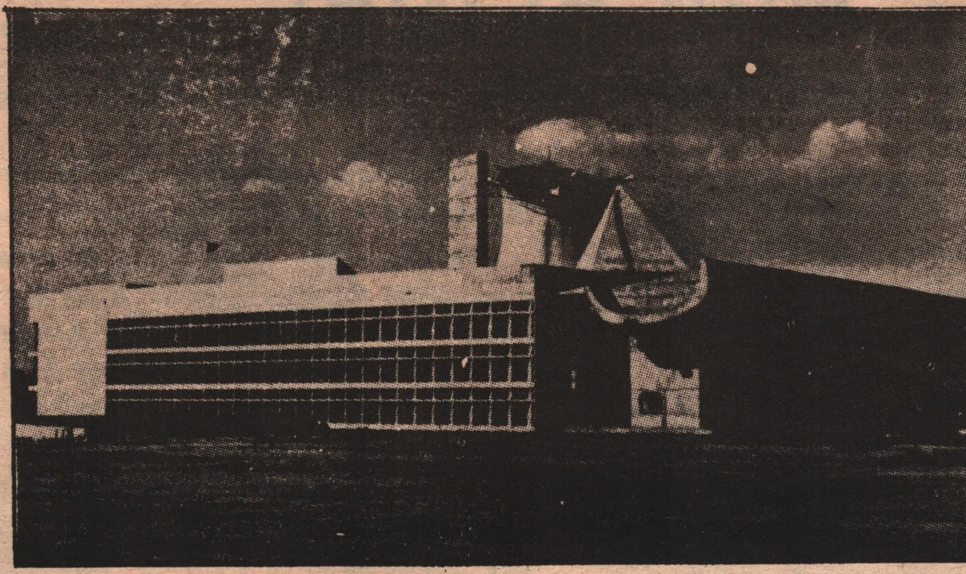
ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿਚ ਗੁੱਟ ਨਿਰਲੇਪ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਿਥੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਨੂੰ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਬਦਲਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰੇਗੀ ਉਥੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵੀ ਖੁੰਬ ਠੱਪੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਧਰਤੀਏ ਨੀ ਪਟਰਾਣੀਏ, ਕੋਈ ਸੰਖ, ਮੁਨੀਰੇ, ਨਾਦ
ਅੱਖੀਆਂ ਵਿਚ ਪਰਦੇਸ, ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਘੁਲ ਘੁਲ ਜਾਵੇ.
ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਹੱਥ ਢਾਲ
ਏਸ ਢਾਲ ਦੀਆਂ ਕਿਆਂ ਬਾਤਾਂ ਨੇ
ਨੰਗ ਮੁਨੰਗੀਆਂ ਦਰਵੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਨੇ
ਰੂਹਾਂ ਤੇ ਰਾਤਾਂ ਦੇ ਸਗਵੇਂ ਤੋਲ ਵੇ ਲੋਕਾ
ਕਹਿਰ ਕਹਿਰ ਦੇ ਬੋਲ ਵੇ ਲੋਕਾ
ਠਹਿਰ ਠਹਿਰ ਕੇ ਬੋਲ
ਠਹਿਰ ਠਹਿਰ ਕੇ ਬੋਲ ਵੇ ਲੋਕਾ
ਪਹਿਰ ਪਹਿਰ ਦੇ ਬੋਲ
ਏਸ ਪਹਿਰ 'ਚੋਂ ਸੌ ਰਾਤਾਂ ਨੇ
ਸੌ ਬਾਤਾਂ ਨੇ
ਸੌ ਰਾਤਾਂ ਦੀਆਂ
ਸੌ ਬਾਤਾਂ ਨੇ
ਕਹਿਰ ਕਹਿਰ ਦੇ ਬੋਲ।

ਸ਼ਹਰਯਾਰ

ਹੁਣ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕਦੋਂ ਮਿਲੇਗਾ?

ਪ੍ਰੋ: ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਭਵਨ ਦਾ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼

ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿਧ ਅਖਾਣ ਹੈ 'ਕਾਬਲ ਦੇ ਜੰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਮੁਹਿੰਮਾਂ' ਪਰ ਜੇ ਇਸ ਅਖੌਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ 'ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜੰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਮੁਹਿੰਮਾਂ' ਤਾਂ ਕੋਈ ਅਤਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਕੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹਿਸੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਹੀ ਆਈਆਂ ਹਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ 75 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕੀਤੀਆਂ। ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਰੱਸੇ ਚੁੰਮੇ, ਖੂਨ ਡੋਲ੍ਹਿਆ, ਲੰਬੀਆਂ ਕੈਦਾਂ ਕੱਟੀਆਂ, ਤਸੀਹੇ ਸਹੇ ਤਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ੰਜੀਰਾਂ ਕੱਟੀਆਂ ਜਾਣ। ਪਰ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕਦਰ ਨਾ ਪਈ। ਸਿਖ ਪੰਥ ਦੇ ਨਿਧੜਕ ਲੀਡਰ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਮੁਸਲਿਮਲੀਗ ਦਾ ਝੰਡਾ ਪਾੜਿਆ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਤੇ ਅਸ਼ ਅਸ਼ ਕਰ ਉਠਿਆ। ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਦੇ ਲਾਈਫ ਸਾਈਜ਼ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਛਪੇ। ਪਰ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਪਣ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਸਾਰੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਤੇ ਪਾਣੀ ਫਿਰ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਅਪ੍ਰੈਲ 1946 ਵਿਚ ਕਲਕੱਤਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਕਹੇ ਸਨ 'ਕਿ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਐਸਾ ਖਿਤਾ ਦਿਤਾ ਜਾਏਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸੁਖ ਮਾਣ ਸਕਣਗੇ' ਉਹਨਾ ਲਫਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਖੋਂ ਉਹਲੇ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰ ਪੰਜਾਬ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਜਦੋ-ਜਹਿਦ ਵਿਚ ਪਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਤੇ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਮਸਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵੇਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਲਈ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਬੋਲੀ ਦੇ ਆਧਾਂਰ ਤੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੂਬੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ, ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਗੁਜਰਾਤ, ਉੜੀਸਾ, ਕੇਰਲ ਆਦਿ। ਪਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਵੱਲ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਾਸਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੋਰਚਾ ਲਾਉਣਾ ਪਿਆ। ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਦੱਸਣੀ ਵਾਜਬ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਉਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। 1965 ਵਿਚ ਸੰਤ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਮੋਰਚਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। 6 ਸਤੰਬਰ 1965 ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਉਸੇ ਵਕਤ ਮੋਰਚਾ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਕੌਮੀ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਕੇ ਬਾਰਡਰ ਉਤੇ ਫੌਜੀ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਇਤਨੀ ਮੱਦਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਏਕੜ ਰਕਬਾ ਛੱਡਣਾ ਪਿਆ ਤੇ ਮੂੰਹ ਦੀ ਖਾਧੀ। ਖੈਰ 1966 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਬਨਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤਾ ਜਾਏਗਾ। 1966 ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਖੁਸਿਆ। ਜੇ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਹੀ ਦੇ ਦਿੰਦਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਐਲਾਨ ਹੋਣ ਉਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਲੁਟਮਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਸਾੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ੋਰ ਸ਼ਰਾਬਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁਝ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀ ਤੇ ਹੋਰ ਹਿੰਦੂ ਵੀਰ ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ ਹੋਮ ਮਨਿਸਟਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਲਜਾਰੀ ਲਾਲ ਨੰਦਾ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਰੋਣਾ ਰੋਏ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਨੰਦਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਐਸਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਦਿਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਨੇਕਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿਤੇ। ਕੁਝ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਤੇ ਕੁਝ ਹਿਮਾਚਲ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦਿਤੇ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤੱਕ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਇਕ ਹੋਰ ਰਾਜ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਪਵੇ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਪਠਾਨਕੋਟ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਡਮਟਾਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹਿਮਾਚਲ ਦੇ ਟੋਟੇ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਐਲਾਨ ਮੁਤਾਬਕ 1971 ਵਿਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਕੰਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਸੀ। 1970 ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਮੋਰਚਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਉਪਰ ਹਵਨ ਕੁੰਡ ਵਿਚ ਸੜ ਮਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿਤੀ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਸ: ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਪੁਜੇ। ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਰਵਾ ਆਏ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਅਬੋਹਰ ਅਤੇ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਦੇਣਾ ਮੰਨ ਆਏ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਹੀ ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਮਸਲਾ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਹੀ ਰਿਹਾ।

ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੋਰਚਾ ਲਾਇਆ ਹੈ, ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਲਾਇਆ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਜੋ ਕੁਝ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਜਦੋ-ਜਹਿਦ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਿੱਧੇ ਹੱਥੀਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭਾ। ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਜੋ ਬੇਇਨਸਾਫੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਰਾਜ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਹੱਕਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆਂ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਵਲੋਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਲਗਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਤਕਰੀਬਨ 275000 ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ। ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਮਸਲੇ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਤਿੰਨ ਧਿਰੀ ਵਾਰਤਾ ਆਰੰਭੀ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਇਸ ਮਸਲੇ ਉਤੇ ਕਈ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਚੌਦਵੀਂ ਅਤੇ ਅਖੀਰਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਤਕਰੀਬਨ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰੋਪੜ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ 14 ਜਾ 17 ਪਿੰਡ ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਪਰ . ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਕਿਸੇ ਕੀਮਤ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਔਖਾ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਨਾ-ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਰਾਜੀ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਾ ਮਿਲਿਆ।

ਸੱਤਵੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਜੋ ਕਿ 1985 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਸੀ ਕਿ ਵੋਟਾਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀਆਂ ਹਨ। ਇਧਰ ਮੋਰਚਾ ਜ਼ੋਰ ਫੜਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਪੇਚੀਦਾ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਨਤੀਜਾ ਸੀ ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਅਨਮੋਲ ਜਿੰਦਾਂ ਸਦਾ ਦੀ ਨੀਂਦ ਸੌਂ ਗਈਆਂ। 24 ਜੁਲਾਈ 1985 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਉਤੇ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਮੁਤਾਬਕ ਮੈਥਿਊ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀ ਤਰੀਕ 26 ਜਨਵਰੀ 1986 ਮਿਥੀ ਗਈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ

ਜਾਰੀ ਪੰਨਾ 5 ਉਤੇ

ਗੁੱਟ-ਨਿਰਲੇਪ ਦੇਸ਼ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਨਸਲਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਤਿਆਰ — ਰਾਜੀਵ

ਹਰਾਰੇ — ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ 101 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗੁੱਟ-ਨਿਰਲੇਪ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁੱਟ-ਨਿਰਲੇਪ ਦੇਸ਼ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਨਸਲਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਨ ਸਰਕਾਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਸਲਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 85 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਮਾਰੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਨਸਲਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਰਤਾਨਵੀ ਤੇ ਅਮਰੀਕਨ ਸਰਕਾਰਾਂ

ਨਸਲਵਾਦ ਨੂੰ ਹੁੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸੰਮੇਲਨ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਲਏ ਗਏ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰੇਗਾ।

ਕੱਲ੍ਹ ਸ੍ਰੀ ਗਾਂਧੀ ਗੁੱਟ-ਨਿਰਲੇਪ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜ਼ਿੰਮਾਬਵੇ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਮੁਗਾਬੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਪਿਛਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਸ਼ੁਭ ਇਛਾਵਾਂ ਦਿਤੀਆਂ।

ਲਿਬੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੁਐਗਰ ਗਦਾਫੀ ਨੇ ਹਰਾਰੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਦੋ ਹੀ ਕੈਂਪ ਹਨ — ਇਕ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀ ਤੇ ਦੂਜਾ ਆਜ਼ਾਦ ਕੈਂਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਤਖਤਾ ਉਲਟਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮੱਦਦ ਦੇਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰੇਗਨ ਨੂੰ 'ਪਾਗਲ' ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਅਮਰੀਕਨ ਸਾਮਰਾਜ ਨਾਲ ਲੋਹਾ ਲੈਂਦ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਦੁਹਰਾਇਆ।

ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜ ਨਾਲ ਟੱਕਰ

ਨਿਕਾਰਗਵਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡੇਨੀਅਲ ਓਰਟੇਗਾ ਅਤੇ ਕਿਊਬਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਫੀਡਲ ਕਾਸਟਰੋ ਨੇ ਵੀ ਅਮਰੀਕਨ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਓਰਟੇਗਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਥਾਂ ਫਸਾਦ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਗਰੀਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਉਲਟਾਉਣਾ ਇਸ ਦਾ ਮੁਖ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ।

ਪੰਨੇ 4 ਦੀ ਬਾਕੀ

ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਦੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰੇਗਾ। ਮੈਥਿਊ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਜੇ ਕੰਦੂਖੇੜਾ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦਾ ਪਿੰਡ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਅਬੋਹਰ-ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਤਾਂ ਕੀ ਨਾਲ 85 ਪਿੰਡ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ। ਇਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਿਠਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਜਿਹੜਾ ਹੋਰ ਹਿੰਦੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ ਸਕੇ। ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਵੈਂਕਟਰਮਈਆ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ। ਉਧਰੋਂ 26 ਜਨਵਰੀ ਲੰਘ ਗਈ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਪੰਜਾਬ ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਤੇ ਤਰੀਕ ਪੈ ਗਈ 21 ਜੂਨ। ਵੈਂਕਟਰਮਈਆ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ 45000 ਏਕੜ ਏਰੀਆ ਤਾਂ ਹਿੰਦੀ ਬੋਲਦਾ ਲੱਭ ਲਿਆ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਇਹ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰ ਦਿਤੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ 70000 ਏਕੜ ਰਕਬਾ ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਸੀਹਤ ਦਿਤੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਇਲਾਕਾ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹੜਾ ਹਿੰਦੀ ਬੋਲਦਾ। ਸਾਨੂੰ ਕੇਵਲ ਕੌਮੀ ਹਿਤਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਤਲਬ ਸਿੱਧਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦਾ 25000 ਏਕੜ ਰਕਬਾ ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤਾ ਜਾਏ। ਵੈਂਕਟਰਮਈਆ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਹ ਵਾਧੂ 25000 ਏਕੜ ਏਰੀਆ ਆਪ ਤਾਂ ਲੱਭ ਨਾ ਸਕਿਆ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਹ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਏਰੀਆ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਭੇ। ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਇਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰੀਪੋਰਟ ਕਈ ਦਿਨ ਤਕ ਗੁਪਤ ਰੱਖੀ। ਨਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਨਾ ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ ਇਸ ਤੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਪਾਈ। ਵਾਰੀ ਆ ਗਈ ਡਿਸਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਅਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਬਾਕੀ 25000 ਏਕੜ ਏਰੀਆ ਲੱਭਣ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 7.2 ਮੁਤਾਬਕ ਹਿਦਾਇਤ ਤਕ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਹ ਰਿਆਇਤ ਦਿਤੀ ਗਈ ਕਿ ਜਸਟਿਸ ਵੈਂਕਟਰਮਈਆ ਦੁਆਰਾ ਲੱਭੇ ਹੋਏ 45000 ਏਕੜ ਰਕਬੇ ਉਤੇ ਵੀ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮਤਲਬ ਇਹ ਕਿ ਇਹ 45000 ਏਕੜ ਏਰੀਆ ਤਾਂ ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 7.4 ਹੇਠ ਦਿਤਾ ਹੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 7.2 ਹੇਠ ਨਵਾਂ 70000 ਏਕੜ ਰਕਬਾ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤਾ ਜਾਏ। ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਏਨਾ ਵੱਡਾ ਇਲਾਕਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਬਦਲੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਾਸਤੇ ਮੰਗ ਲਿਆ ਜਾਏ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਮੰਗਣਾ ਛੱਡ ਜਾਏ। ਹਾਲੀ ਵੀ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪੀ ਜੀ ਆਈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ। ਆਖਰ ਕਿਉਂ ? ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਪੀ ਜੀ ਆਈ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ। ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਬੋਲੋ ਇਸ ਬਦਲੇ ਕਿਹੜਾ ਇਲਾਕਾ ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ ਦਿਓਗੇ। ਹੁਣ ਤਾਂ 15 ਜੁਲਾਈ ਵੀ ਲੰਘ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ ਕੋਈ ਪਈ ਨਹੀਂ। ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਹੁਣ ਹਰਿਆਣਾ ਅਸੈਂਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਤਾਕ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪੈਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜੀ ਕਮਾਂਡਰ ਵਲੋਂ ਲੀਬੀਆ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ !

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ — ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਜਰਨੈਲ ਨੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲੀਬੀਆ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ। ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰ ਆਤੰਕਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ 15 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੇ ਮਿਲਕੇ ਲੀਬੀਆ ਤੇ ਬੰਬਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਲੀਬੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗਦਾਫੀ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਇਤਫਾਕ ਨਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਗਦਾਫੀ ਬਚ ਗਏ ਸਨ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਗਦਾਫੀ ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਚੌਧਰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹਨ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਅਰਬਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਮੁਖ ਵਿਰੋਧੀ ਅਰਬ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹਨ, ਨੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਦੀ ਚੁਪ ਮਗਰੋਂ ਲੀਬੀਅਨ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ 17ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇ ਗੰਢ ਤੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਆਤੰਕਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਨਾ ਹੀ ਅਮਰੀਕਨ ਕੋਈ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪੂਰੇ ਸਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਅਮਰੀਕਨ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਆਤੰਕਵਾਦ ਲਿਬੀਆ ਸਰਕਾਰ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿਛੋਂ ਸੀਰੀਆ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਰਬ ਗਰੁਪ ਜੋ ਗੁਰੀਲਾ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਅਰਬਾਂ ਵਿਚ ਫੁਟ ਪਾਊ ਨੀਤੀ ਤੇ ਅਰਬਾਂ ਤੇ ਇਜਰਾਈਲ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਈਆਂ ਜੰਗ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਜਾਇਨਿਸਟ ਇਜਰਾਈਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਕਰਕੇ। ਉਹ ਗਰੁਪ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਤੇ ਇਜਰਾਈਲ ਦੁਆਰਾ ਹੁੰਦੇ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਲਈ ਜ਼ੁੰਮੇਂਵਾਰ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਲੇ ਨੇ ਤੇ ਹੁਣ ਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਕਮਾਂਡਰਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਸਾਫ ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਉਸ ਛੋਟੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦੇਵੇਗਾ ਜੋ ਇਸਦੀ ਧੌਂਸ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ।

ਕਲਾ

■ ਸੁਹਣੇ ਮੂੰਹ ਅਨੇਕਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਹੁਸਨ ਨੂੰ ਕਲਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅਨੂਪਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹੁਸੀਨ ਕਲਾਕਾਰ ਹੈ, ਜਿਦ੍ਹੀ ਛੁਹ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਸੁਹਣਾ ਬਣਾ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਕੋਝੀ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਸਰੋਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਅਤਿਵਾਦੀ ਕੌਣ?

ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਪਿਛਲੇ 39 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਦਿਨ ਹਰ ਸਾਲ 15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਗਮ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਲਾਲ ਕਿਲੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲਾਲ ਕਿਲੇ ਦੇ ਮੁਖ ਗੇਟ ਦੇ ਉਤੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਭਾਰਤ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਲਈ ਸਦਭਾਵਨਾ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। 1986 ਦਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਗਮ ਵੀ 15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਲਾਲ ਕਿਲੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੱਲ ਜੋ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ (ਅਖੌਤੀ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ) ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਲਾਲ ਕਿਲੇ ਦੇ ਮੁਖ ਗੇਟ ਦੇ ਉਪਰੋਂ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਥੱਲੇ, ਬੁਲਿਟ ਪਰੂਫ ਵੈਸਟ ਪਾ ਕੇ ਅਤੇ ਬੁਲਟ ਪਰੂਫ ਕੈਬਿਨ ਵਿਚ ਖੜੋ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਰਖਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਇਕ ਖਾਸ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਸੁਨੇਹਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ "ਅਤਿਵਾਦੀ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ" ਇਹ ਸੀ ਸਦਭਾਵਨਾਂ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਬਾਦੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ 2 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਘਟ ਗਿਣਤੀ ਪਰ ਭਾਰਤ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ 90 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੌਮ ਪ੍ਰਤੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦਿਤਾ।

ਸੁਆਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਤਿਵਾਦੀ ਕੌਣ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਥੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਅਤੇ ਕਿਸਨੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ? ਦੂਸਰਾ ਸੁਆਲ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਤਿਵਾਦੀ ਕੇਵਲ ਸਿਖ ਹੀ ਹਨ ਜਾਂ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੋਰ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਨ ?

ਅਤਿਵਾਦੀ ਜਾਂ ਵੱਖਵਾਦੀ ਸ਼ਬਦ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸਿਖ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਜਾਂ ਸਿਖ ਕੌਮ ਤੋਂ ਜਾਨਾਂ ਨਿਸ਼ਾਵਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜੇ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਨੌਜਵਾਨ ਜੋ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦੇ ਵਕਾਰ ਲਈ ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਤਲੀ ਤੇ ਧਰੀ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਉਹੀ (ਸਰਕਾਰੀ ਦਾਅਵੇ ਅਨੁਸਾਰ) ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਨ ਤਾਂ ਦੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਅਤਿਵਾਦੀ ਕਿਥੋਂ ਆਏ।

ਕੀ ਇਹ ਉਹ ਲੋਕ ਹੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਜੋ ਪਿਛਲੇ 30-35 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਮਨ ਪਸੰਦ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਨ।

ਕੀ ਇਹ ਉਹ ਲੋਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਸਮੇਂ ਬਾਰਡਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ। ਕੀ ਇਹ ਉਹ ਲੋਕ ਹੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ 25-30 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਅਨਾਜ ਦੇ ਪਖੋਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਕ ਮੰਗਤੇ ਤੋਂ ਅਨਾਜ ਬਾਹਰ ਭੇਜਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। ਕੀ ਉਹ ਲੋਕ ਹੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਹੱਡ ਭੰਨਵੀਂ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ Foreign Exchange ਦੇ ਪਖੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ। ਹਾਂ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਉਹ ਲੋਕ ਹੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਦਾ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸਿਖ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜੇ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸਿਖ ਜੋ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਮਨ ਪਸੰਦ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਨ ਅਜ ਉਹ ਅਤਿਵਾਦੀ ਜਾਂ ਵਖਵਾਦੀ ਹਨ ਤਾਂ ਦੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਅਤਿਵਾਦੀ ਕਿਉਂ ਬਣੇ।

ਪਿਛਲੇ 39 ਸਾਲ ਤੋਂ ਜੋ ਸਲੂਕ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਲੋਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸਿਖਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਉਸਦੇ ਫਲ ਸਰੂਪ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਹਿੰਦੂ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਤੀ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਦਾ ਮਾਦਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਦੀ ਉਡੀਕ, ਬਹੁਤ ਸਬਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੋਂ ਬਾਦ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਢਲੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਾਨਣ ਦਾ ਹੱਕ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਵਾਲਾ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਲਚਰ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਕਾਇਮ ਰਖ ਸਕਣ।

ਸਿਖਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਕੀ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜੋ ਅਮਨ ਪਸੰਦ ਸਿਖ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਉਹ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਭੁਲਿਆ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਮਨਪਸੰਦ ਸਿਖ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਣਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਰਸਾ ਤਬਾਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੀ ਪੱਗਾਂ ਨਾਲ ਹੱਥ ਪਿਛੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਅਮਨ ਪਸੰਦ ਸਿਖ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਨੂੰ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਗੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਜ਼ਿੰਦੇ ਜਲਾ ਦਿਤਾ। ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਗੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਸਿਖ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਬੇਪਤੀ ਕੀਤੀ। ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲੱਤਾਂ ਤੋਂ ਫੜਕੇ ਚੀਰਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਰਸ਼ ਤੇ ਪਟਕਾ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਕੀ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਮਨ ਪਸੰਦ ਸਿਖ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇ ਸੀ, ਤਾਂ ਕੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨੇ ਐਨਾ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਜਬੂਰ ਹੋਕੇ ਅਮਨ ਪਸੰਦ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵੀ ਲਾਠੀ ਗੋਲੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ।

ਨਵੰਬਰ 1984 ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਦ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹਿੰਦੂ(ਸਰਕਾਰੀ) ਗੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਈ ਨਿਰਪੱਖ ਸਭਾ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਨੇ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਮਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਂਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਪਰ ਕੀ ਅਜ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜੋ ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਲਈ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰ ਸਨ, ਕੋਈ ਐਕਸ਼ਨ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਐਕਸ਼ਨ ਤਾਂ ਕੀ ਲੈਣਾ ਸੀ ਸਗੋਂ ਤਰੱਕੀਆਂ ਅਤੇ ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਬਖਸ਼ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਤਾਂਕਿ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਫੇਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਮੈਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਹੋਣ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਹੋਰ ਕੋਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਹਾਮੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਜੇ ਹਿੰਦੂ ਕਾਤਲਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰੇ ਦਰਬਾਰੇ ਵੀ ਕੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਿਖਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਰਖਿਆ ਵਾਸਤੇ ਹਥਿਆਰ ਚੁਕਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ।

ਜੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਕਾਤਲ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਨ ਤਾਂ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲ ਹਿੰਦੂ ਅਤਿਵਾਦੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਾਸਤੇ ਹਿੰਦੂ ਕਾਤਲਾਂ ਅਤੇ ਸਿਖ ਕਾਤਲਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵਖਰੇ ਵਖਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਹਨ ਤਾਂ ਕੀ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਅਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ?

ਏਥੇ ਮੈਂ ਇਕ ਹੋਰ ਮਿਸਾਲ ਦੇਵਾਂਗਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਇਸਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ, ਅਤਿਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਖਵਾਦੀ ਹਨ। ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ Counslate General Mr. Sharma ਹੈ। ਮਿ. ਸ਼ਰਮਾ ਕਈ ਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ਕਹਿ ਚੁਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚੋਂ ਵੀਜ਼ੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਧਰਮ ਸੁਪਤਨੀ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਕਾਫੀ ਬਿਰਧ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਪਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਛੁਟੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ 3 ਮਾਰਚ 1986 ਨੂੰ ਵੀਜ਼ੇ ਵਾਸਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਮਿ. ਸ਼ਰਮੇ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਦਿੱਤੀ। ਸਬੰਧਤ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਪੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਪਾਸਪੋਰਟ ਰੱਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਰਸੀਦ ਦੇ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਠ ਹਫਤੇ ਤੋਂ ਬਾਦ ਫੂਨ ਕਰਕੇ ਪਤਾ ਲੈ ਲਵੀਂ। ਮੈਂ ਛੁੱਟੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਵਾ ਲਈ ਅਤੇ 29 ਜੂਨ ਦੀ ਸੀਟ ਵੀ ਬੁਕ ਕਰਵਾ ਲਈ। ਅੱਠ ਹਫਤੇ ਬੀਤ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਮਈ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਮਿ. ਸ਼ਰਮੇ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚੋਂ ਵੀਜ਼ੇ ਸਬੰਧੀ ਪੁਛਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਹਰ ਵਾਰੀ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਹੀ ਜਵਾਬ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਤੇਰੇ ਪੇਪਰ ਅਜੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਆਏ ਆਖਰ ਜੂਨ ਦੇ ਤੀਸਰੇ ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਲਫਾਫਾ ਮਿਲਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਪਾਸਪੋਰਟ ਸੀ। ਮੈਂ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕਰਕੇ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਮਿ. ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੇਰੇ ਪੇਪਰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਆ ਗਏ ਤਾਂ ਪਾਸਪੋਰਟ ਫਿਰ ਮੰਗਵਾਂ ਲਵਾਂਗੇ। ਮਿ. ਸ਼ਰਮੇ ਦੇ ਦਫਤਰ ਮੁਤਾਬਕ ਨਾ ਮੇਰੇ ਪੇਪਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਆਏ, ਨਾ ਵੀਜ਼ਾ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਭਾਣਾ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਸੀ ਭਾਵ 24 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਧਰਮ ਸੁਪਤਨੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ। ਮਿ. ਸ਼ਰਮੇ ਦੀ ਪਖਪਾਤੀ ਅਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਪਾਲਸੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਤਮ ਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਵਸੀਲੇ ਰਾਹੀਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪੇਪਰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਆ ਚੁਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿਤੀ ਸੀ ਪਰ ਮਿ. ਸ਼ਰਮਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਵੀਜ਼ਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ "ਸਤਨਾਮ ਟਰਸਟ" ਰਾਹੀਂ ਸਿਖੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਮਿ. ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਭਾਉਂਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਸਿਖੀ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰੇ। ਮੈਂ ਮਿ. ਸ਼ਰਮੇ ਤੋਂ ਇਹ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹਾਂਗਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਖਿਲਾਫ ਕੀ ਜ਼ੁਰਮ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਵੀਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਕੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਮਿ. ਸ਼ਰਮਾ ਦਾ ਇਹ ਵਤੀਰਾ ਅਮਨਪਸੰਦ ਸਿਖ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਂਵਾਰ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਹੈ ਤਾਂ ਇਕੱਲੇ ਸਿਖ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਹੀ ਖਾਤਮਾ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕੀ ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਕ ਹਾਸਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਦਬਾ ਕੇ ਰੱਖਣ।

ਪੁਲਸ ਦਾ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਦੇ ਜਾਨ ਅਤੇ ਮਾਲ ਦੀ ਰਖਿਆ ਕਰਨੀ। ਅੱਜ ਹਿੰਦ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਤੇ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਥਾਂ ਥਾਂ ਤੇ C.R.P. ਬਿਠਾ ਦਿਤੀ ਹੈ। C.R.P. ਵਾਸਤੇ ਸਿਖਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਾਸਤੇ ਵਖਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਹਨ। ਜੇ ਹਿੰਦੂ ਗੁੰਡੇ ਕਿਸੇ ਸਿਖ ਦੇ ਘਰ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਗੋਂ ਸਿਖ ਆਪਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕਿਰਪਾਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਮਲਾਆਵਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕੀ C.R.P. ਦੀ ਇਹ ਕਹਹ ਾਰਵਾਈ ਅਤਿਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਖਵਾਦੀ ਨਹੀਂ ?

ਅੱਜ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ ਕਿਰਪਾਨਾਂ ਵੀ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਖੋਹੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਹੱਕ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਅਤੇ ਬਜ਼ਰੰਗ ਬਰਗੇਡ ਜੈਸੀਆਂ ਫਿਰਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਕਾਇਮ ਕਰ ਸਕਣ। ਅਤੇ ਉਹ ਤ੍ਰਿਸ਼ੂਲ ਰੱਖ ਸਕਣ ਜਿਸਨੂੰ ਹੁਣ ਉਹ ਆਪਣਾ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਕੇਵਲ ਜਨੇਊ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ੂਲ ਕਦੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।

ਅੰਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਿ: ਰਾਜੀਵ ਨੂੰ ਇਕ ਸੁਝਾਓ ਦੇਵਾਂਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ। ਸਿਖ ਧਮਕੀਆਂ ਨਾਲ ਨਾ ਕਦੇ ਦਬਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਦਬਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਸਿਖ ਜੇ ਕਦੇ ਦਬਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾ ਨਾਲ। ਜੋ ਅੱਜ ਲੋੜ ਹੈ ਸਿਖ ਕੌਮ ਪ੍ਰਤੀ ਸਦਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ। ਅੱਜ ਲੋੜ ਹੈ ਸਿਖਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਹੱਕੀ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਣ ਦੀ ਅਤੇ ਜੋ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਂ ਕਿ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਅਤਿਵਾਦੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਮੁੜਕੇ ਅਮਨ ਪਸੰਦ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਣ ਸਕਣ।

ਪਰ ਹਾਂ, ਜੇ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ ਹੀ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਬੁਲਿਟ ਪਰੂਫ ਵੈਸਟ ਪਾ ਕੇ ਅਤੇ ਬੁਲਿਟ ਪਰੂਫ ਕੈਬਿਨ ਵਿਚ ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਫਿਰ ਬਹਾਦਰਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੁਲ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਧਮਕੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਫਿਰ ਪਤਾ ਲਗ ਸਕੇਗਾ ਕਿ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਧਮਕੀ ਕਿਸ ਭਾ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਬੋਲੀਵੀਆ ਵਿਚ ਐਮਰਜੈਂਸੀ

ਖਾਣ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹੜਤਾਲ 'ਤੇ

ਲਾ ਪਾਜ — ਬੋਲੀਵੀਆ ਜੋ ਇਕ ਮਧ-ਅਮਰੀਕੀ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਡਿਕਟੇਟਰ ਜੁੰਡੀ ਦਾ ਰਾਜ ਹੈ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਖਾਣਾਂ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੜਤਾਲ ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ ਜਦੋਂ ਫਾਸ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 162 ਖਾਣ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡੱਕ ਦਿਤਾ। ਇਹਨਾਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡੱਕੇ ਕਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨੇਤਾ ਅਤੇ ਮੁਖ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲੀਡਰ ਹਨ। ਲਗਭਗ 20000 ਖਾਣ ਕਾਮਿਆਂ ਨੇ ਜੋ 23 ਸਰਕਾਰੀ ਖਾਣਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕੰਮ ਛੱਡ ਦਿਤਾ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚਲੀ ਬੋਲੀਵੀਆ ਲੇਬਰ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਹੜਤਾਲ ਦਾ ਸੱਦਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਿਤਾ ਜਦੋਂ ਇਕ ਖਾਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ 7000 ਖਾਣ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿਤਾ ਸੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਖਾਣਾਂ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਕੰਮ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਤੇ ਹੁਣ ਬੋਲੀਵੀਆਂ ਦੀ ਫੌਜੀ ਜੁੰਡੀ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਲਾ ਦਿਤੀ ਹੈ ਤੇ ਹੱਕ ਮੰਗਦੇ ਤੇ ਰੋਟੀ ਮੰਗਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਮਰੀਕਨ ਸਰਕਾਰ ਬੋਲੀਵੀਆ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿਮਾਇਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਇਸ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹੜਤਾਲ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ।

ਇਹ ਖਵਰੇ ਕਿਉਂ, ਕਿਧਰੋਂ, ਕਹਿਰ ਬਣ ਟੁਰਿਆ
ਬਲਿਆ ਮੇਰੇ ਵਿਹੜੇ
ਇਹ ਤੂਫਾਨ ਜਿਹਾ ਕੀ ਨਜ਼ਰਾਂ ਦਰੜ ਦਰੜ ਕੇ
ਧਰ ਚੱਲਿਆ ਏ ਝੇੜੇ
ਖਵਰੇ ਕੌਣ ਨਿਬੇੜੇ, ਪਹਿਰ ਪਹਿਰ ਦੇ ਬੋਲ
ਪਹਿਰ ਪਹਿਰ ਦੇ ਬੋਲ ਵੇ ਲੋਕਾ
ਠਹਿਰ ਠਹਿਰ ਕੇ ਬੋਲ

ਕਹਿਰ ਕਹਿਰ ਦੇ ਬੋਲ, ਵੇ ਲੋਕਾ
ਠਹਿਰ ਠਹਿਰ ਕੇ ਬੋਲ

ਅਜੇ ਨਾ ਏਨੀ ਆਦਤ ਸੁਣਦੀ
ਸ਼ਹਿਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬੋਲ

ਐਕਸਪੋ ਦੇ ਸੋਵੀਅਤ ਪਵੀਲੀਅਨ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਤੀ ਭੋਜਨ

ਕੈਨੇਡਾ-ਸੋਵੀਅਤ ਮਿਤਰਤਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਐਕਸਪੋ ਦੇ ਸੋਵੀਅਤ ਪਵੀਲੀਅਨ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੋਵੀਅਤ ਵਰਕਰਾਂ ਦੇ ਮਾਣ ਵਿਚ ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰੀਤੀ-ਭੋਜਨ ਸੂਫ਼ੀ ਅਮਰਜੀਤ ਦੇ ਘਰ 30 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹੇ ਪਿਛਵਾੜੇ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਪ੍ਰੀਤੀ ਭੋਜਨ ਵਿਚ ਸੋਵੀਅਤ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਪ੍ਰੀਤੀ ਭੋਜਨ ਦੀ ਸਾਰੀ ਖਾਧ ਖੁਰਾਕ ਸੂਫ਼ੀ ਪ੍ਰਵਾਰ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਡਰਿੰਕਸ ਆਦਿ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੈਨੇਡਾ-ਸੋਵੀਅਤ ਮਿਤਰਤਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦੋਸਤਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਿਉਂ ਹੀ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਵਜੇ ਇਕ ਇਕ ਕਰਕੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਮਿੱਤਰ ਆਉਣੇ ਆਰੰਭ ਹੋਏ ਤਾਂ ਤਾਂ ਮਹੌਲ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਮਿੱਤਰਤਾ ਦੀ ਇਕ ਸੁਖਾਵੀਂ ਜਿਹੀ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹਜਨਕ ਤਰੰਗ ਜਿਹੀ ਵਿਖਰ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਤਿੰਨ ਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸੋਵੀਅਤ ਮਹਿਮਾਨ ਆ ਪਧਾਰੇ ਹਰ ਕੋਈ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਹੀ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੁਲ ਮਿਲ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣ।

ਇਸ ਸੱਤਰ - ਪੰਝੱਤਰ ਦੇ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਹਰ ਉਮਰ ਦੇ ਲੋਕ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਸਨ। ਹਰ ਇਕ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਸੋਵੀਅਤ ਮਿੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਜਾਵੇ। ਹਰ ਇਕ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਸਵਾਲ ਸਨ। ਇਹ ਤਾਂ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਨਿਜੀ ਤੌਰ ਉਤੇ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੀ ਪੁਛਿਆ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਹਰ ਇਕ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਸੀ।

ਕੁਝ ਮੋਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਰ ਇਕ ਲਈ ਦੁਆਈ ਮੁਫਤ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਮੁਫਤ ਹੈ। ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਤਨਖਾਹ ਸਮੇਤ 18 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਕਿਰਾਏ ਉਪਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਉਸ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਸਿਰਫ ਪੰਜ ਫੀਸਦੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਆਦਿ।

ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਵੇਖੀ ਕਿ ਉਹ ਅਮਨ ਦੇ ਪੱਕੇ ਸਮਰਥਕ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਅਮਨ ਲਈ ਬੜੇ ਤਾਹੂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਕਰੋੜਾਂ ਹੀ ਸੋਵੀਅਤ ਲੋਕ ਅਮਨ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਬਾਹੀ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਹੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੋ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਈਆਂ।

ਹਰ ਕੋਈ ਖੁਲ੍ਹੇ ਮਿੱਤਰਤਾ ਭਰੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਨਵੇਂ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਗਲੀਂ ਜੁੱਟ ਜਾਂਦਾ। ਪਤਾ ਵੀ ਨਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕਦੋਂ ਪੰਜ ਘੰਟੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੰਘ ਗਿਆ।

ਫਰੇਜ਼ਰ ਵੈਲੀ ਦੀ ਕੈਨੇਡਾ-ਸੋਵੀਅਤ ਮਿਤਰਤਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਿਸਟਰ ਜੈਕ ਟੈਰਾਸੌਫ ਨੇ ਸੰਖੇਪ ਪਰ ਬੜਾ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਦੀ ਮਿਤਰਤਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪੱਕਿਆਂ ਕਰਨ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਿਸਟਰ ਟੈਰਾਸੌਫ ਨੇ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀਆਂ ਅਮਨ ਤਜ਼ਵੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਅਮਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਅਹਿਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੋਵੀਅਤ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਐਲਾਨਨਾਮਾ ਜੋ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਆਗੂ ਮਹਾਨ ਲੈਨਿਨ ਨੇ ਕੀਤਾ ਉਹ 'ਅਮਨ' ਬਾਰੇ ਸੀ ਕਿ ਜੰਗ ਹਰ ਕੀਮਤ ਉਪਰ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਅਮਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਸੂਫੀ ਪ੍ਰਵਾਰ ਵਲੋਂ ਇਸ ਪ੍ਰੀਤੀ-ਭੋਜਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਪਰ ਸੋਵੀਅਤ ਮਿੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਐਕਸਪੋ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਮਿਸਟਰ ਵਿਕਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਏਥੇ ਇਉਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਆਪ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਘਰ ਹੋਈਏ। ਉਸ ਨੇ 'ਘਰ' ਸ਼ਬਦ ਉਪਰ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਉਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਿੱਤਰਤਾ ਭਰੀ ਆਓ ਭਗਤ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਸਕਾਂਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਆਓ ਅਤੇ ਉਥੇ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਮਨ ਅਤੇ ਮਿਤਰਤਾ ਦੀ ਤਾਂਘ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਆਦਿਸ਼ਟ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਭੋਜਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਪਹਿਲਾ ਮੌਕਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਭੋਜਨ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਿਆ।

ਮਿਸਟਰ ਸਟੀਵ ਗਡੋਰਾ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਦੋ ਗੀਤ ਅਤੇ ਇਕਬਾਲ ਸੁਮਲ ਨੇ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ 'ਮਾਸਟਰ' ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਖੂਬਸੂਰਤ ਤਰੰਨਮ ਵਿਚ ਗਾਇਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਤਾੜੀਆਂ ਮਾਰਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਮਿੱਤਰਤਾ ਮਿਲਨੀ ਸਮੇਂ ਈਸਟ ਇੰਡੀਅਨ ਵਰਕਰਜ਼ ਐਸੋ: ਅਤੇ ਲੋਕਤਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। 'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਦੇ ਐਡੀਟਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਰ ਵੀ ਪੁਜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਕੈਨੇਡੀਅਨ-ਸੋਵੀਅਤ ਭਾਈਚਾਰਾ

ਸੋਵੀਅਤ ਮਿਤਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲੀਂ ਰੁਝੇ ਹੋਏ

For our Readers & Advertisers
'Canada Darpan' Office Hours

Monday to Friday — 10 a.m. - 5.00 p.m.
Please phone during these hours only
Ph. 581-4473

ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ ਨਸਲਵਾਦ ਦੇ ਰਾਹ

ਯੁਵਰਾਜ ਰਤਨ

ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਦੈਨਿਕ ਪੇਪਰਾਂ ਵਿਚ ਆਏ ਦਿਨ "ਸਿਖ ਟੈਰੋਰਿਸਟ" ਤੇ "ਸਿੱਖ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦੀ ਦੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਖੜਾ ਕਰਨ ਦੀ ਨੌਬਤ ਤੀਕ ਪਹੁੰਚ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਕੀ ਪ੍ਰੈਸ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਕੈਥੋਲਿਕ,ਕ੍ਰਿਸਚੀਅਨ ਤੇ ਪ੍ਰੋਟੈਸਟੈਂਟ ਕਹਿਕੇ ਨਸਲੀ ਸੁਰਖੀਆਂ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਵਿਚ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਤਕਰੇ ਭਰਿਆ ਰਵੱਈਆ ਇਕੱਲੀ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਸਿਖ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਉਂ ?

ਅੱਜ ਜੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ "ਕੈਥੋਲਿਕ" ਕਹਿਕੇ ਨਸਲੀ ਸੁਰਖੀ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ "ਸਿੱਖ" ਕਹਿਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਕੈਥੋਲਿਕ ਅੱਡੀਆਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਐਡੀਟਰ ਦੇ ਗਲ ਪੈ ਜਾਣਗੇ। ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਸਖਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਐਡੋਟੋਰੀਅਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਖਾਉਂਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣਗੇ ਤੇ ਤਦ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੀਕ ਐਡੀਟਰ ਲਿਖਤੀ ਮੁਆਫੀ ਨਹੀਂ ਮੰਗ ਲੈਂਦਾ।

ਜਿਵੇਂ ਆਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ ਹੈ ਤਕਰੀਬਨ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ "ਸਿੱਖ ਟੈਰੋਰਿਸਟ" ਤੇ "ਸਿਖ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਨਸਲੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਪੇਪਰਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਹੀ ਬਦਨਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਜੋਂ ਇਕਾ-ਦੁਕਾ ਆਰਟੀਕਲ ਸੰਬੰਧਤ ਐਡੀਟਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰੋਸ ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਪਰੰਤ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਸਿਰ ਜੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਰਕੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹੀ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਦੀ ਹੱਦ ਤੀਕ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਨਿਧੱੜਕ ਹੋ ਕੇ ਹੁਣ ਭੀ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਵੇਗ ਵਿਚ ਨਸਲੀ ਸੁਰਖੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਿਰਵਿਘਨ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਜੋਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਦੋ-ਦਿਓ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਮੁੱਠ-ਭੇੜ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਤੇਜ਼ੀ ਫੜਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਰਥਕ ਲੁੱਟ ਦੀ ਭੱਠੀ ਵਿਚ ਗਰੀਬ ਮੁਲਕ ਸੜ-ਭੁੱਜ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਦਿਓ-ਤਾਕਤਾਂ ਨਿਰੰਤਰ ਗਰੀਬ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਚੂਸ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਖੂੰ-ਖਾਰ ਚੌਧਰ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹਰ ਹਰਬਾ ਵਰਤ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਰਮ, ਬੋਲੀ, ਜਾਤ-ਪਾਤ ਤੇ ਇਲਾਕਾਵਾਦ ਦੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਮੁਖ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਕੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜਾ-ਭਿੜਾ ਕੇ ਆਏ ਦਿਨ ਕੋਹਝੇ ਹੱਥ ਕੰਡੇ ਵਰਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਗਰੀਬ ਮੁਲਕ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਵੇਂ ਲੈਬਨਾਨ, ਨਿਕੁਰਾਗੁਆ, ਐਲਸਲਵਾਡੋਰ, ਫਿਲਪਾਈਨ, ਅਫਗਾਨਸਤਾਨ, ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਕ ਥਾਂ, ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਫਸਾਦ ਤੇ ਦੂਸਰੀ ਥਾਂ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਸਾਦ ਕਰਵਾਉਣੇ ਇਹ ਸਾਂ ਦਿਓ-ਤਾਕਤਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਥ-ਠੋਕਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਹੀ ਕੰਮ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਦੱਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਨਸਾਨੀ ਖੂਨ ਦੀ ਹੋਲੀ ਖੇਡਣ ਦੀ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਦੀ ਹੱਦ ਤੀਕ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਸੋ ਅੱਜ ਦਾ ਇਹ ਸੰਤਾਪ ਅਸਾਡੇ ਲਈ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਚਨੌਤੀ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦਾ ਇਹੋ ਇਖਲਾਕੀ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਤਾਪ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਰਾਹਿਤ ਪਾਈਏ। ਆਓ! ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਾਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਪੀਹੜੇ ਥੱਲੇ ਸੋਟਾ ਫੇਰੀਏ। ਕੀ ਸਾਰਾ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਸਿੱਖ-ਭਾਈਚਾਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ ? ਇਹ ਸਵਾਲ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਲਈ ਆਸਾਨੂੰ ਬੀਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਉਤੇ ਝਾਤ ਮਾਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਿਵੇਂ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਘੋਖਿਆਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸਿੱਖ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿਚ ਗਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੇ। ਕਲ੍ਹ ਉਹ ਫਰੰਗੀਆਂ ਦੇ ਯਾਰ ਸਨ। ਅੱਜ ਉਸੇ ਭੇਸ ਵਿਚ ਫਰੰਗੀਆਂ ਦੇ ਦਲਿਆਂ ਦੇ ਯਾਰ ਹੋ ਗੁਜ਼ਰੇ ਹਨ। ਉਹ ਜੋ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿਚ ਛੁਪੇ ਗਦਾਰ ਤੇ ਫਰੰਗੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਠੋਕੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਮੁਆਫ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਟੀਆ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਗਦਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਉਦਮ ਸੀ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋ ਅੱਜ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਰਹਿਨੁਮਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੱਚ ਵਿਚ ਮੱਸਿਆ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਆ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਨੰਗਾ ਕੀਤਾ। ਅੱਜ ਉਹ ਅਖੌਤੀ ਰਹਿਨੁਮਾ ਸਿੱਖੀ ਭੇਸ ਵਿਚ ਕੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ? ਜਵਾਬ ਹੈ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਤੇ ਹੈ ਵੀ ਚਿੱਟੇ ਦਿਨ ਵਰਗਾ ਸੱਚ। ਜੋ ਇਸ ਭੇਸ ਵਿਚ ਅੱਜ ਵੀ ਕੌਮ ਦੇ ਗਦਾਰ ਛੁਪੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਜ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਣਗੇ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਦੀ ਚਿੱਟੀ ਦੁੱਧ ਵਰਗੀ ਚਾਦਰ ਤੇ ਦਾਗ਼ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਹਿਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਮਿਲਣਗੇ। ਇਹ ਸਭ ਫਰੰਗੀਆਂ ਦੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦੱਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਯਾਰ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਦੇ।

ਕੀ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਅਖੌਤੀ ਰਹਿਨੁਮਾ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਇਸਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਵੀ ਨਾਂਹ ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਲੇਗਾ। ਇਹ ਚੰਦ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਸਿੱਕਿਆਂ ਦੇ ਵਣਜਾਰੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਤੀਕ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਤੱਤਸਾਰ ਇਹ ਹੋਇਆ ਅਜੋਕੇ ਸੰਤਾਪ ਦੀ ਜ਼ੁੰਮੇਂਵਾਰੀ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਦੀ ਨਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੰਦ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਲਾਭਾਂ ਲਈ ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਧੱਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸਾਡਾ ਅਸਲੀ ਕਰਤੱਵ ਇਹੋ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਦਾਰੀ-ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਲਿਜਾਈਏ ਫਿਰ ਹੀ ਦੋਸਤ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਹੋਵੇਗੀ। ਤਦ ਹੀ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਨਸਲੀ ਸੁਰਖੀਆਂ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਪਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸੋ ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਅੱਜ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸ਼ਾਵਨਵਾਦ ਦਾ ਕੋਹਜਾ ਵਾਰ ਦੋ-ਦਿਓ ਤਾਕਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਲਾਭਾਂ ਲਈ ਵਰਤ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸਦੇ ਫਲ ਸਰੂਪ ਹੀ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰੈਸ ਰਾਹੀਂ ਨਸਲਵਾਦ ਨੂੰ ਉਭਾਰਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਤਾਪ ਤੋਂ ਤਦ ਹੀ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਾਵਨਵਾਦ ਦਾ ਜੋ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਹੁਣ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸਦੇ ਨੱਥ ਪਾਈ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦੁਖਦਾਈ ਘੜੀ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਚਨੌਤੀ ਹੈ, ਵੰਗਾਰ ਹੈ ਜੋ ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ, ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਭ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਜਦੋਂ ਅੱਜ ਇਥੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭੰਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੱਲ੍ਹ ਦੂਸਰਾ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਵੀ ਇਸੇ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਇਕ ਭਾਈਚਾਰਾ ਨਸਲੀ ਸੰਤਾਪ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਉਣ ਦਾ ਹੱਜ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਦੁੱਭਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਮੁਠ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਨਸਲਵਾਦ ਦੀ ਲਾਗ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਨੂੰ ਮੁੱਢੋ-ਸੁੱਢੋਂ ਮੁਕਾਉਣ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਣ, ਇਹ ਤਦ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਭਾਰਤੀ-ਕਿੱਤਾਵਰ ਤੋਂ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਰਲਕੇ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰਨ ਤੇ ਆਪਣੀ ਅਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ। ਜੋ ਵੀ ਆਸਾਡੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਖਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਸਮਾਂ, ਸੰਜਮ ਤੇ ਸਿਰੜ ਮੰਗਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਇਹ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮਤੇ ਭਵਿਖ ਵਿਚ ਦੂਸਰੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਬੱਕਰਾ ਨਾ ਬਨਣਾ ਪਵੇ। ਇਸ ਕੱਚ-ਉਮਰੀ ਅਮਰਵੇਲ ਬੀਮਾਰੀ ਨੂੰ ਚੀਰਹਰਣ ਕਰਨਾ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਆਸਾਡੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਨਸਲ ਇਸ ਨਸਲੀ-ਸੰਤਾਪ ਦੇ ਮਾਰੂ ਅਸਰ ਹੇਠ ਆ ਕੇ ਦੱਬੀ-ਕੁਚਲੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸਮਾਂ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਆਓ ! ਇਕ ਮੁੱਠ ਹੋ ਕੇ ਲੜੀਵਾਰ ਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਨਾਂ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੀਏ। ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਨੰਗਾ ਕਰੀਏ। ਸ਼ਹਿਰੀ, ਸੂਬਾਈ ਤੇ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਵਿੱਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰੋਸ ਪੁਜਾਈਏ, ਵਿਖਾਵਿਆਂ ਰਾਹੀਂ, ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜੇ ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਸੰਬੰਧਤ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਰਾਹੀਂ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਕੈਨੇਡਾ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਜਚਾਈਏ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਭ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਭਰਿਆ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਾਲਾ ਵਤੀਰਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਕੈਨੇਡਾ ਨਿਵਾਸੀ ਕਿੱਤਾਵਰ ਤੋਂ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਉਪਰੰਤ ਹੀ ਨਸਲਵਾਦ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਨ ਦੇ ਰਸਤੇ ਪੈ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਭੱਖਵੇਂ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹਥਲਾ ਉਪਰਾਲਾ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਸਭ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਆਓ ਸੋਚੀਏ ਇਸ ਦੁਖਾਂਤ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਨਿਜਾਤ ਪੁਆਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਹ ਪੈਣ ਉਪਰੰਤ ਹੀ ਲੋਕ ਚੇਤਨ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਤਦ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਜਿਹੜੇ ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਮੋਨ ਧਾਰੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਉਹ ਚੁੱਪ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਤੇ ਇਸ ਸੰਤਾਪ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਵਿਚ ਬਣਦਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣ। ਇਸ ਮਸਲੇ ਤੇ ਹਾਲੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਲਿਖਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਤੇ ਲਿਖਣਾ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਓ ! ਸੰਗ ਸ਼ਰਮ ਵਾਲੀ ਲੋਈ ਪਰਾਂ ਵਗਾਹ ਮਾਰੋ ਤੇ ਉਸ ਦੁਖਾਂਤਕ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਜ ਆਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਚਨੌਤੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਕਬੂਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਦਾ ਭਵਿਖ ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ ਰੁੱਖੜੇ ਨਿਆਈਂ ਹੈ। ਇਸ ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ ਰੁੱਖੜੇ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਕਰਨਾ ਫਰਜ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਸਾਡਾ ਪਹਿਲਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ।

ਪੰਨਾ 7 ਦੀ ਬਾਕੀ

ਅੰਤ ਸਾਢੇ ਨੌਂ ਵਜੇ ਸਾਰੇ ਮਿੱਤਰ, ਸੰਸਾਰ ਅਮਨ ਦੀਆਂ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਕਰਦੇ, ਇਸ ਮਿੱਤਰ ਮਿਲਨੀ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਸ਼ੁਭ ਇਛਾ ਲੋਚਦੇ ਅਤੇ ਘੁਟ ਘੁਟ ਕੇ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਂਦੇ ਵਿਛੜ ਗਏ।

ਕਰਨਲ ਕਾਹਲੋਂ ਬਾਰੇ ਸੂਹ ਮਨਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਿਤੀ?

ਕਰਨਲ ਐਚ ਐਸ ਕਾਹਲੋਂ

ਲੁਧਿਆਣਾ — ਪੁਲਸ ਇਸ ਵੇਲੇ ਵੀਰ ਚੱਕਰ ਵਿਜੇਤਾ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਕਰਨਲ (ਰੀਟਾਇਰਡ) ਐਚ. ਐਸ. (ਹਰਬੰਤ ਸਿੰਘ) ਕਾਹਲੋਂ ਦੀ ਪੁਛ ਪੜਤਾਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਘਰੋਂ ਪੁਲਸ ਨੇ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਅਸਲ੍ਹਾ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪੱਖੋਵਾਲ ਸੜਕ ਤੇ ਸਰਾਭਾ ਨਗਰ ਦੀ ਪੁਲੀ ਤੋਂ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਸਿਰਫ 100 ਗਜ਼ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੇ 'ਕਿਸ਼ਨਗੜ੍ਹ ਕੰਪਲੈਕਸ' ਦਾ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਪੇਂਟ ਕੀਤਾ ਬੋਰਡ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਦੋ ਮੰਜ਼ਲਾ ਮਕਾਨ ਕਰਨ ਕਾਹਲੋਂ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਲਗਪਗ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਉਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਹੈ। ਇਸੇ ਅਬਾਦੀ ਨੂੰ ਜਗਜੀਤ ਨਗਰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਲਾਈਨ ਪਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਮਾਡਲ ਟਾਊਨ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਸਰਾਭਾ ਨਗਰ ਅਤੇ ਮਿਲਹਾਰ ਸਿਨਮਾ ਹੈ, ਉਂਜ ਕਿਸ਼ਨਗੜ੍ਹ ਕਰਨਲ ਕਾਹਲੋਂ ਦਾ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਹੈ ਜੋ ਤਸੀਲ ਖੰਨਾ ਵਿਚ ਖੰਨੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਹੈ। ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਮਨਬੀਰ ਸਿੰਘ ਚਹੇੜੂ ਅਤੇ ਸੈਨਾ ਦੇ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਮੇਜਰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ ਦੀ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਹੋਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਪਿਛੋਂ ਹੀ ਕਰਨਲ ਕਾਹਲੋਂ ਦਾ ਨਾਂਅ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਕਰਨਲ ਕਾਹਲੋਂ ਮੇਜਰ ਘੁੰਮਣ ਦੇ ਕਰੀਬੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ (ਸਾਂਢੂ) ਦਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਪੁਛਗਿਛ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਕਰਨਲ ਕਾਹਲੋਂ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਂਜ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਮੇਜਰ ਘੁੰਮਣ ਦੇ ਬੂਟਾਂ ਪਿੰਡ (ਜਲੰਧਰ) ਵਿਚਲੇ ਘਰ ਤੋਂ ਕੁਝ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਸੰਯੋਗਵਸ ਉਥੇ ਕਰਨਲ ਕਾਹਲੋਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਮੇਜਰ ਘੁੰਮਣ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਖਬਰ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਇਥੇ ਪੁਜੇ ਸਨ। ਖਬਰ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਵੀ ਖਬਰ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਰਨਲ ਕਾਹਲੋਂ ਨੇ 1984 ਵਿਚ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਪਿਛੋਂ ਫੌਜ ਤੋਂ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿਤਾ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰਵਿਸ-ਰੀਕਾਰਡ ਤੋਂ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਦਾ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ: ਹਰਬੰਤ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਪੁਤਰ ਸ: ਗੁਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਨੇ 27 ਜੂਨ 1965 ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ 20 ਸਾਲ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਉਹ ਦਸ ਨਵੰਬਰ 1985 ਨੂੰ ਸੈਨਾ ਤੋਂ ਰੀਟਾਇਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਰਨਲ ਕਾਹਲੋਂ ਖੇਮਕਰਨ ਸਰਹੱਦ ਨੇੜੇ 40 ਮੀਡੀਅਮ ਰੈਜੀਮੈਂਟ (ਆਸਲ ਉਤਾੜ) ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ ਸਨ। 'ਕਿਸ਼ਨਗੜ੍ਹ ਕੰਪਲੈਕਸ' ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਕਰਨਲ ਕਾਹਲੋਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਜਦੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਹੀ ਸਾਡਾ ਕੈਮਰਾਮੈਨ ਤਸਵੀਰ ਲੈਣ ਲਗਾ ਤਾਂ ਉਪਰਲੀ ਮੰਜ਼ਲ ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਪੁਲਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਬੜੀ ਹੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਏ ਪਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਏ।

ਉਪਰ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਹਰੇਕ ਕਮਰੇ, ਸਟੋਰ, ਰਸੋਈ ਅਤੇ ਗੁਸਲਖਾਨੇ ਆਦਿ ਵਿਚ ਸਮਾਨ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਿਲਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਕਰਨਲ ਕਾਹਲੋਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪਤੇ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮਾਨ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਇਸੇ ਗੱਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਰਦਾ-ਪੁਜਦਾ ਘਰ ਸੀ।

ਪੁਲਸ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਕਰਨਲ ਕਾਹਲੋਂ ਦੇ ਘਰੋਂ ਤਿੰਨ ਰੀਵਾਲਵਰ, ਕੁਝ ਹੱਥ ਗੋਲੇ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਮਾਰਕੇ ਵਾਲੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਬ੍ਰਾਮਦ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਏ ਰੀਵਾਲਵਰਾਂ ਦੇ ਗੱਤਿਆਂ ਦੇ ਡੱਬੇ ਇਸ ਗਲ ਦੀ ਸ਼ਾਹਦੀ ਭਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਰੀਵਾਲਵਰ ਅਜੇ ਅਣਲੱਗ ਹਨ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਜੇ ਕੋਈ ਗੋਲੀ ਆਦਿ ਨਹੀਂ ਚਲਾਈ ਗਈ। ਘਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਅਜਿਹੇ ਖਾਲੀ ਡੱਬੇ ਘਰ ਵਿਚ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿਲਾ ਪੁਲਸ ਮੁਖੀ ਸ: ਐਸ. ਐਸ. ਬੈਂਸ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਉਹ ਘਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ। ਏਸੇ ਦੌਰਾਨ ਜਾਣਕਾਰ ਹਲਕਿਆਂ ਨੇ ਇੰਕਸ਼ਾਫ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਰੀਵਾਲਵਰ ਲਾਇਸੰਸੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਲਾਇਸੰਸ ਸ਼ਾਇਦ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ ਕਾਹਲੋਂ (ਪਤਨੀ ਐਚ. ਐਸ. ਕਾਹਲੋਂ) ਦੇ ਨਾਂਅ ਤੇ ਵੀ ਹੈ। ਘਰ ਵਿਚ ਅਣਗਿਣਤ ਕੈਸੇਟਾ (ਟੇਪਾਂ) ਵੀ ਖਿਲਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਕੱਢ ਕੇ ਇਧਰ ਉਧਰ ਸੁਟੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਤੇ ਕੁਝ ਕੁ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵੀ ਸਨ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਪਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਕੈਸਟਾਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ।

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਇਕ ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਇਕ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕਾਲੋਨੀ ਵਿਚੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਕਰਨਲ ਕਾਹਲੋਂ ਦੇ 'ਕਿਸ਼ਨਗੜ੍ਹ ਕੰਪਲੈਕਸ' ਨਾਮੀਂ ਨਿਵਾਸ ਦਾ ਬਾਹਰਲਾ ਦ੍ਰਿਸ਼। ਹੇਠਾਂ ਇਕ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਪੁਲਸ ਵਲੋਂ ਲਈ ਗਈ ਤਲਾਸ਼ੀ ਪਿਛੋਂ ਖਿਲਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸਮਾਨ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਐਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਉਤੇ

ਚਰਨਪਾਲ ਗਿੱਲ

ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਨਸਲਵਾਦ

ਬੀ. ਸੀ. ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਆਰਟ ਕਿਊਬੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਨਸਲਵਾਦ ਕਈ ਵਾਰ ਲੁਕਵਾਂ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਪਰਤੱਖ ਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਠੱਲ ਪਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮੁਢ ਸਕੂਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਾਨੂੰ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਨਸਲਵਾਦ ਇੱਕ ਸਿੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਵਿਵਹਾਰ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਕਰਨਾ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਕੁਦਰਤ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਉਪਜਦਾ। ਜੇ ਨਸਲਵਾਦ ਸਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਣਸਿਖਿਆ ਭੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵਿਦਿਆ ਨੂੰ ਨਸਲੀ ਰਵੱਈਏ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹਥਿਆਰ ਕਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਭੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਨਸਲਵਾਦ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਭੀ ਬੜੀਆਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਹਨ। ਬੀ. ਸੀ. ਟੀਚਰ ਦੀ ਨਸਲਵਾਦ ਵਿਰੁਧ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਕ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ —

"ਅੱਜ ਬੀ. ਸੀ. ਵਿਚ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਸਿਸਟਮ ਨਸਲਵਾਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੁਝ ਗਰੁਪਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਆਪਦੇ ਪਾਠ-ਕਰਮ ਵਿਚ ਭੀ ਇਹ ਨਸਲਵਾਦ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿਚ ਭੀ ਵਿਤਕਰਾ ਹੈ।"

ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਨੰਗੇ ਨਸਲਵਾਦ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿਤੀਆਂ। ਇਕ ਉਸਤਾਦ ਨੇ ਆਪਦੀ ਰੀਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਨੌਜਆਨ ਸਿਖ ਮੁੰਡੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਆਪਦੇ ਕੇਸ ਕਟਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਬੇਸਵਾਲ ਦੀ ਖੇਡ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਿਖਣ ਵਾਲਾ ਮੁੰਡਾ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਸਦੇ ਜਮਾਤੀਆਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਸਤਾਦ ਅੱਖੋਂ ਓਹਲੇ ਹੈ। ਇਹ ਸੋਚਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਧੜਾ ਧੜ ਨਸਲਵਾਦੀ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਤੇ ਨਾਉਂ ਕਨਾਉਂ ਲਏ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਸਨੇ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਇਕ ਖੂੰਜੇ ਵਿਚ ਲੰਚ ਖਾਂਦੇ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਚੁਪ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਰਤਾਓ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ। ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਆਏ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਇਹ ਕਠੋਰ ਸਚਾਈ ਹੈ। ਫਿਰ ਭੀ ਉਹ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪੱਕੇ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਇਰਾਦੇ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਹਨ ਪਰ ਜੋ ਖੁਲਮ ਖੁਲੇ ਨਸਲਵਾਦ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਕਲੀਫ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਪਰੋਗਰੈਸ਼ਿਵ ਇੰਡੋ ਕਨੇਡੀਅਨ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸਰਵਿਸਜ਼ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਿਰਫ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਨਸਲਵਾਦ ਸਰੀ ਸਕੂਲ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਭੀ ਬੇਮੁਹਾਰਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਤਕਲੀਫਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਫਿਕਰ ਤੇ ਡਰਕ ਕਰਕੇ ਇੰਡੋ ਕਨੇਡੀਅਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਸਕੂਲੋਂ ਭੱਜ ਜਾਣ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਦੂਸਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉਤੇ ਹੈ।

ਕਿਟੀਮੈਟ ਡਿਸਟਰਿਕਟ ਐਸੋ: ਨੇ ਰੀਪੋਰਟ ਦਿਤੀ :— ਨਸਲਵਾਦ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਚਲਦਾ ਹੈ :- ਨਸਲੀ ਮਜ਼ਾਕ ਸਟਾਫ ਰੂਮ ਵਿਚ ਭੀ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਨਾਂ ਕੁਨਾਂ ਲੈਣੇ, ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਗੰਦ ਮੰਦ, ਵਾਸ਼ਰੂਮਾਂ ਤੇ ਲੌਕਰਾਂ ਤੇ ਭੈੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਲਿਖਣੀਆਂ, ਸਕੂਲ ਦੇ ਸਟਾਫ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੇ ਸਕੂਲ ਡਿਸਟਰਿਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਰਸੇ ਖਿਚਣਾ ਇਤਿਆਦਿ।

ਸਕੂਲ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਲੁਕਿਆ ਤੇ ਖੁਲਮ ਖੁਲੇ ਨਸਲਵਾਦ ਬਾਰੇ ਟਾਸਕਫੋਰਸ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਵਾਈ ਗਈ।

ਬੀ. ਸੀ. ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਐਥਨਿਕ ਤੇ ਵੱਖਰੀ ਨਸਲ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਪਰਤੱਖ ਹੈ। ਪਰ ਸਕੂਲ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਇਸ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਵਿਚ, ਹਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੁਨਰ ਤੇ ਲੋਗੋ ਸਾਰੇ ਐਂਗਲੋ ਸ਼ੈਕਸਨ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਪਰਤੀਕ ਹਨ। ਸਾਰਿਆਂ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਜੀਅ ਆਇਆਂ ਅਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਸਕੂਲ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਭਲੀ ਭਾਤ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਮਨਾਉਣ ਲੱਗਿਆਂ ਦੂਸਰੇ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਗੋਰੇ ਜਾਂ ਕਰਿਸਚਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮੇਟ ਦਿ ਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਰੱਸੇ ਹੀ ਖਿਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਾਇਤਾਂ ਸੁਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਲਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਚੰਗੇ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਪਰੋਗਰਾਮ ਨਹੀਂ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸਤਾਦਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੂਸਰੇ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੋਂ ਭਲੀ ਭਾਤ ਜਾਣੂ ਹੋਣ। ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਸਕੂਲ ਟਰੱਸਟੀ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਤੇ ਟੀਚਰਾਂ ਦੇ ਮੱਦਤੀ ਸਟਾਫ ਦੀ ਨੀਤ ਤੋਂ ਪਰਤੱਖ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਾਫ ਸੁਨੇਹਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਗੋਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸਹੀ ਤਾਕਤ ਲੈਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਸਿਧੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰੰਗਦਾਰ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕੰਮ ਲੱਭਣੇ ਤੇ ਤਰੱਕੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਗੋਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਨ।

ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਨ-ਨਸਲੀ ਸਕੂਲ ਸਿਸਟਮ ਬਨਾਉਣ ਦੀ ਐਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਪਾਲਿਸੀ ਹੈ।

1985 ਦੀ ਐਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਤੇ ਰੇਸ ਰੀਲੇਸ਼ਨਜ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ D-85-1 ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਮਤਾ ਇਕ ਇਨਸਾਫ ਪਸੰਦ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਨੂੰ ਵਧਾਣ ਤੇ ਫੁਲਣ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇ। ਇਸ ਮਤੇ ਵਿਚ ਇਹ ਸੇਧ ਦਿਤੀ ਗਈ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੋੜਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਆਦਿ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਦਰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਠੋਸ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੇ ਗਰੰਟੀ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ।

ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ ਨੇ ਐਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦਿਤੀਆਂ :—

(1) ਐਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਦੀ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਸਕੂਲ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਨਸਲੀ ਭਿੰਨਤਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੇਗੀ ਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਭਿੰਨਤਾ ਦਾ ਅਕਸ ਦਿਸੇ।

(2) ਐਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਦੀ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਸਕੂਲ ਬੋਰਡਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਪਾਵੇਗੀ ਤੇ ਮੱਦਦ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਉਹ (ੳ) ਰੇਸ ਰੀਲੇਸ਼ਨਜ਼ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ (ਅ) ਤੇ ਨਸਲੀ ਵਿਤਕਰਾ ਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨੂੰ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗ ਤੇ ਅਸਰਦਾਇਕ ਢੰਗ ਲੱਭਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ। (ਚਲਦਾ)

ਨਕਸਲੀ ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਨੂੰ ਤਿਲਾਂਜਲੀ

ਰੋਪੜ — ਨਕਸਲੀ ਆਗੂ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਪਿਆਰਾ ਸਰਾਫ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਹੋਈ ਆਪਣੀ ਦੂਸਰੀ ਪਾਰਟੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ ਨਾਂ ਕੇਵਲ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ ਹੀ ਬਦਲ ਲਿਆ ਹੈ ਬਲਕਿ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ — ਲੈਨਿਨਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਵਿਹਾ ਚੁਕਾ ਸਮਾਜ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਕਾ. ਮੱਘਰ ਸਿੰਘ ਕੁਲਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਤੋਂ 32 ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਅਤੇ 9 ਆਬਜਰਵਰਾਂ ਨੇ ਹਿਸਾ ਲਿਆ। ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਅੰਡਰਗਰਾਊਂਡ ਕੰਮ ਵਿਧੀ ਤਿਆਗ ਕੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਭਿਆਨਕ ਖਤਰਿਆਂ ਤੋਂ ਸਜੱਗ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਤਵਾਜਨ ਜਿਸ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਤਬਦੀਲ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿਸਿਆਂ ਨੂੰ ਚਕ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵੀ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਸ ਤਬਦੀਲੀ ਜਾਂ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਹੀ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਰਵਨਾਸ਼ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜੋ ਡਰਾਉਣੇ ਖਤਰੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੁਥੀ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਸਾਇੰਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ

ਦਿਨ ਸਦਾ ਇੰਜ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੇ
ਸਹਿਮ ਦਾ ਬੱਦਲ ਪਾਟੇਗਾ।
ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੀ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਧੂੜ ਸਾਫ
ਹੋਵੇਗੀ
ਕਤਲਾਂ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਨੇ
ਸਦਾ ਨਹੀਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਦਾ ਟਿੱਕਾ
ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ।
ਚੁੱਕਣਾ 'ਚ ਆਏ ਅਲੂੰਏਂ ਹੱਥ ਕਦੋਂ
ਤੀਕ ਆਪਣੀਆਂ ਹੀ ਛਾਤੀਆਂ 'ਚ ਬਲਦਾ
ਸਿੱਕਾ ਦਾਗਦੇ ਰਹਿਣਗੇ

ਹੱਸਦੇ ਚਿਹਰੇ ਫਿਰ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਪਰਤ
ਆਉਣਗੇ।
ਫਰੀਦ ਦੇ ਸਲੋਕ ਉਠ ਕੇ ਨਿਮਾਜ਼ ਦਾ
ਵੇਲਾ ਦੱਸਣਗੇ

ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰਾਂ ਨੂੰ ਮੈਮੋਰੰਡਮ

ਨਵੀਂ ਵਿਦਿਅਕ ਨੀਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ

ਜਲੰਧਰ — ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਨਵੀਂ ਵਿਦਿਅਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰਾਂ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦਿਤੇ ਗਏ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਚਾਰੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦਿਨ ਐਸ. ਐਫ. ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ ਮਿਲਕੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਵਿਦਿਅਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦਿਤੇ ਗਏ। ਇਹਨਾਂ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਸਾਥੀ ਸੁਖਰਾਜ ਤੇ ਰੇਸ਼ਮ ਬੇਦੀ, ਪਟਿਆਲਾ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚੋਂ ਗੁਰਨਾਇਬ ਸਿੰਘ ਤੇ ਨਾਗਰ ਸਿੰਘ, ਪੀ. ਏ. ਯੂ. ਲੁਧਿਆਣਾ ਮੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਤੇ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚੋਂ ਮੋਹਨ ਮਜਾਰੀ ਤੇ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਟਾਂਡਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ ਮਿਲੇ। ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਹਾਇਰ ਤੇ ਸੈਕੰਡਰੀ ਤਕ ਮੁਫਤ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਵਿਦਿਆ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ। ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਕੌਮੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਵਿਦਿਆ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਭੱਤਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਬਾਦਲ, ਟੌਹੜਾ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਨਿੰਦਾ

ਬਟਾਲਾ — ਬਾਗੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ: ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਸ: ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਜ਼ਿਲਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਲੋਂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜ਼ਿਲਾ ਜ: ਸਕੱਤਰ ਸ: ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਸ: ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਉਦੋਵਾਲੀ, ਸ: ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਸ: ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ, ਸ: ਰਵੇਲ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ ਪਿੰਡ ਸੰਗਤਪੁਰਾ, ਸ: ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਉਸਾਹਨ ਹੀਰਾ ਫੌਂਡਰੀ, ਸ: ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਝਾੜੀਆਂ ਅਤੇ ਲਗਪਗ ਇਕ ਦਰਜਨ ਹੋਰ ਜ਼ਿਲਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਿਲੀ ਭੁਗਤ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਦ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਨੇਤਾ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲਈ ਗਏ ਸਨ।

ਇਪਾਨਾ ਦੀ ਪੰਜਵੀਂ ਜਨਰਲ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ

ਅਗਸਤ 16, 17, 1986 ਨੂੰ ਇਪਾਨਾ ਦੀ ਪੰਜਵੀਂ ਜਨਰਲ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵੈਨਕੂਵਰ, ਬੀ. ਸੀ. ਵਿਚ ਹੋਈ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਪਾਨਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਗਿਆਰਵਾਂ ਸਾਲ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ। ਇਪਾਨਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ 1975 ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ ਜੋਖਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਤੇ ਟੀਚੇ ਮਿਥੇ ਗਏ।

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਪਾਨਾ ਦੇ ਮਕਸਦ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਿਆਸੀ ਮੱਤਭੇਦ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਪਾਨਾ ਦਾ 1975-76 ਵਾਲਾ ਮੁਢਲਾ ਸਿਆਸੀ ਮਤਾ (ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸੱਚੀ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਸੱਚੀ - ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਲਈ ਚੱਲ ਰਹੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਘੋਲਾਂ ਲਈ ਮੱਦਦ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨੀ), ਦਰੁਸਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਸੇਧ ਵੀ ਇਸੇ ਤੋਂ ਹੀ ਲਈ ਜਾਵੇ। ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬੇਸ਼ੱਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੁਝ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਆਈਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਅਜੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਇਕ ਅਰਧ-ਬਸਤੀਵਾਦ ਅਤੇ ਅਰਧ-ਜਾਗੀਰੂ [Semi - Colonial & Semi-feudal] ਸਮਾਜ ਹੈ; ਇਸ ਲਈ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਘੋਲਾਂ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਸਥਿਤੀ ਨਵ-ਜਮਹੂਰੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਹੈ। ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ: (1) ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੱਚੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਾਮਰਾਜੀ ਦਬਦਬੇ - ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਦੋਨੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਰੂਸ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦਾਬੇ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਅਤੇ (2) ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਲਈ ਸੱਚੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਡੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਦੀ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਰਾਹ ਨਕਸਲਬਾੜੀ ਦੇ ਬਹਾਦਰ ਕਿਸਾਨੀ ਘੋਲ ਨੇ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਲੰਮੇਰੇ ਘੋਲ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਕਿਸਾਨੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਰਾਹ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਪਾਨਾ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ, ਜਮਹੂਰੀ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਘੋਲਾਂ ਲਈ ਮੱਦਦ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੱਕਿਆਂ ਕੀਤਾ।

ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਹਿ ਨਾਲ ਫਿਰਕੂ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਸ਼ਾਵਨਵਾਦ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ, ਇਨਕਲਾਬੀ ਤਾਕਤਾਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਮਾਜਕ ਢਾਂਚੇ ਲਈ ਇਕ ਭਿਆਨਕ ਖਤਰਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਪਾਨਾ ਦੀ ਇਸ ਪੰਜਵੀਂ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਘੋਲ, ਇਪਾਨਾ ਦੇ ਫੌਰੀ ਅਤੇ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਲਈ ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ

ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨੇ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਕੇ 19 ਅਪਰੈਲ, 1986 ਨੂੰ ਅਰਵਲ, ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਵਲੋਂ 60 ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਸਖਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ। ਵੱਡੇ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਟੇਟ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਘੋਲ ਭਾਰਤੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਦਾ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅੰਗ ਹੈ। ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਂਟ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਤੀਸਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਤੀ ਘੋਲਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ; ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਘੋਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਵੱਜੋ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨੇ ਫਿਲਪੀਨ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ 'ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੌਲਡੈਰਿਟੀ ਕਾਨਫਰੰਸ' ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਅਕਤੂਬਰ ਵਿਚ ਮਨੀਲਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਮੱਦਦ ਦਾ ਅਤੇ ਭਰਾਤਰੀ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ।

ਇਕ ਹੋਰ ਮਤੇ ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਇੰਡੀਅਨ ਵਰਕਰਜ਼ ਐਸੋ: (ਗਰੇਟ ਬਰਿਟਨ) ਦੇ ਪਰਚੇ ਲਲਕਾਰ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਅਨਸਰਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਮਕੀਆਂ ਅਤੇ ਡਰਾਵਿਆਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ IWA (GB) ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੱਦਦ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨੇ ਕਨੇਡੀਅਨ ਫਾਰਮਵਰਕਰਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਵੱਲੋਂ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ ਬਰਾਬਰਤਾ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ ਲਈ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਘੋਲਾਂ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੱਦਦ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ।

ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਪਾਨਾ ਦੇ ਪਰਚੇ INDIA NOW ਤੇ ਹੋਰ ਪਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਰਜ਼ੀ ਤੌਰ ਤੇ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਬਜਾਇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ issue - related ਪੈਂਫਲਟ ਛਾਪੇ ਜਾਣ।

ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਅਖੀਰ 'ਤੇ ਇਪਾਨਾ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਅਗਜੈਕਟਿਵ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਚਿੰਨ ਬੈਨਰਜੀ - ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਹਰੀ ਸ਼ਰਮਾ — ਸਕੱਤਰ ਚੁਣੇ ਗਏ। ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨੇ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਇਪਾਨਾ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਿੰਦਰ ਮਾਹਲ ਦੀ, ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘੋਲਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਅਤੇ ਇਪਾਨਾ ਦੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨਾਲ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਸਰਾਹਣਾ ਕੀਤੀ।

ਅੱਜ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ: ਨਿਊਕਲਿਆਈ ਜੰਗ

ਰਘਬੀਰ ਕੌਰ

ਬੀਤੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਜੰਗਾਂ ਕੇਵਲ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਤਲ ਉਤੇ ਹੀ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਛੱਡਿਆ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ ਜਿਥੇ ਉਹ ਲੜੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਜਾਂ ਸੰਸਾਰ ਮਹਾਂਸਾਗਰ ਉਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੀਆਂ। ਵਾਤਾਵਰਨ ਉਤੇ ਨਿਊਕਲਿਆਈ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਬਹੁ ਪਾਸੀ ਪਰਭਾਵ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿਆਪੀ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਤੱਕ, ਭਾਵ ਜ਼ਮੀਨ ਮਹਾਂਸਾਗਰ ਅਤੇ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਤਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਵਿਚ ਨਿਊਕਲਿਆਈ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਪਰਲੇ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਦੀ ਰਸਾਇਣੀ ਬਣਤਰ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਤਿਖੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਟੱਕਰ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਧਰਤ ਅਧਾਰਤ, ਹਵਾ ਅਧਾਰਤ ਅਤੇ ਉਪਗ੍ਰਹਿ ਆਧਾਰਤ ਮਿਜ਼ਾਈਲੀ ਰਖਿਅਕ ਪਰਣਾਲੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਲ ਵਿਚ ਆਉਣਗੀਆਂ। ਇਹ ਪਰਨਾਲੀਆਂ ਅਨੇਕ ਫਿਰਤੂ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਵੱਲ 0.3-2 ਮੈਗਾਟਨ ਮਿਜਾਈਲ ਤੋੜਾਂ ਨੂੰ ਸੇਧਣਗੀਆਂ। ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਪਹਿਲੀ ਸੱਟ ਦਾ ਪੈਂਤਰਾ ਅਤੇ ਉਹਦਾ ਜਵਾਬ। ਇਹ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਤੋੜ ਏਨੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਡੰਮੀ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਅਤੇ ਅਸਲ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਰਖਿਆ ਲਈ ਸੈਂਕੜੇ ਹੀ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਤੋੜ ਵਰਤਣਗੀਆਂ।

ਉਤਰੀ ਅਰਧ ਗੋਲੇ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਵਿਚ ਇਕੋ ਵਾਰ ਹੋਏ ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 35-40 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਉਚੀ ਹਵਾ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਦਰਜਨਾਂ ਦਰਜੇ ਵਧ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾ ਅਮਲਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਪਰਤ ਦੀਆਂ ਤਪਸ਼ ਨਾਲ ਧੱਜੀਆਂ ਉਡ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਇਹਦੀ ਓਜ਼ੋਨ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਓਜੋਨ ਦੀ ਪਰਤ, ਜੋ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸੂਰਜੀ ਕਿਰਣਾਹਟ ਦੇ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਪਰਭਾਵ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਅੱਧ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਵਿਗਾੜ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਹੁਤੇ ਪੱਛਮੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰਲੇ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਹੇਠ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਦੀ ਬਣਤਰ, ਨੁਹਾਰ ਅਤੇ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਉਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘਟ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ।

ਸਟਰੈਟੇਜਿਕ ਰਖਿਅਕ ਪਹਿਲਕਦਮੀ (ਐਸ. ਡੀ. ਆਈ.) ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਅਤੇ 'ਸੁਰੱਖਿਆ' ਪੁਲਾੜ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਦੌੜ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਮਨੌਤਾਂ ਉਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ। ਪਰ ਸਾਡਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਨਮੂਨੇ ਦੇ ਅਧਿਅਨ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਟਰੈਟੇਜਿਕ ਰਖਿਅਕ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕੇਵਲ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪੀ ਇਕਾਲਾਜੀਕਲ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਰਾਹ ਹੀ ਹੈ। ਨਿਊਕਲਿਆਈ ਜੰਗ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਖਤਰਨਾਕ ਇਕਲਾਜੀਕਲ ਨਤੀਜਾ ਧਰਤਵੀ ਤਲ ਦੇ ਨਿਘ ਦੀ ਘਟੀ ਹੋਈ ਆਉਂਦ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਲਖੀ ਏਅਰੋਸੋਲ ਅਤੇ ਨਾਈਟਰੋਜਨ ਜਾਇਆਕਸਾਈਡ ਦੀ ਵਧੀ ਹੋਈ ਇਕਾਗਰਤਾ ਸੂਰਜੀ ਕਿਰਣਾਹਟ ਨੂੰ ਸੇਕ ਲਾਵੇਗੀ।

ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਅਨ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਿਊਕਲਿਆਈ ਧਮਾਕੇ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਕੋਸੀ ਪਲੀਤੀ ਰਾਹੀਂ ਖੇਤਰੀ ਗਰੀਨ ਹਾਊਸ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦਮ ਵਧਾ ਦੇਣਗੇ। ਵੀਨਸ ਉਤੇ ਦੇਖੀ ਗਈ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਰਗੀ ਹਾਲਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਥੇ ਬਹੁਤੀ ਸੂਰਜੀ ਕਿਰਣਾਹਟ ਉਸ ਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਤਲ ਤਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੀ ਅਤੇ ਜਿਥੇ ਤਲ-ਨੇੜਲਾ ਤਾਪਮਾਨ ਗਰੀਨ ਹਾਊਸ ਪਰਭਾਵ ਕਾਰਨ 500 ਦਰਜੇ ਸੈਂਟੀਗਰੇਡ ਤਕ ਜਾ ਪੁਜਦਾ ਹੈ।

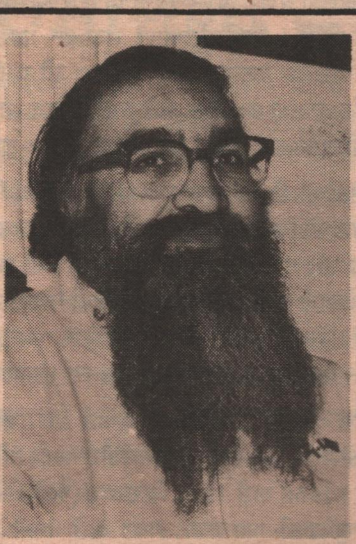
ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਅਜ ਦੇ ਵਿਅਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਇਕ ਰਾਜ ਜਾਂ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਤਰਕਹੀਣ ਅਮਲ ਸਭਿਅਤਾ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। 1958 ਅਤੇ 1962 ਵਿਚਕਾਰ (ਅਤੇ 1963 ਅਤੇ 1970 ਵਿਚਕਾਰ) ਵਾਯੂਮੰਡਲੀ ਅਸਾਧਾਰਨਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮੌਸਮੀ ਤੇ ਜਲਵਾਯੂਈ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੀ ਘੋਖ ਨੇ ਦਰਸਾਇਆ ਕਿ ਨਿਊਕਲਿਆਈ ਟੱਕਰ ਮਨੁੱਖਜਾਤੀ ਨੂੰ ਇਕਲਾਜੀਕਲ ਤਬਾਹੀ ਵੱਲ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਧਰਤੀ ਦੀ ਸਭਿਅਤਾ ਦੇ ਅੰਤ ਵਲ ਲਿਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖਜਾਤੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਇਹ ਅੰਤਮ ਪੜਾਅ ਉਤੇ ਅਧ ਗੋਲੇ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਲਾਵਾਯੂ ਦੀ ਤਬਾਹਕਾਰ ਅਸਥਿਰਤਾ ਕਾਰਨ ਤੇ ਓਜ਼ੋਨ ਦੀ ਪਰਤ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਕਾਰਨ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪੀ ਇਕਾਲਾਜੀਕਲ ਤੇ ਜਲਵਾਯੂਈ ਖੋ ਨਾਲ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਹ ਨਿਰਣਾ ਉਪਰੋਕਤ ਘੋਖਾਂ ਉਤੇ ਤੇ ਅਕਿਕ ਮਾਡਲਿੰਗ ਦੇ ਸਿਟਿਆਂ ਉਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਨਿਊਕਲਿਆਈ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਆਗਿਆਜੋਗਤਾ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਿਹੜੇ ਸਟਰੈਟੋਸਫੀਅਰਿਕ ਨਿਊਕਲਿਆਈ ਧਮਾਕਿਆਂ ਨਾਲ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੇ ਭੌਤਿਕ ਅਤੇ ਰਸਾਇਣੀ ਅਮਲਾਂ ਸਬੰਧੀ ਗਲਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਤੁਰਦੇ ਹਨ।

ਨਿਊਕਲਿਆਈ ਜੰਗ ਦੇ ਭਿਅੰਕਰ ਇਕਾਲਾਜੀਕਲ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਅਧਿਨ ਲਈ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਮਿਲਵਰਤਨ ਦਾ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖਜਾਤੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਦੌੜ ਦਾ ਅੰਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਿਊਕਲਿਆਈ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਮਨਾਹ ਤੇ ਤਬਾਹ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਵਧਦੀ ਹੋਈ ਲੋੜ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

■ ਕੋਈ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਮੁਕੰਮਲ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਉਸ ਵਿਚ ਕਲਾ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਨਹੀਂ। ਸੰਗੀਤ, ਮੁਸੱਵਰੀ, ਸ਼ਿਲਪ-ਕਲਾ, ਕਵਿਤਾ, ਨਾਟਕ, ਨ੍ਰਿਤਕਾਰੀ ਮਨੁੱਖ-ਰੂਹ ਦੀਆਂ ਉਹ ਨਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀ ਕੰਢਿਆਂ ਤੋਂ ਉਛਲਦੀ ਅਮੀਰੀ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮਹਾਂਸਾਗਰ ਵਿਚ ਭੇਟ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਾਨਕ ਸਰ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ

'ਸੂਫ਼ੀ' ਅਮਰਜੀਤ

25 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਾਨਕ ਸਰ, ਰਿਚਮੰਡ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਸਮਾਗਮ ਬੜੀ ਧੂੰਮ ਧਾਮ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਦੋ ਸਾਧਾਰਨ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਲੈਣੀਆਂ ਵੀ ਠੀਕ ਰਹਿਣਗੀਆਂ ਜੋ ਇਸ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਨਾਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ।

ਨਾਨਕ ਸਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵੈਸਟਮਨਿਸਟਰ ਹਾਈਵੇ ਉਪਰ ਰਿਚਮੰਡ, ਬੀ. ਸੀ. ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਇਮਾਰਤ ਡੀਜ਼ਾਈਨ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਨਵੇਕਲੀ ਹੈ। ਜਾਂ ਇਉਂ ਕਹਿ ਲਈਏ, ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਡੀਜ਼ਾਈਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਰਗਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਇਹ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਲੋਕਾਂ ਲਈ, ਕਲਾ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਇਮਾਰਤ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਸਰ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਇਮਾਰਤ ਕਲਾ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਹੀ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਧਾਰਮਕ, ਸਮਾਜਕ ਆਦਿ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੇ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕੋਈ ਨਿਸਚਤ ਖਰਚੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇ ਹੋਏ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਰੋਗਰਾਮ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਰਨੇ ਜਾਂ ਭਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਆਰਥਕ ਹਾਲਤ ਜਾਂ ਦਰਿਆ ਦਿਲੀ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿੰਨੀ ਰਕਮ ਭੇਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ

ਤੀਜੀ ਨਵੇਕਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਧਾਰਮਕ ਸਮਾਗਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ-ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ **'ਨਿਰੋਲ' ਅਤੇ 'ਨਿਰੋਲ ਧਾਰਮਕ'** ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਭਾਵ ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਭਾਸ਼ਨ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਗੱਲਾਂ ਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਰਾਜਨ ਤਕ ਲਿਟਰੇਚਰ ਨਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵੰਡਿਆ ਜਾਵੇ।

ਧਰਮ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਰੱਖਣਾ ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਨਿਰੋਈ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ, ਕਿ ਦੂਜੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਉਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਅਨਸਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਵਿੰਗੇ-ਟੇਢੇ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਉਪਰ ਇਥੇ ਆਪਣਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਉਂਤਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਅਤੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ।

ਹੈਰਾਨੀ ਜਨਕ ਉਦਘਾਟਨ

ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਪੱਕੇ ਅਸੂਲ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਧਰਮ ਨੂੰ ਵੱਖ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਨੂੰ, ਕਿਉਂ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਜਾਣਦਿਆਂ ਜਾਂ ਅਣਜਾਣਿਆਂ ਅੱਖੋਂ ਉਹਲੇ ਕਰਕੇ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬੀ. ਸੀ. ਦੇ ਉਸ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਨੂੰ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੰਮ ਆਮ ਕਰਕੇ ਹੀ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ, ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਸਕੂਲਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਜਾਂ ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਫਾਰਮ ਵਰਕਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੋਵੇ। ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਨਸਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਾਰੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਬੀ. ਸੀ. ਦੀ ਸੋਕਰਡ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਲਗਾਤਾਰ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਵਾਈਨ ਮੰਗਵਾ ਕੇ ਵੇਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਿ: ਵੈਂਡਰਜ਼ਾਮ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਤਰੀ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਦਾ ਰੀਕਾਰਡ ਵੀ ਸੁਥਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੁਣ ਵੀ ਇਸ ਨੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਇਰਾਦੇ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਵੀ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ, ਸਕੂਲ ਟੈਕਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ। ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਪਹੁੰਚ ਆਦਿ।

ਹਣੁ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਸਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸੋਕਰਡ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਰਾਜ ਤੋਂ ਬੀ ਸੀ ਦੀ ਲੋਕ ਅੱਕੇ ਪਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਦੇਖਦਿਆਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦਾ ਆਪ ਹੀ ਰੁਝਾਨ ਸੋਕਰਡ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬੀ. ਸੀ. ਵਿਚੋਂ ਕੇਵਲ ਕੁਝ ਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਡੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਿਚੋਂ ਸੋਕਰਡਾਂ ਨਾਲ ਹਨ, ਜੋ ਧਰਮ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਸੋਕਰਡ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਲਈ ਸੱਦਣਾ ਕਿਵੇਂ ਵੀ ਦਰੁਸਤ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਸੱਦਿਆ ਵੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਾਣਾ ਜਦੋਂ ਬੀ. ਸੀ. ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸੋਕਰਡਾਂ ਦੀ ਸਾਖ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗ ਚੁਕੀ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਬੀ. ਸੀ. ਦੇ **ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਗਵਰਨਰ ਵਰਗੇ ਗੈਰ-ਪਾਰਟੀ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।** ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਗਵਰਨਰ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਾ ਕਿ ਹੁਣ ਵਾਂਗ ਕਿ ਮਿ: ਵੈਂਡਰਜ਼ਾਮ ਦੀ ਮਨਿਸਟਰੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਉਹ ਬੰਦੇ ਸੱਦਣੇ ਉਚਿਤ ਸਨ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚੋਂ ਬੀ. ਸੀ. ਦੇ ਮੀਡੀਏ ਵਿਚ ਹੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਛਪਿਆ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗੇ ਸਨ।

ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਨੂੰ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ ਏਡੇ ਵੱਡੇ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਸੱਦ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੋਕ-ਵਿਰੋਧੀ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਢਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ **ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਤੇ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਉਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।** ਕੀ ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ ਧਨ-ਕੁਬੇਰਾਂ ਜਾਂ ਵੱਡੇ ਫਾਰਮਰਾਂ ਜਾਂ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਆ ਕੇ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾਂ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਵੈਸੇ ਹੀ ਵੱਡੀ ਠੁੱਕ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲਈ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਉਹ . ਇਹ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਨਿਰੋਲ ਧਾਰਮਿਕ ਪੱਖ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰਹਿਕੇ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪਰੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਅਸੂਲ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਹੈ।

ਇਥੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਨੇ ਕੋਈ ਰਾਜਨੀਤਕ ਭਾਸ਼ਨ ਤਾਂ ਦਿਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਬੰਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੋਵੇ ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਹੀ, ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਗਮ ਉਤੇ, ਬਾਕਾਇਦਾ ਸੱਦੇ ਪੱਤਰ ਉਪਰ ਆਉਣਾ ਹੀ ਇਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਗੈਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਦੂਜੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਦ ਹੀ ਦਰੁਸਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਕਰ ਉਹ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ, ਬਿਨਾਂ ਬੁਲਾਏ ਦੇ ਆਵੇ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੱਦੇ ਪੱਤਰ ਉਪਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੰਮ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਨ, ਕਿਸੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਗੂ ਦੇ ਆਉਣ ਉਪਰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਰਾਜਨੀਤਕ ਉਦਾਸੀਨਤਾ

ਮੈਂ ਆਪ ਇਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰਾ ਕਦਾਚਿਤ ਇਹ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਧਰਮ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਰੱਖਣ ਦੀ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਧਾਰਮਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਧਾਰਮਕ ਰਸਮਾਂ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਹੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਮੇਰਾ ਇਹ ਪੱਕਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਭਾਵ ਹਰ ਧਰਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਵੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਸ ਗਲੋਂ ਚੇਤੰਨ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਲੀਡਰ ਧਰਮ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ

ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥਾਂ ਲਈ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਵੀ ਘਾਣ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਮਰਯਾਦਾਵਾਂ ਦੀ ਵੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਅਸੀਂ ਇਸਲਾਮ, ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਈਸਾਈ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅਗੇ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਧਾਰਮਕ ਸਥਾਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ, ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹੜੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਹੈ, ਕਿਹੜੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਉਸ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਸਮਝਾਂ ਗੇ ਤਾਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਗੂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਾਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਰੰਗਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਮਿਹਨਤੀ ਲੋਕ ਹਾਂ, ਸਾਡੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਮਿਹਨਤੀ ਜਮਾਤ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਹੈ। ਜੋ ਕਿਰਤ ਕਰਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਧਨਵਾਨ, ਕਾਰਖਾਨੇਦਾਰ, ਪੂੰਜੀਪਤੀ ਤੇ ਹੋਰ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਾਨੂੰ ਦਿਹਾੜੀ ਉਪਰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਉਪਰ ਰੱਖਕੇ ਸਾਡੀ ਮਿਹਨਤ ਨੂੰ ਲੁਟਦੇ ਹਨ

ਇਸ ਲਈ ਮਿ: ਵੈਂਡਰਜ਼ਾਮ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਹਰ ਮੌਕਾ ਵਰਤਕੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤਕੜੀ ਕਰਕੇ ਸਾਡੀ ਮਿਹਨਤ ਲੁੱਟ ਕੇ, ਇਥੋਂ ਦੇ ਧਨਕੁਬੇਰਾਂ ਨੂੰ ਲੁਟਾਂ ਲੁਟਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਿਸੇ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਨਾਨਕ ਸਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਇਕ ਉਚੇ - ਸੁੱਚੇ ਅਸੂਲ, ਕਿ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੇ ਧਰਮ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਹਨ, ਦੀ ਜਾਣੇ ਅਣਜਾਣੇ ਹੋਈ ਉਲੰਘਣਾ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੁਆਉਣ ਲਈ ਹੈ। ਅਗੋਂ ਤੋਂ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਇਸ ਅਸੂਲ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਅਤੇ ਵਪਾਰੀ ਵੀਰਾਂ ਲਈ

'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦਾ ਸਮਾਂ :
ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ — 10 ਵਜੇ ਤੋਂ 5 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ

ਫੋਨ : 581-4473

ਸਪੇਨ ਦਾ ਘਰੇਲੂ ਯੁੱਧ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ

(ਪੰਜਾਹਵੀਂ ਬਰਸੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਣ)

ਡਾ. ਰਘੁਬੀਰ ਢੰਡ

ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਰਲੇਖ ਵਿਚ 'ਘਰੇਲੂ ਸ਼ਬਦ' ਢੁੱਕਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਦਸ ਲੱਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਗਲ ਅਤੇ ਦਸ ਲੱਖ ਨੂੰ ਜਲਾਵਤਨ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਇਸ ਖੂਨੀ ਜੰਗ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਘਰੇਲੂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸਪਰ ਟੱਕਰ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ । ਜੇ ਇੰਰ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਨੇਕੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਕਦੀਆਂ । ਫਾਸਿਸ਼ਟ ਫਰਾਂਕੋ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਲੜੀਆਂ ਬਦੀ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦਾ ਮੁਖ ਕਾਰਣ ਹਿਟਲਰ ਦੇ ਜਰਮਨੀ, ਮਸੋਲੀਨੀ ਦੇ ਇਟਲੀ ਦੀ ਨੰਗੀ ਫੌਜੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਅਤੇ 'ਗੈਰ-ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ' ਦਾ ਬੁਰਕਾ ਪਾਈ ਹੱਥ ਤੇ ਹੱਥ ਧਰੀ ਬੈਠੀਆਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਫਰਾਂਸ ਦੀਆਂ ਚਲਾਕ ਅਤੇ ਸਹਿਮੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨਿਪੁੰਸਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਨ । ਨੇਕੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੇ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ, ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ ਸੋਵੀਅਤ ਰੂਸ - ਜਿਸ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਪੇਨ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਖੂਨੀ ਜੰਗ ਨੂੰ 32 ਮਹੀਨੇ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰਖ ਸਕਦੇ । ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕੋਣ ਤੋਂ ਸੋਵੀਅਤ ਰੂਸ, ਜਰਮਨੀ, ਇਟਲੀ, ਫਰਾਂਸ ਅਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਅਮਲਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ ਜੋਖਾ ਕਰਨਾ ਇਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਇਕ ਵੱਖਰੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਲੇਖ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ।

ਜੁਲਾਈ ਦੀ 18 ਤਾਰੀਕ ਨੂੰ ਸਪੇਨੀ ਯੁੱਧ ਦੇ ਆਰੰਭ ਨੂੰ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ । ਕਿੰਨੇ ਲੇਖਕਾਂ ਤੇ ਲੇਖਕ-ਸਭਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਿਨ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਤੇ ਜਲਸੇ ਕੀਤੇ, ਬਹੁਤਾ ਸੋਚਣਾ ਨਹੀਂ ਪਏਗਾ । ਜਵਾਬ ਹੋਵੇਗਾ : ਪੰਜਾਬੀ-ਪਿੜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ । ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਵਿਚ ਅੱਗ ਹੀ ਬੁੱਝਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ । ਅਸੀਂ ਸਵੈ-ਆਲੋਚਨਾ ਦੀ ਥਾਂ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦੀ ਕਸਰਤ ਕਰਕੇ ਕਰਦੇ ਨਿੱਜਵਾਦ ਤੇ ਹਉਮੈ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਬਣ ਗਏ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸੰਗਠਿਤ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾਕਸ਼ੀ ਕਰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ । ਆਓ, ਅੱਜ ਸਪੇਨੀ ਜੰਗ ਦੀ 50-ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਤੇ ਲੇਖਕ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰੀਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸਾਹਿਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਚਿਆ, ਬਲਕਿ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਤਮਾ ਦੇ ਇੰਜਨੀਅਰ ਹਾਂ, ਜੇ ਸਪੇਨ ਵਿਚ ਆਤਮਾ ਨਸ਼ਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਰਣ-ਤੱਤੇ ਵਿਚ ਕੁਦਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ । .... ਤੇ ਉਹ ਗਏ, ਕੁੱਦੇ, ਜੂਝੇ ਅਤੇ ਮਰੇ । ਹਾਂ ਮਰੇ, ਸ਼ਹੀਦ ਨਹੀਂ ਹੋਏ । ਮਰਨ ਨਾਲ ਇਸ਼ਟ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਵਧਦੀ ਹੈ । ਪਰ ਸ਼ਹੀਦ ਗਰਦਾਨੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਨਿੱਜ ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਇਸ਼ਟ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਮਾਂਦ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਸ਼ਹੀਦ ਤਾਰੀਖ ਸਿਰਜਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ਼ਟ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਤਾਰੀਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ :

ਹਮ ਸੇ ਬੜ ਕਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੇ ਕੌਨ ਕਰਤਾ ਹੈ ਪਿਆਰ
ਔਰ ਜਬ ਮਰਨੇ ਪੇ ਆ ਜਾਏਂ ਤੇ ਮਰ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ਹਮ (ਸਰਦਾਰ
(ਸਰਦਾਰ ਜਾਅਫਰੀ)

ਜਦੋਂ 18 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਫਰਾਂਕੋ ਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਲੋਕ-ਰਾਇ ਨਾਲ ਚੁਣੀ ਰੀਪਬਲੀਕਨ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਤਖਤਾ ਉਲਟਾਉਣ ਲਈ ਬਗਾਵਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਰੀਪਬਲੀਕਨਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਫੌਜ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਐਨ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਆ ਗਿਆ । ਫਰਾਂਕੋ ਦੀ ਫੌਜੀ ਜੁੰਡਲੀ ਦੇ ਜਿੱਤ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕ ਰੀਪਬਲੀਕਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ । ਪਰ ਫਰਾਂਕੋ ਹਰ ਕੀਮਤ ਤੇ ਜਿੱਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਧਾ ਸਪੇਨ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਨਾ ਪਏ । ਫਰਾਂਕੋ ਦੇ ਇਸ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜਰਮਨੀ ਅਤੇ ਇਟਲੀ ਦੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼, ਟੈਂਕ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਆਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਦੀ ਵਧਦੀ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਤੀਕ ਪੁਜ ਗਈ । ਇਹ ਸਨ ਹਾਲਾਤ ਜਦੋਂ 54 ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਆਏ ਅਤੇ 'ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਬਰਗੇਡ' ਦੇ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਲੜੇ । ਇਸੇ ਪਰਚਮ ਨੂੰ ਲਹਿਰਾਂਦੇ ਹੋਏ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਜੂਝਣ ਅਤੇ ਮਰਨ ਆਏ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਲੜਨਾ ਸੁਭਾਵਕ ਕਿੱਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਫਰਜ਼ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਸੀ । ਡਰ ਵੀ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੀਤਾਂ ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਲਈ । "ਜੇ ਡਰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗਾਓ !" ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸੈਮ ਵਾਈਲਡ ਨੇ ਨਾਅਰਾ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਗਾਉਂਦੇ ਚਲੇ ਗਏ — ਬੈਠਿਆਂ ਵੀ, ਤੁਰਦਿਆਂ ਵੀ, ਲੜਦਿਆਂ - ਮਰਦਿਆਂ ਵੀ ਅਤੇ ਪਿਆਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਰੋਂਦਿਆਂ ਵੀ ।

ਸਮੇਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਮੱਚਦੀ ਅੱਗ ਨੇ ਕਵੀਆਂ ਤੇ ਲੋਹੇ ਅਤੇ ਅੱਗ ਦੇ ਗੀਤ ਲਿਖਵਾਏ । ਸਪੇਨੀ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਪੇਨ ਦੇ ਅਸਲੀ ਦਰਿਆ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਸ਼ਾਇਰ ਹਨ । ਸਪੇਨ ਦੇ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਹਿਬੂਬ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ । ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਾਂ ਇਕ ਵੱਡੀ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖਣੀ ਪਏਗੀ । ਕੁਝ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਮਿਸਾਲਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸਪੇਨੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ।

ਰਫੇਲ ਅਲਬਰਟੀ ਦਾ ਨਾਂ ਕੌਣ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ? ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ-ਲੱਦੇ ਵੀਰਤਾ ਦੇ ਗੀਤ ਲਿਖੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੈਰਕਾਂ ਅਤੇ ਮੋਰਚਿਆਂ 'ਤੇ ਜਾ ਜਾ ਸੁਣਾਇਆ । ਅਲਬਰਟੀ ਨੇ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਗੁਰੀਲਾ ਯੁੱਧ ਈਜਾਦ ਕੀਤਾ । ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪਰਵਾਨੇ ਅੱਗ ਉਗਲਦੀਆਂ ਤੋਪਾਂ ਦੀ ਕੜਕ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁੰਨ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ । ਰਫੇਲ ਨੇ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੰਕਟ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਵਿਤਾ ਬਹੁਤ ਸਹਾਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਉਸ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਰਚਣਹਾਰੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੀ ਨਿਪੁੰਸਕਤਾ ਤਿਆਗ ਦਿਤੀ ਹੋਵੇ । ਸੱਚ ਕੋਈ ਪੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਕਲਮੀ ਅੰਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਅੱਡੀਆਂ ਚੁਕੋ ਤਾਂ ਤੋੜ ਲਵੋ । ਸੱਚ ਦੇ ਖੋਜੀ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਇਕ ਪੱਖ ਚੁਣਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ । ਰਫੇਲ ਅਲਬਰਟੀ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ।

ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਇਹੀ ਕੁਝ ਲੋਰਕਾ ਨੇ ਖੁਦ ਤੀਕ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਪਰ ਫਲੈਂਜਿਸਟਾਂ (ਫਰਾਂਕੋ ਦੇ ਫਾਸ਼ਿਸ਼ਟ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਰਵਰੀ ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਵੀ ਸੀਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲੀ) ਨੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਤਾ । ਲੋਰਕਾ ਬਾਰੇ ਪਾਬਲੋ ਨਰੂਦਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਸੀ: "ਲੋਰਕਾ ਸਪੇਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਪਿਆਰਿਆ ਤੇ ਚਾਹਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਾਇਰ ਸੀ । ਆਪਣੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਖੁਸ਼ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸੁਭਾਉ ਤੋਂ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਇਕ ਬੱਚੇ ਵਰਗਾ ਮਾਸੂਮ ਜਾਪਦਾ ਸੀ । ਕੌਣ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਗਰਨਾਡਾ ਵਿਚ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਰਾਖਸ਼ ਸਨ ਜਿਹੜੇ . ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਅਣਕਲਪਿਆ ਪਾਪ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ !"

ਅੰਤ ਵਿਚ ਮਿਗੁਅਲ ਹਰਨੇਂਡੇਜ਼ ! ਇਹ ਭੇਡਾਂ ਦੇ ਇੱਜੜਾਂ ਦਾ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਸ਼ਾਇਰ ਅਲਬਰਟੀ ਅਤੇ ਲੋਰਕਾ ਦਾ ਗੂੜ੍ਹਾ ਮਿੱਤਰ ਸੀ । ਇਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਸਪੇਨ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਸੀ । ਫੌਜੀ ਵਰਦੀ ਪਾ ਮੋਰਚਿਆਂ 'ਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਾਂਦਾ ਸੀ । ਮੈਡਰਿਡ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਸਮੇਂ ਇਸ ਨੇ ਚਿੱਲੀ ਦੀ ਐਂਬੈਸੀ ਵਿਚ ਪਨਾਹ ਲਈ । ਪਰ ਚਿੱਲੀ ਦੀ ਐਂਬੈਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਫਰਾਂਕੋ ਦੇ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਫਾਸ਼ਿਸਟਾਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦਿਤੀ ਸੀ, ਸਪੇਨ ਦੇ ਇਸ ਸੋਨ-ਚਿੜੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਗਈ । ਹਰਨੇਂਡੇਜ਼ ਫੜਿਆ ਗਿਆ । ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਤਪਦਿਕ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਬਾਦ ਮਰ ਗਿਆ । ਪਿੰਜਰੇ ਵਿਚ ਬੁਲਬੁਲ ਸਹਿਕ ਸਹਿਕ ਜਾਨ ਤੋੜ ਗਈ ।

ਬੌਧਿਕ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਸਾਕਾ, ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਜੰਗ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਸਪੇਨੀ ਯੁੱਧ ਜਿੰਨੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਝੰਜੋੜਿਆ ਹੋਵੇ । ਦੂਜਾ ਮਹਾਂ ਯੁੱਧ ਆਪਣੇ ਇੰਨੇ ਫੈਲਾਉ ਅਤੇ ਬਰਬਾਦੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਸਪੇਨੀ ਯੁੱਧ ਜਿੰਨਾ ਸਮੂਹਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਰਿਤ, ਸੰਗਠਿਤ ਅਤੇ ਕਰਮਸ਼ੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ । ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਪੇਨੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਦਰਸ਼ ਜਾਂ ਕੌਮੀ ਹਿੱਤ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਤਾਰੀਖ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਦੰਦੀ 'ਤੇ ਆ ਖਲੋਤੀ ਸੀ ਜਿਥੇ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਖੂਬਸੂਰਤ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪੈ ਗਈ ਸੀ । ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਖਾਸਾ ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਮਰਜ਼ੀ ਹੋਵੇ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਚੁਪਚਾਪ ਨਹੀਂ ਜਰ ਸਕਦੇ; ਤਾਂਹੀਓਂ ਤਾਂ ਉਹ ਕਲਾਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । 1930 ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੇ ਸਪੇਨੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਇਕਮੁੱਠਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ।

3 ਅਗਸਤ 1936 ਨੂੰ ਮਾਸਕੋ ਦੇ ਲਾਲ ਚੌਕ ਵਿਚ 120,000 ਲੋਕ ਸਪੇਨੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਇਕਮੁੱਠਤਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਵਲ ਮਰਜੀਵੜੇ (ਯੰਗ ਗਾਰਡ) ਦਾ ਕਰਤਾ ਫਦਾਯੇਵ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਏ. ਫਰਸਮੈਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ ।

ਅਕਤੂਬਰ 1936 ਵਿਚ ਸੋਵੀਅਤ ਰੂਸ ਨੇ ਸ਼ਰੇ-ਆਮ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਪੇਨ ਨੂੰ ਇਟਲੀ ਅਤੇ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਬਘਿਆੜਾਂ ਦੇ ਰਹਿਮ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡੇਗਾ । ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ ਵਜੋਂ 10 ਅਕਤੂਬਰ 1936 ਨੂੰ ਰੋਮਾਂ ਰੋਲਾਂ, ਪਿਕਾਸੋ, ਲੂਈਸ ਐਰਾਗਾਨ ਅਤੇ ਪਾਲ ਲੈਂਜੇਵਨ ਨੇ ਸੋਵੀਅਤ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਾਮਿਸਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਖਤ ਵਿਚ ਆਖਿਆ : "ਸੋਵੀਅਤ ਰੂਸ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ, ਗੌਰਵ ਅਤੇ ਅਮਨ ਵਰਗੇ ਅਮਰ ਅਸੂਲਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ।" ਯੂਰਪ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਬੇਅੰਤ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਖਤ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ।

ਕੌਣ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਇਲੀਆ ਐਹਰਨਬਰਗ ਅਤੇ ਕਿਲਟਸੋਵ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸਪੇਨੀ ਜੰਗ ਨਾਲ ਇਕਮਿਕ ਹੋ ਗਏ ਹਨ । ਕਿਲਟਸੋਵ ਦੀ 'ਸਪੇਨੀ ਡਾਇਰੀ' ਇਸ ਦਾ ਜੀਂਦਾ ਜਾਗਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਪੇਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵੀਰਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੁਪਨੇ ਸਾਕਾਰ ਕੀਤੇ ਪਏ ਹਨ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਹੈਮਿੰਗਵੇ ਨੇ ਵੀ ਸਪੇਨ ਵਿਚੋਂ ਭੇਜੀਆਂ । ਸਪੇਨੀ ਜ਼ਖਮ ਉਸ ਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਤੀਕ ਲਹਿ ਗਿਆ ਸੀ । ਜਰਮਨੀ ਅਤੇ ਇਟਲੀ ਵਲੋਂ ਵਰ੍ਹਾਈ ਅੱਗ ਵਿਚੋਂ ਹੈਮਿੰਗਵੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸਪੇਨ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਜਲਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਭਵਿਖਬਾਣੀ ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਚੀ ਨਿਕਲੀ । ਉਸ ਨੇ 'ਫਾਰ ਹੂਮ ਦਾ ਬੈਲਟੋਲਜ਼' ਲਿਖਿਆ ਤਾਂ ਸਪੇਨੀ ਯੁੱਧ ਬਾਰੇ ਸੀ ਪਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਘੰਟੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦੂਜੇ ਮਹਾਂ ਯੁੱਧ ਦੀ ਮਹਾਂ ਪਰਲੋ ਦੀਆਂ ਸੂਚਕ ਹਨ । ਸਚਮੁਚ ਸਪੇਨੀ ਜੰਗ ਦੂਜੇ ਮਹਾਂ ਯੁੱਧ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲੜਾਈ ਅਤੇ ਰੀਹਰਸਲ ਸੀ ।

ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਕੋਈ ਹੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੇ ਦੋ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਨਾ ਹੋਣ : 'ਇਲਿਊਯਨ ਐਂਡ ਰੀਐਲਿਟੀ' ਅਤੇ 'ਦਾ ਨਾਵਲ ਐਂਡ ਦਾ ਪੀਪਲ' ... ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਕ੍ਰਿਸਟੋਫਰ ਕੌਡਵੈਲ ਅਤੇ ਰੈਲਫ ਫੌਕਸ ਰਚਿਤ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਲਮਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਫੜੀਆਂ ਅਤੇ ਸਪੇਨ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਚਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਹੂ ਨਾਲ ਰੰਗ ਦਿਤਾ । ਕੌਡਵੈਲ ਅਤੇ ਫੌਕਸ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਅਤੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖਾਸੇ ਅਤੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਤਾਰੀਖੀ ਮਿਸਾਲ ਹਨ :

ਜਬ ਘੁਲੀ ਤੇਰੀ ਰਾਹੋਂ ਮੇਂ ਸ਼ਾਮੇ-ਸਿਤਮ
ਹਮ ਚਲੇ ਆਏ ਲਾਏ ਜਹਾਂ ਤਕ ਕਦਮ (ਫੈਜ਼)

ਪਾਬਲੋ ਨਰੂਦਾ ਦਾ ਨਾਂ ਤਾਂ ਸਪੇਨੀ ਜੰਗ ਨਾਲ ਅਟੁੱਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਕਿਵੇਂ ਨਰੂਦਾ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਹੀ ਸੁਣੀਏ :

"ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਸਪੇਨ ਦੀਆਂ ਗਿਟਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾੜ ਕੇ ਅੰਦਰ ਲੰਘੀਆਂ, ਜਦੋਂ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲਹੂ ਦੇ ਪਰਨਾਲੇ ਵਹਿਣ ਲੱਗੇ ਉਦੋਂ ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ ਮਨੁੱਖੀ ਪੀੜ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਭੂਤ ਵਾਂਗ ਲਾਸ਼ ਬਣ ਕੇ ਖਲੋ ਗਈ । ਉਦੋਂ ਮੇਰੀ ਰਾਹ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਰਾਹ ਹੋ ਨਿਬੜੀ । ਅਚਾਨਕ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਦੱਖਣ ਦੀ ਇਕਾਂਤ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਉਤਰ ਵੱਲ ਕੂਚ ਕਰ ਗਿਆ ਹੋਵਾਂ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੀ । ਲੋਕ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮੇਰੀ ਨਿਰਮਾਣ ਕਵਿਤਾ ਰੁਮਾਲ ਅਤੇ ਤਲਵਾਰ ਬਣਨਾ ਲੋਚਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਘੋਰ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਮੁੜ੍ਹਕਾ ਪੂੰਝ ਸਕਣ ਅਤੇ ਰੋਟੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾ ਸਕਣ !"

ਇਸ ਜੰਗ ਸਮੇਂ ਪਾਬਲੋ ਨਰੂਦਾ ਮੈਡਰਿਡ ਵਿਚ ਚਿੱਲੀ ਦਾ ਕਾਂਸਲ ਸੀ । ਜਦੋਂ ਮੈਡਰਿਡ 'ਤੇ ਅੰਨ੍ਹੇ-ਵਾਹ ਅਤੇ ਬੇਕਿਰਕ ਬੰਬਾਰੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਨਰੂਦਾ ਤੜਫ ਉਠਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਮਰ ਕਵਿਤਾ 'ਆਈ ਐਮ ਇਕਸਪਲੇਨਿੰਗ ਦੇ ਵਿਊ ਥਿੰਗਜ਼' ਰਚੀ, ਜਿਸਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸਤਰਾਂ ਹੇਠਾਂ ਪੇਸ਼ ਹਨ । ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਦੋ ਸਤਰਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਰੂਸੀ ਸ਼ਾਇਰ ਯਵਤੋਸ਼ੰਕੂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਨਰੂਦਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਾ ਵੀ ਲਿਖਦਾ ਤਾਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਸਤਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਮਰ ਕਰ ਦੇਣਾ ਸੀ । ਸਤਰਾਂ ਹਨ :

And the blood of the children ran through the streets
Without fuss, like children's blood!

ਇਸ ਨਜ਼ਮ ਦੀਆਂ ਆਖਰੀ ਸਤਰਾਂ ਵੇਖੋ :

Come and see the blood in the streets.
Come and see
the blood in the streets.
Come and see the blood
in the streets!

ਕੇਵਲ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਨਰੂਦਾ ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋ ਬੈਠਾ । ਉਹ ਪੈਰਿਸ ਵਿਚ ਆਇਆ । ਉਹਦੀਆਂ ਅਤੇ ਐਰਾਗਨ ਦੀਆਂ ਅਣਥੱਕ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨਾਲ 1937 ਵਿਚ ਮੈਡਰਿਡ ਵਿਚ ਐਂਟੀ-ਫਾਸ਼ਿਸ਼ਟ ਲੇਖਕ ਕਾਨਫਰੰਸ ਹੋਈ । ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕਦੀ ਵੀ ਇੰਨੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨਾਲ ਲੱਦੀ ਗੱਡੀ ਪੈਰਿਸ ਤੋਂ ਮੈਡਰਿਡ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚੱਲੀ ।

ਜਿਹੜੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੜ ਰਹੇ ਸਨ, ਸਪੇਨ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਨੂੰ ਜਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਕੇ । ਇਸ ਲੜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਨਾਂ ਤੁਰਕ ਕਵੀ ਨਾਜ਼ਿਮ ਹਿਕਮਤ ਸੀ । ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਅਮਰ ਕਵਿਤਾ ਮੈਡਰਿਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅੱਗੇ ਆਪਣੀ ਆਖਰੀ ਗੋਲੀ ਦਾਗ ਰਹੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੈ । ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਦ ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਆਉਣ ਤੋਂ ਮਜਬੂਰ ਹਾਂ । ਤੇਰੇ ਠਰ ਰਹੇ ਨੰਗੇ ਪੈਰਾਂ ਲਈ ਜਰਾਬਾਂ ਦਾ ਜੋੜਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੇਜ ਸਕਦਾ । ਪਰ ......

I know
all great ideals, all beautiful things
and whatever else man may create,
that aweful longing, that nostalgia in me—
they all exist only in the eyes
of the sentinel at the gate of Madrid
and I can do nothing but love him
today, tonight and tomorrow.

30 ਮਾਰਚ 1939 ਨੂੰ ਮੈਡਰਿਡ ਨੂੰ ਸਰ ਕਰਕੇ ਫਾਸ਼ਿਸ਼ਟ ਫਰਾਂਕੋ ਨੇ ਸਪੇਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਲੋਕ ਲਹਿਰਾਂ ਅਤੇ

ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 14 ਉਤੇ

ਅਮਰੀਕਾ ਖਤਰਨਾਕ ਸਿਤਾਰਾ-ਯੁੱਧ ਵੱਲ ਨੂੰ

ਕੇਪ ਕੈਨਾਵਰਲ — ਅਮਰੀਕਾ ਖਤਰਨਾਕ ਸਿਤਾਰਾ-ਯੁੱਧ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵਧਣ ਲੱਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰੇਗਨ ਸਿਤਾਰਾ ਯੁੱਧ ਦਾ ਮੁਖ ਹਾਮੀ ਹੈ ਤੇ ਧਰਤੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਹੁਣ ਇਹ ਆਪਣੀਆਂ ਮਿਜਾਈਲਾਂ ਖਲਾਅ ਵਿਚ ਬੀੜਨ ਲਈ ਬਜਿਦ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਇਸ ਦੀ ਘੋਰ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਅਮਰੀਕੀ ਜੰਗਬਾਜ਼ ਕਾਓ ਬੁਆਏ ਆਪ ਤਾਂ ਮਰਨ ਕਿਨਾਰੇ ਬੈਠਾ ਹੈ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਤਬਾਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਖੋਜ ਲਈ ਫਲੋਰਿਡਾ ਦੇ ਕੇਪ ਕੈਨਾਵਰਲ ਰਾਕੇਟ ਛੱਡਣ ਵਾਲੇ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਡੈਲਟਾ ਨਾਮੀ ਰਾਕੇਟ ਰਾਹੀਂ ਖਲਾਅ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਉਪਗ੍ਰਹਿ ਛੱਡੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿਤਾਰਾ ਯੁੱਧ ਦੁਆਰਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਜਾਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਜੰਗ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਪਰ ਇਸ ਜੰਗਬਾਜ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਪੁਛੇ ਕਿ ਜੇ ਸੰਸਾਰ ਹੀ ਨਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਕਿਥੇ ਹੋਵੇਗੀ।

ਉਹ ਫ਼ਕੀਰਾਨਾ ਅਦਾ, ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਤੇਰੀ।
ਕਿੰਜ ਇਕ ਦਰਵੇਸ਼, ਖ਼ੂੰਨੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ॥

ਪੰਨਾ 13 ਦੀ ਬਾਕੀ

ਪ੍ਰਗਤੀਵਾਦੀ ਕਲਚਰ ਨੂੰ ਅਣਕਿਆਸੀ ਵਹਿਸ਼ਤ ਨਾਲ ਸਪੇਨ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਮਿਟਾ ਦੇਣ ਦਾ ਹਰ ਜਤਨ ਕੀਤਾ। ਸਤਹੀ ਪੱਧਰ 'ਤੋਂ ਜਾਪਣ ਵੀ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੀਕ ਸਫਲ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇਹ ਕਿਹਾ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਕਲਾ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪਤਾਲ ਤੀਕ ਲੱਥੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਵਿਰਸੇ ਦਾ ਅਹਿਮ ਅੰਗ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਤਮਾ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਮਲਾਂ ਅਤੇ ਆਦਤਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੀਕ ਲੋਕ ਰਹਿਣਗੇ ਉਦੋਂ ਤੀਕ ਇਹ ਅਮੀਰੀ ਵੀ ਕਾਇਮ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਅਮਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਆਓ, ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਤੇ ਲੇਖਕ ਵੀ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਲੜੇ ਤੇ ਮਰੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਬਰਾਂ 'ਚੋਂ ਜਗਾਉਣ ਲਈ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀਵਾਦ ਦਾ ਝੰਡਾ ਬੁਲੰਦ ਰਖਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਲਈਏ। ਉਹ ਗੀਤ ਲਿਖੀਏ ਅਤੇ ਗਾਈਏ ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੇਚ ਦੇ ਹੋਣ। ਅੱਜ ਵੀ ਅਸੀਂ ਸੰਕਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਤਿੰਨ ਵੱਡੇ ਸੰਕਟ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਮਲੀਆਮੇਟ ਕਰਨ ਲਈ 'ਤਾਰਾ ਜੰਗ' ਈਜਾਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦਾ ਨਸਲਵਾਦ ਆਪਣੇ 85 ਫੀਸਦੀ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆਂ ਰਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਕਾਲਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਦੋ ਅਤਿ ਖਤਰਨਾਕ ਲੀਡਰ, ਰੇਗਨ ਅਤੇ ਥੈਚਰ 'ਤਾਰਾ ਜੰਗ' ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਗੋਰੇ ਨਸਲਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਤੀਜਾ ਸੰਕਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਨਾਂ ਹੈ : ਮਜ਼ਹਬੀ ਮੂਲਵਾਦ। ਇਸਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣੀ-ਮਿਥੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਸਦੀਆਂ ਪਿਛਾਂਹ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਇਤਿਹਾਸ ਤਾਂ ਡਾਇਲੈਕਟਿਕਸ ਦੀ ਫਲਾਸਫੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿਛਾਂਹ ਧੱਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਅਸੰਭਵਤਾ ਨੂੰ ਸੰਭਵ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਵੀਂ ਨਸਲ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਰਕ ਮਾਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਜ਼ਹਬ ਨੂੰ ਤਰਕ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਈਰਾਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤੇ ਅਰਬ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਹਸ਼ਰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਸੋਚ ਦਾ ਪੱਧਰ ਕੌਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਔਸਤਨ ਘਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਿੰਨੇ ਦੁਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੁਝ 'ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ' ਤਰੱਕੀਪਸੰਦ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਹਵਾ ਲੱਗ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਮਜ਼ਹਬੀ ਜਨੂਨੀਆਂ ਦੇ ਬੌਧਿਕ ਪਰੋਹਤ ਬਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਦੇ ਜਿਹੇ ਸਬਕ ਜ਼ਰੂਰ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਕ, ਮਜ਼ਹਬੀ ਜਨੂੰਨ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਇੰਨੀ ਬੇਰਹਿਮ ਅਤੇ ਬੇਕਿਰਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਤ ਪਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਜ਼ਹਬੀ ਜਨੂੰਨ ਦਾ ਕੱਟੜ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਕਤਲਾਮ ਨੂੰ ਪੁੰਨ ਦਾ ਸਰੋਪਾ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੈਥੋਲਿਕ ਮਹੰਤਾਂ ਨੇ ਫਰਾਂਕੋ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਫਰਾਂਕੋ ਨੇ ਇਸ ਯੁੱਧ ਨੂੰ ਜਹਾਦ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਦੂਜਾ, ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਹਾਉ ਵਿਚ ਵਹਿ ਜਾਣ ਨਾਲ ਅਕਸਰ ਸ਼ੁਹਰਤ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ੁਹਰਤ ਵੀ ਹੀਰੇ ਵਰਗੀ ਚਕਾਚੌਂਦ। ਇਸ ਵਹਾਉ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸਚਮੁਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੀਰੇ ਸਮਝਣ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੀਰੇ ਦੀ ਚਮਕ ਵਿਚ ਨਾਂ ਤਾਂ ਨਿੱਘ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਰੌਸ਼ਨੀ।

ਹਾਸ-ਰਸ ਦੇ ਟੋਟਕੇ

ਬੀ. ਐਸ. ਗਰੇਵਾਲ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਰੀਟਾਇਰਡ

ਆਉ ਹਸ ਕੇ ਸੋਹਿਤ ਬਣਾ ਲਈਏ, ਸੋਚਾਂ ਦੀ ਪੰਡ ਲਾਹ ਲਈਏ।

(1) ਦੋ ਭਰਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਸਿੰਘ (ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ) ਅਤੇ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਅਮਰੀਕਾ) ਪੜ੍ਹਨ 'ਚ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਸਟਰ ਨੇ ਸਕੂਲ 'ਚ ਇੰਨਸਪੈਕਟਰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ, ਅਮਰੀਕੇ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਦੀ ਕੋਠੜੀ 'ਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਨੂੰ ਜਮਾਤ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਛੇ ਬਿਠਾ ਦਿਤਾ। ਇੰਨਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਕਲਾਸ 'ਚ ਆ ਕੇ ਕਿਹਾ ਜੋ ਬੱਚਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹੈ, ਉਹ ਖੜਾ ਹੋ ਜਾਏ। ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਝਟ ਖੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮਾਸਟਰ ਨੂੰ ਫਿਕਰ ਪੈ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ (ਕੰਧ ਤੇ ਲਟਕਦੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ) ਕਿ ਤੂੰ ਦਸ ਅਮਰੀਕਾ ਕਿੱਥੇ ਹੈ, ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਸਰ, ਉਹ ਤਾਂ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੇ ਕੋਠੜੀ 'ਚ ਬੰਦ ਕਰ ਛੱਡਿਆ ਹੈ।

2. ਇਕ ਆਦਮੀ ਦੀ ਵਹੁਟੀ ਬਹੁਤ ਲੜਾਕੀ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਬਹੁਤ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਬਸ ਦਸ ਬਾਰਾਂ ਘੰਟੇ ਹੀ ਜੀਂਦੀ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਮਾਲਕ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਜਿਥੇ ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦਸ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਕੱਟ ਲਏ ਹਨ, ਉਥੇ ਔਖਾ ਸੌਖਾ 10-12 ਘੰਟੇ ਭੀ ਕੱਟ ਹੀ ਲਊਂਗਾ।

3. ਜਦੋਂ ਇਕ ਵਜ਼ੀਰ ਨੂੰ ਅਨੰਦਕਾਰਜ ਸਮੇਂ ਜੋੜੀ ਨੂੰ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੇਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਕੈਂਚੀ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਦੀ ਅੰਜੜੀ ਨੂੰ ਕੱਟਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ "ਆਈ ਡੀਕਲੇਅਰ ਮੈਰਿਜ ਓਪਨ।"

4. ਇਕ ਰਾਮ ਲੀਲ੍ਹਾ ਦਾ ਹਨੂਮਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਬੀਮਾਰ,
ਜਗ੍ਹਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਹੋ ਗਏ ਅਸੀਂ ਤਿਆਰ,
ਪਰਨਾਮ ਸੀ ਕਰਨਾ ਸੀਤਾ ਨੂੰ, ਰੁਖ ਤੋਂ ਮਾਰਕੇ ਛਾਲ।
ਪਰ ਸਾਡੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ, ਮਾਤਾ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ।
ਅਗੋਂ ਸੀਤਾ ਭੀ ਮੁੰਡਾ ਸੀ ਸਿਖਾਂ ਦਾ, ਲਗ ਗੈਏ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤੇ।
ਜਦੋਂ ਅਗੋਂ ਬੋਲੀ ਸੀਤਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ।

5. ਇਕ ਹਾਸ-ਰਸ ਲਿਖਾਰੀ, ਟੁੱਟੀ ਮੰਜੀ ਤੇ ਦੋ ਦੋ ਫੁਟ ਲੱਤਾਂ ਲਮਕਾਈ ਪਿਆ ਸੀ, ਤੇੜ ਪੈਂਟ ਸੀ ਪਰ ਪੇਟੀ ਦੀ ਥਾਂ ਨਾਲਾ ਬੱਧਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਐਨਕਾਂ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਤੇ ਇਕ ਕਮਾਣੀ ਟੁਟੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੀ ਥਾਂ ਰੌਸ਼ਨਦਾਨ ਵਾਂਗ ਖਾਲੀ ਸੀ। ਕਮਾਣੀ ਦੀ ਥਾਂ ਧਾਗਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਛੋਟੀਆਂ ਕੁ ਮੁਛਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਦੀਆਂ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਮਰੀ ਟਿੱਡੀ ਨੂੰ ਕੀੜੀਆਂ ਚਿੰਬੜੀਆਂ ਹੋਣ। ਬਰੀਕ ਬਰੀਕ ਅੱਖਾਂ ਇੰਜ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਤੋੜ ਨਾਲ ਪਿਛੋਂ ਮੂਰਤੀ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪਾਏ ਹੋਣ ਮਿਲਣ ਆਏ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਪੁਛਣ ਲੱਗਾ ਦਸੋ ਕੀ ਛਕੋਗੇ, ਚਾਹ, ਕਾਫੀ, ਸੁਕੈਸ਼, ਜੂਸ, ਦੁਧ, ਲੱਸੀ ਜਾਂ ਵਿਸਕੀ। ਸੰਗੋ ਨਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਏ ਹੋ, ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਜਦੋਂ ਫੋਕਾ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਨੂੰ ਮੰਗਿਆ ਤਾਂ ਲਿਖਾਰੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਲਉ ਜੀ, ਚੰਗੇ ਹੋ ਤੁਸੀਂ ਲੋਕ ਜੋ ਘਰੋਂ ਫੋਕਾ ਪਾਣੀ ਭੀ ਪੀ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਆ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਸਾਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਨ।

(6) ਇਕ ਪੇਂਡੂ ਇਸਤਰੀ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰ ਦੁਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਡਾਕਟਰ ਪਾਸ ਆਈ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਿਰ 'ਚ ਪੀੜ ਦਸ ਦਸ ਮਿੰਟਾਂ ਪਿਛੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਰਹਿੰਦੀ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਤੁਹਾਡਾ 'ਮੰਥਲੀ ਸਾਈਕਲ' ਤਾਂ ਠੀਕ ਚਲਦਾ ਹੈ? ਇਸਤਰੀ ਨੇ ਝਟ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ "ਮੇਰੇ ਦੋਵੇਂ ਪੁਤਰ ਸਾਈਕਲ ਚਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਈਕਲ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਮੁੰਡੇ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦੇਵਾਂਗੀ।

(7) ਇਕ ਮਾਸਟਰ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਘੋੜਾ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਘੋਆ ਕਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਘੋੜੇ ਦਾ ਸਬਕ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਗਾ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਬਚੋ ਕਹੋ ਘੋਆ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਭੀ ਘੋਆ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿਤਾ। ਮਾਸਟਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਨਾਲਾਇਕੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਘੋਆ ਭੀ ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਮੈਂ ਭਾਵੇਂ ਘੋਆ ਆਖਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਘੋਆ ਹੀ ਕਹਿਣਾ। ਬੱਚਿਆਂ ਫੇਰ ਉਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਘੋਆ ਤਾਂ ਮਾਸਟਰ ਨੇ ਕਿਤਾਬ ਚੁਕ ਕੇ ਮਾਰੀ।

(8) ਇਕ ਲਾਲੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਖਰੀਦੇ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣਾ ਸਿਖਣ ਲਈ ਸੜਕ ਤੇ ਲਿਆ ਕੇ ਕਿਸੇ ਪਾਸੋਂ ਸਟਾਰਟ ਤਾਂ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰੇਕ ਲਾਉਣੇ ਆਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ, ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੋਂ ਸਿੱਧਾ ਜਗਰਾਉਂ ਜਾ ਕੇ ਪੈਟਰੋਲ ਮੁਕਣ ਕਾਰਨ ਰੁਕ ਗਿਆ। ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਲਈ ਜਦੋਂ ਉਹਨੂੰ ਪੈਟਰੋਲ ਪਾਉਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਇਹ ਕਹਿਕੇ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ "ਜੇ ਇਹ ਲੁਧਿਆਣੇ ਨਾ ਰੁਕਿਆ ਤਾਂ ਫੇਰ ਕੀ ਹੋਊ।'

ਨੀਦਰਲੈਂਡ ਵਲੋਂ ਹੋਰ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਬੀੜਨ ਦਾ ਜੁਆਬ

ਦੀ ਹੇਗ — ਧਨਾਢ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਫੌਜੀ ਸੰਧੀ ਦੇ ਗਰੁਪ ਜਿਸ ਨੂੰ (ਨਾਟੋ) ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਨੀਦਰਲੈਂਡ ਵੀ ਭਾਈਵਾਲ ਹੈ ਨੇ ਇਸ ਗੁੱਟ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਬੀੜਨ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਨਾਟੋ ਨੇ ਸਾਰੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਹਥਿਆਰ ਬੀੜਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਨੀਦਰਲੈਂਡ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਕ ਬੁਲਾਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਯੋਗ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ ਦੇ ਕਾਲੇ ਧੱਬੇ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ।
ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਹਾਵੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ॥

ਸੜ ਗਈ ਹੈ, ਮੇਰਿਆਂ ਖ਼ਾਬਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ।
ਦੁਸ਼ਮਨਾਂ ਦਾ ਚਿੱਤ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ॥

ਜਾਮ ਸੀ ਮਸਤੀ ਦੇ ਜਿਸ ਠੇਕੇ 'ਚੋਂ ਮਿਲਦੇ।
ਜ਼ਹਿਰ, ਉਸ ਠੇਕੇ 'ਚੋਂ ਜਾਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ॥

ਸਾ ਹਿ ਤ ਦ ਰ ਪ ਣ

ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀ

ਦਸਵਾਂ ਇਨਾਮ

ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ (India)

ਕਲ੍ਹ ਨਵੇਂ ਸਿਨੇਮਾਂ ਖੁਲ੍ਹਣ ਦਾ ਮਹੂਰਤ ਹੈ। ਸਿਨੇਮਾ ਮਾਲਕ ਨੇ ਅਖਬਾਰ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਕਿਤਾਬਚਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਭਰਪੂਰ ਪਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਪਹਿਲੇ ਸ਼ੋਅ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ 10 ਟਿਕਟਾਂ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਇਨਾਮ ਰੱਖੇ ਹਨ। ਦਸਵਾਂ ਇਨਾਮ ਆਖਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਕੀਮਤ ਸਿਰਫ 50 ਰੁਪਏ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਕੀਆਂ ਦੀ ਮੋਟਰ ਸਾਇਕਲ, ਰੈਫਰਿਜੈਟਰ, ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਆਦਿ ਕਰਮਵਾਰ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਹਰ ਇਕ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇ ਜਾਂ ਦੂਜਾ ਤੀਜਾ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰੰਤੂ 10 ਤੱਕ ਤਾਂ ਪਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਾਵਲਾ ਹੀ ਹੈ।

ਤੇਜ ਤਕੜੇ ਗੁੰਡਿਆਂ ਸਮੇਤ ਸਵੇਰੇ ਚਾਰ ਵਜੇ ਤੋਂ ਹੀ ਟਿਕਟਾ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਭੀੜ ਜੁੜਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਲਾਇਨ ਲਗ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਰਾਬਰ ਵੱਖ ਵਿਚ ਲਾਇਨ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਖਲੋ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਕਦੋਂ ਖਿੜਕੀ ਖੁਲ੍ਹੇ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਧੱਕਮ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਖਿੜਕੀ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਾ ਕੇ ਇਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਟਿਕਟ ਲੈ ਲੈਣ।

ਸਵੇਰੇ 3 ਵਜੇ ਤੋਂ ਚਲਿਆ ਰਤੀਆ ਵੀ ਲਾਇਨ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਖੜੋਤਾ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਉਸਦੀ ਵੱਖ ਵਿਚ ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਹਮਾਇਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਮਿਲੇਗਾ। ਉਹ ਖਿਆਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੋਟਰ-ਸਾਈਕਲ ਨੂੰ ਵੇਚ ਕੇ ਉਹ ਬਿੰਬੋ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰੇਗਾ ਤੇ ਫਿਰ ! ਤੇ ਫਿਰ ਸਮਾਜਕ ਝਮੇਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਹਲਾ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਦਾ ਪੇਟ ਭਰਨ ਲਈ ਛੋਟਾ ਮੋਟਾ ਕੰਮ ਸੰਭਾਲ ਲਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਹ ਪੜਾਕੂ ਕੁੜੀ ਦਾ ਖਰਚ ਕੱਢਕੇ ਰੋਟੀ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੀ ਕਮਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਰਿਕਸ਼ਾ ਚਾਲਕ ਹੋਰ ਕਿਤਨੇ ਕੁ ਕਮਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਲੋਕਲ ਬਸਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੋਵੇ।

ਖਿਆਲਾਂ ਵਿਚ ਡੁਬੇ ਰਤੀਆ ਨੂੰ ਪਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਲਿਆ ਜਦੋਂ ਖਿੜਕੀ ਖੁਲ੍ਹੀ, ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਗੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਧੱਕਮ ਧੱਕਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਦਮੀ ਲਾਇਨ ਦੇ ਉਤੋਂ ਦੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਅਗੇ ਖਿੜਕੀ ਵਿਚੋਂ ਟਿਕਟਾਂ ਵੀ ਪਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈਆਂ। ਰਤੀਆ ਥੱਲੇ ਡਿਗਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਉਸਦੇ ਉਤੋਂ ਟਿਕਟਾਂ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪੈਰ ਧਰਕੇ ਲੰਘਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਭੀੜ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਚਲ ਰਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਜੀਵ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਲਤਾੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗਿਆਰਵੇਂ ਨੰਬਰ ਤੋਂ ਇਕ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਖੜੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਵਲ ਵਰਦੀ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਫੌਜੀ ਵਰਦੀ ਪਾਈ ਉਸਦੀ ਵੱਖ ਤੇ ਖੜੇ ਹਨ। ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਟਿਕਟ ਲੈਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧੇ। ਹੇਠਾਂ ਰਤੀਆ ਲਤਾੜਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਭਲੇ ਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਰਤੀਆ ਦੀ ਪਿੱਠ ਤੇ ਪੈਰ ਨਾ ਰੱਖਿਆ ਸਗੋਂ ਉਸਦੀ ਫਟੀ ਹੋਈ ਕਮੀਜ਼ ਤੇ ਬੂਟਾਂ/ਗੁਰਗਾਬੀਆਂ ਚੱਪਲਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵੇਖ ਕੇ ਦੁਖੀ ਹੋਇਆ। ਇਕ ਅੱਧਾ ਮਿੰਟ ਜਦੋਂ ਰਤੀਏ ਦੀ ਪਿੱਠ ਤੋਂ ਕੋਈ ਭਾਰ ਨਾ ਆਇਆ ਤਦ ਰਤੀਆ ਨੇ ਉਠਕੇ ਪੁਛਿਆ "ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਬੰਦੇ ਲੰਘਣੇ ਹਨ ?" ਕਿਉਂ ਕੀ ਗੱਲ ? ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਭਾਵਕ ਪੁਛਿਆ। "ਮੈਂ ਪਿੱਠ ਸਿੱਧੀ ਕਰਨੀ ਹੈ।" ਤੁਸੀਂ ਟਿਕਟ ਨਹੀਂ ਲੈਣੀ ? ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਨੇ ਮੁੜ ਪੁਛਿਆ। ਉਸ ਉਤਰ ਦਿਤਾ "ਮੈਂ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਟਿਕਟ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਉਸਨੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੋਚਿਆ ਇਨਾਮ ਵਾਲੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਸਿਨਮਾਂ ਉਸ ਵੇਖਣਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਟਿਕਟ ਕੀ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਸਰਦਾਰ ਮਿਲਟਰੀ ਅਫਸਰ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਗੱਲ ਭਾਂਪਦਿਆਂ ਕਿਹਾ "ਤੁਸੀਂ ਉਠੋ ! ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਅਗੇ ਹੋ ਅਤੇ ਇਹ ਟਿਕਟ ਲੈਣੀ ਤੁਹਾਡਾ ਹੱਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦਸਵੀਂ ਟਿਕਟ ਹੈ। ਦਸਵੀਂ ਟਿਕਟ ਦਾ ਦਸਵਾਂ ਇਨਾਮ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਕੀਮਤ 50/- ਰੁਪਏ ਹੈ। ਰਤੀਆ ਨੇ ਪਿੱਠ ਸਿੱਧੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦਸਵੀਂ ਟਿਕਟ ਖਰੀਦਕੇ ਦਸਵਾਂ ਇਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਿਆਂ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਦਾ ਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

- ਕਲਾ ਆਪਣੇ ਲਈ ਸੁੰਦਰਤਾ ਮੰਗਦੀ ਹੈ। ਕਲਾ-ਵਿਹੂਣੇ ਲੋਕ ਮੁਨਾਫਿਆਂ, ਖਿਤਾਬਾਂ ਤੇ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਫਲਾਵਿਆਂ ਵਿਚ ਰੂਹ ਗਵਾ ਬਹਿੰਦੇ ਹਨ।
- ਸ੍ਵੈ-ਪੂਰਨਤਾ, ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਦੀ ਤਰਫਨੀ ਨੂੰ ਚੰਗੀਆਂ ਸ਼ੈਆਂ ਵਿਚ ਪਾਣਾ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਕਰੱਤਵ ਹੈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾ ਸਨਮਾਨ

—ਜੰਗ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ—

ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਬ੍ਰਤਾਨੀਆ ਆਦਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕੇ ਅਤਿਅੰਤ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹੋਈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਮਹਾਨ ਲੇਖਕਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੀ ਮੈਂਬਰੀ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸਨਮਾਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਵਧੇਰੇ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੀ ਨੇ ਜਿਥੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਉਘੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਯੋਗ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਖੋਂ ਓਹਲੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਤੇ ਲੇਖਕ ਸ: ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਇਕ ਉਘਾ ਸਿਖ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਜਦ ਉਹ ਰੀਟਾਇਰ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨਾ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਿਆਣਪ ਭਰਿਆ ਫੈਸਲਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਲਈ ਕਿਤਨਾ ਪਿਆਰ ਹੈ? ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਉਹੀ ਲੋਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਝ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਲਈ ਜੋ ਘਾਲਣਾਂ ਘਾਲੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਸਦੀਆਂ ਤੱਕ ਕਾਇਮ ਰਹੇਗਾ। ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਵਲਾਂ ਅਤੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਧੜਕਣ ਨੂੰ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਮਝਣ ਤੇ ਬਿਆਨਣ ਦਾ ਵੀ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹਿਰਦਿਆਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਦਾ ਸਹੀ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਕਵਿਤਾ

ਅੱਜ ਆਖਾਂ ਵਾਰਸ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਵੇ ਤੂੰ ਕਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬੋਲ
ਇਕ ਰੋਈ ਸੀ ਧੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤੂੰ ਲਿਖ ਲਿਖ ਮਾਰੇ ਵੈਣ
ਅੱਜ ਲੱਖਾਂ ਧੀਆਂ ਰੋਂਦੀਆਂ ਤੈਨੂੰ ਵਾਰਸ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕਹਿਣ
ਉਠ ਦਰਦ ਮੰਦਾਂ ਦਿਆ ਦਰਦੀਆ ਉਠ ਤੱਕ ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬ
ਅੱਜ ਬੇਲੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵਿਛੀਆਂ ਤੇ ਲਹੂ ਦੀ ਭਰੀ ਚਿਨਾਬ।

ਜਿਥੇ 1947 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹੋਈ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਉਥੇ ਉਸ ਵਿਚ ਅੱਜ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਸਮੁਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਕਿਤਨੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਟਾਕਰੇ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਅੱਜ ਤੱਕ ਹੋਰ ਕੋਈ ਕਵੀ ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਸਕਿਆ। ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਹੈ —

ਤ੍ਰਾਟ ਤ੍ਰਾਟ ਅੱਜ ਨੈਣ ਸਮੇਂ ਦੇ
ਚਿਲੂ ਚਿਲੂ ਇਹਦੇ ਪੈਰ
ਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਕੌਮ ਕੌਮ
ਮਨੁੱਖ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਵੈਰ

ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗਵਾਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਈਰਖਾ, ਘ੍ਰਿਣਾ ਤੇ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਮੰਦ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹੀ ਸੰਸਾਰ ਅਮਨ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹੀ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਇਕ ਹਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਣ ਕਰਕੇ ਦੂਜੇ ਹਿਸੇ ਵਿਰੁਧ ਭੜਕਾਉਣਾ ਤੇ ਲੜਾਉਣਾ ਮਾਨਵਤਾ ਨਾਲ ਵੈਰ ਕਮਾਉਣਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਭੜਕਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ। ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ "ਹਿੰਦੂ- ਮੁਸਲਮ - ਸਿਖ - ਈਸਾਈ ਆਪਸ ਮੇਂ ਹੈ ਭਾਈ ਭਾਈ" ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲੋਂ ਪਾੜ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਿੰਦੂਆਂ - ਸਿੱਖਾਂ - ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੇ ਈਸਾਈਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਿਰੁਧ ਕਿਤਨੀ ਨਫਰਤ ਭਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਜੀ ਵਰਗੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕੋਮਲ ਹਿਰਦੇ ਤੜਫਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਲਾਮਾ ਇਕਬਾਲ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ

ਮਜ਼ਹਬ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾਤਾ ਆਪਸ ਮੇਂ ਵੈਰ ਰਖਣਾ
ਹਿੰਦੀ ਹੈਂ ਹਮ ਵਤਨ ਹੈ ਹਿੰਦੋਸਤਾਂ ਹਮਾਰਾ।

ਪਰ ਫਿਰਕੂ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੈਸ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਰੁਧ ਨਫਰਤ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਕਰਕੇ ਅਲਾਮਾਂ ਇਕਬਾਲ ਵਰਗੇ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਉਹ ਮੁਸਲਮ ਲੀਗ ਦੇ ਹਾਮੀ ਬਣ ਗਏ।

ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕਿਤਨੀ ਤਰਸਯੋਗ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ? ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਸਿਖ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਧਰਮ, ਬੋਲੀ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਖੂਨ ਦੀ ਵੀ ਸਾਂਝ ਹੈ। ਇਕੋ ਪ੍ਰਵਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਭਰਾ ਸਿਖ ਹੈ ਦੂਜਾ ਹਿੰਦੂ ਹੈ। ਸਭ ਦੀ ਬੋਲੀ ਸਾਂਝੀ ਹੈ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਾਤੇ ਸਾਂਝੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੋ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਸਾਂਝੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਨੇੜੇ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝਾਂ ਹਨ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਿਰੁਧ ਨਫਰਤ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਤੋੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਦਰਦ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨਫਰਤ ਫੈਲਾਣ ਵਾਲੇ ਗੁਮਰਾਹ ਹੋ ਰਹੇ ਅਨਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੋਝੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਨ। ਸ: ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਸ: ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, ਪ੍ਰੋ: ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਸ: ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੀਰ ਆਦਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਹਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲੋੜ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਿਰੁਧ ਨਫਰਤ ਫੈਲਾਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁਧ ਸਾਂਝਾ ਮੁਹਾਜ਼ ਬਣਾਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮਨੁਖਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸੇਧ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਫਿਰਕੂ ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਮਨ, ਅਖੰਡਤਾ ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਰਾਹ ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਭਲਾ ਤਲਵਾਰਾਂ ਜਾਂ ਤਰਸ਼ੂਲਾਂ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਿਰੁਧ ਭੜਕਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਭੜਕਾ ਰਹੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਨੂੰ ਪਛਾਣੋ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੁਦਗਰਜ਼ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੇ ਚੁੰਗਲ ਵਿਚ ਫਸਾਣ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਓ ਜੋ ਆਪਣੇ ਸੌੜੇ ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸਿਖਾਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਨਾਸ਼ ਦੇ ਰਾਹ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਤੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਤੇ ਤੁਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਲੋਗ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਿਰੁਧ ਭੜਕਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਦੇ ਕੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਅਜਾਈਂ ਡੋਲਣ ਲਈ ਉਕਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਵਿਚ ਨਿਜੀ ਸਵਾਰਥ ਛੁਪੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਮਰਾਹ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਖੂਨ ਅਜਾਈਂ ਡੋਲ੍ਹਣ ਵਿਚ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਦਾ ਭਲਾ ਹੈ ਨਾ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ

ਅੱਜ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗੇ ਹੀ ਉਦਾਰ ਵਿਚਾਰ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਐਸਾ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ

ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮ ਸਿਖ ਈਸਾਈ
ਆਪਸ ਮੇਂ ਹੈਂ ਭਾਈ ਭਾਈ।

ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਹਰ ਥਾਂ ਗੂੰਜੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀਆਂ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਖੰਡ ਖੀਰ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿਣ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝਾਂ ਸਾਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੇ ਸਦੀਆਂ ਲਾ ਕੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਨਾਹਰਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋ ਕੇ ਨਾ ਤੋੜੀਏ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਮਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਈਏ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਮਜ਼ਹਬ ਦੀ ਆੜ ਲੈ ਕੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਲੜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹੀਏ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਮਨ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਬੜੇ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਕੁਝ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਸੌੜੇ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਭੜਕਾਊ ਨਾਹਰੇ ਲਾਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਜ਼ਹਬੀ ਕੱਟੜਵਾਦ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਬੈਰੂਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੂਜਾ ਲਿਬਨਾਨ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਝੂਠੇ ਪਰਚਾਰ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਗੀਤ

ਬਚਿੰਤ ਕੌਰ, ਦਿੱਲੀ

ਮਹਿਕਾਂ ਵੰਡਣ ਵਾਲਿਆ ਰਾਹੀਆ
ਸਾਥੋਂ ਪੁਛੇ ਮਹਿਕ ਦਾ ਕੀ ਨਾਂ ਵੇ
ਨਾ ਹੀ ਸਾਡੀ ਧੁੱਪ ਕੋਈ
ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਛਾਂ ਵੇ।

ਰੋਹੀ ਦਾ ਹੈ ਫੁੱਲ
ਤੈਨੂੰ ਚਮਨ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਵੇ
ਕੋਲ ਬਹਿ ਕੇ ਦੇਖ
ਸਾਡੇ ਮੱਥੇ ਵਿਚਲੀ ਰੇਖਾ ਵੇ

ਤੁਰਿਆ ਤੁਰਿਆ ਜਾਨੈਂ
ਸਾਡੀ ਸੁਣ ਜਾਵੀਂ ਗੱਲ ਵੇ
ਤੇਰਾ ਸਾਡਾ ਸੰਗ ਨਹੀਂ
ਪਲ ਦੋ ਪਲ ਵੇ।

ਸੋਹਣੀ ਮੁਕ ਗਈ
ਪਰ ਮੁੱਕੀ ਨਹੀਂ ਪਿਆਸ ਵੇ
ਤੁਰ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆ ਰਾਹੀਆ
ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਣੇ ਦੀ ਆਸ ਵੇ।

ਤੂੰ ਤਾਂ ਤੁਰ ਚਲਿਐਂ
ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੇਰੀ ਦੂਰ ਵੇ
ਸਧਰਾਂ ਮੁਸਕਾਈਆਂ ਅਜੇ
ਅਖੀਆਂ 'ਚ ਨੂਰ ਵੇ।

ਪਤਣਾਂ ਦੀ ਬੇੜੀ ਸਾਡੀ
ਏਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਭਾਵੇਂ ਰੋੜ ਵੇ
ਤੁਰ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆ ਰਾਹੀਆ
ਸਾਡੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਵੇ।

ਜਿੰਦ ਮਜ਼ਬੂਰ ਸਾਡੀ
ਸਾਥੋਂ ਮੋੜੀ ਨਾ ਤੂੰ ਮੁਖ ਵੇ
ਝਲ ਨਹੀਓਂ ਹੋਣਾਂ
ਇਹ ਵਿਛੋੜੇ ਵਾਲਾ ਦੁੱਖ ਵੇ।

ਮਹਿਕਾਂ ਵੰਡਣ ਵਾਲਿਆ ਰਾਹੀਆ
ਸਾਥੋਂ ਪੁਛੇ ਮਹਿਕ ਦਾ ਕੀ ਨਾਂ ਵੇ
ਨਾ ਹੀ ਸਾਡੀ ਧੁੱਪ ਕੋਈ
ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਛਾਂ ਵੇ।

ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਮੋਏ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ

ਜਗਤਾਰ ਢਾਅ

(ਦੂਜਾ ਹਿਸਾ)

ਆਪੋ ਆਪਣੇ "ਪਰੀ ਦੇਸ" ਸਾਹਵੇਂ
ਸੱਪ ਦੇ ਕੁੰਜ ਉਤਾਰਨ ਵਾਂਗੂੰ
ਸਾਰੇ ਸੁਪਨੇ ਗਏ ਉਤਾਰੇ
ਨਿਜੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦਾ ਸੁਪਨਾ
ਹੋਇਆ ਜਦ ਵੀ ਭਾਰੂ
ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਸਭਨਾਂ ਆਪੇ
ਸੁਪਨੇ ਭੁਖੇ ਢਿਡ ਦੇ ਮਾਰੇ।

ਪਰ "ਪਰੀ ਦੇਸ" ਦਾ
ਭਰਮ ਬਣਾਈ ਰਖਣ ਲਈ ਵੀ ਤਾਂ
ਸਟਰੀਟ ਲਾਈਟਾਂ ਦੀ ਲੋਅ ਵਿਚ
ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਾਂ ਹੁੰਦਾ
ਤੇ ਸਟਰੀਟ ਲਾਈਟਾਂ ਦੀ ਲੋਅ ਵਿਚ
ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਮੁੜ ਆਣਾ ਹੁੰਦਾ।

ਢਿਡ ਨੂੰ ਹਰਾ ਰਖਣ ਲਈ ਏਥੇ
ਚੌਗਿਰਦੇ ਫੈਲੀ ਨਸਲੀ ਬੂ ਨੂੰ
ਜਰਨਾ ਪੈਂਦਾ
ਮਿਠੀ ਰੋਟੀ ਅੰਦਰ ਕਰਨ ਲਈ
ਕੌੜੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਘੁੱਟ ਭਰਨਾ ਪੈਂਦਾ।

ਮਮਤਾ ਦੇ ਕੂਲੇ ਫੁੱਲਾਂ ਨੂੰ
ਜੋਕਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਤੋੜ ਛਾਤੀ ਨਾਲੋਂ
ਬੇਬੀ ਸਾਈਂਡਰ ਦੇ ਘਰ ਸੁਟਕੇ
ਘੜੀ ਦੀਆਂ ਸੂਈਆਂ ਦੀ ਸੂਲੀ
ਨਿਤ ਦਿਹਾੜੇ ਚੜ੍ਹਨਾ ਪੈਂਦਾ।

ਛੱਤ ਉੱਤੇ ਧੁੱਪ ਕਦੋਂ
ਪੈਲ ਪਾਏ
ਉਸਦੀ ਕੋਈ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ —
ਛੱਤ ਦੇ ਹੇਠ
ਬੀਮਾਰ ਰੀਂਘਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਅੰਦਰ
ਹਰ ਅੱਖ ਬੀਮਾਰ ਹੈ ਹੁੰਦੀ।

ਦੇਸ ਆਪਣੇ
ਮਰਦ ਪਰਾਏ ਅੱਗੇ
ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਘੁੰਡ ਉਠਾਉਂਦੀਆਂ
ਏਥੇ ਕੰਮਾਂ ਉਤੇ
ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਖਾਤਰ
ਫੋਰਮੈਨ ਦੇ ਗੰਦੇ ਹੱਥ ਦਾ
ਹੋਣ ਚਾਹੇ ਦਿਲੋਂ ਬੁਰਾ ਮਨਾਉਂਦੀਆਂ
ਪਰ ਚਿਹਰੇ ਉਤੇ ਮੁਸਕਾਣ ਲਿਆਉਂਦੀਆਂ।

ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਕਢੇ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ
ਅਜ ਕਲ੍ਹ ਏਥੇ ਇਉਂ ਘੁਮਾਵੇ
ਜਿਉਂ ਬਾਂਦਰ ਦੀ ਪੂਛ ਨੂੰ ਕੋਈ
ਅੱਗ ਲਾ ਜਾਵੇ।

ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਉਤੇ
ਝੁਕੇ ਲਕਾਂ ਦਾ ਦਰਦ ਤਾਂ ਰਾਤੀਂ
ਨਿਘੇ ਕੂਲੇ ਬਿਸਤਰਿਆਂ ਵਿਚ
ਰੁਕ ਸਕਦਾ ਹੈ —
ਪਰ ਦਿਨ ਭਰ
ਫੇਫੜਿਆਂ ਅੰਦਰ ਉਤਰਦੇ ਰਹੇ
ਨਸਲੀ ਨਫਰਤ ਦੇ ਧੂਏਂ ਨਾਲ
ਬਿਸਤਰਿਆਂ 'ਚ ਵੀ ਦਮ ਘੁਟਦਾ ਹੈ।

ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਪਨੀਰੀ
ਆਪਣੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਦੀ ਮਿੱਟੀ 'ਚ ਸੀ
ਅਸੀਂ ਉਗਾਈ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇਸ ਦੀ ਮਿਟੀ
ਰਾਸ ਨਾ ਆਈ
ਇਸ ਦੇਸ ਆ ਉਹ ਮੁਰਝਾਈ।

ਹਾਂ ਪਰ ਹਾਲੇ
ਲੋੜਾਂ ਦਾ ਟੋਆ ਭਰਦਾ ਜਰੂਰ
ਰਜਵੀਂ ਰੋਟੀ ਦਾ ਵੀ
ਰਹਿੰਦਾ ਸਰੂਰ
ਤੇ ਥੋੜਾਂ ਬਹੁਤ
ਜਿਸਮਾਨੀ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਵੀ
ਰਹਿੰਦਾ ਗਰੂਰ।

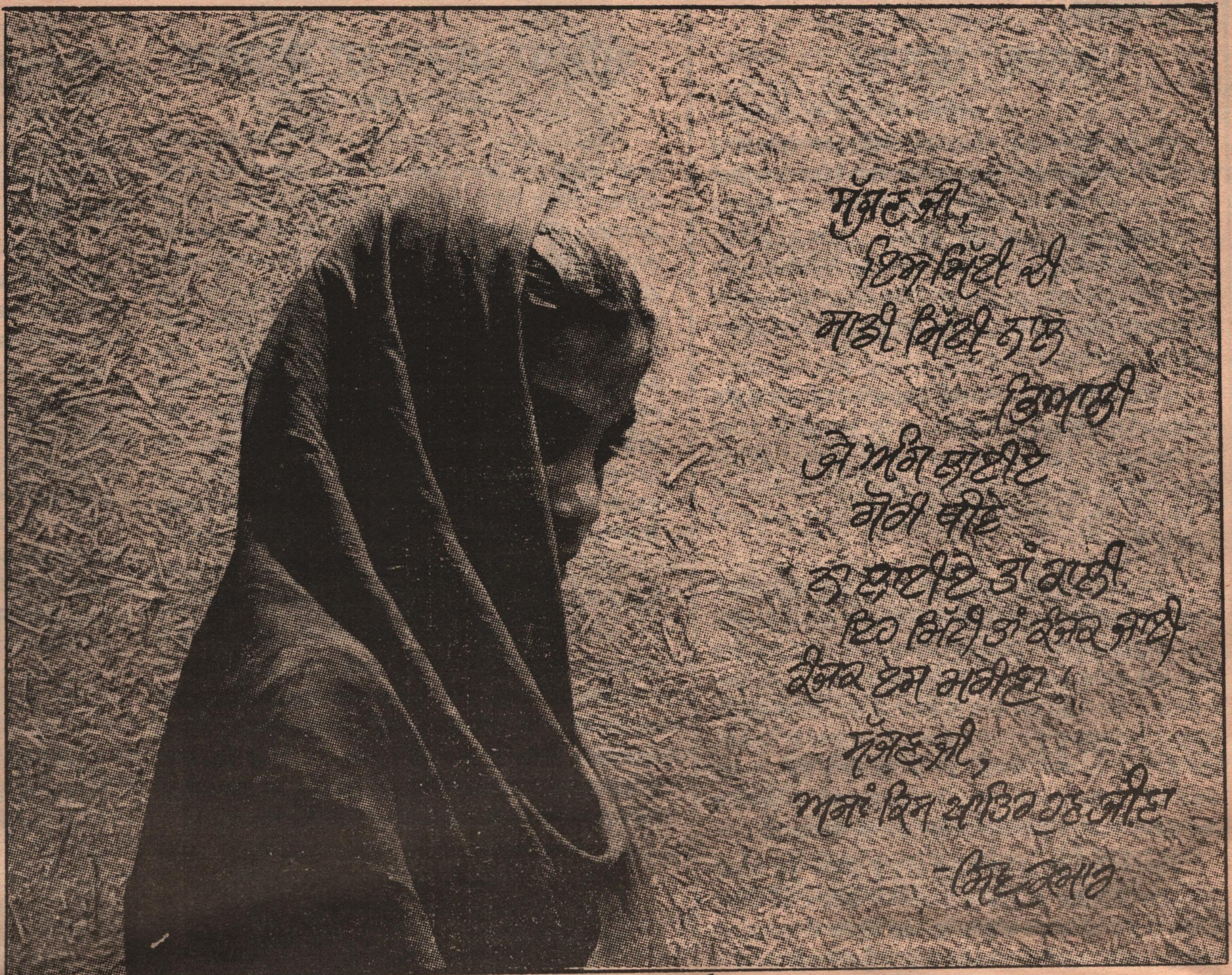
ਪਰ ਸਭਨਾਂ ਦੀਆਂ
ਬਿਨ ਚੰਦ ਤਾਰਿਆਂ
ਰਾਤ ਵਰਗੀਆਂ ਰੂਹਾਂ
ਤਨਹਾਈ ਦੀ ਦਲਦਲ 'ਚ ਫਸੀਆਂ
ਜਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਪੌਣਾਂ
ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਤ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਜੀਆਂ
ਇਹ ਪੌਣਾਂ ਤਾਂ
ਪਤਝੜ ਮਾਰੇ ਪੱਤਿਆਂ ਨਾਲ ਲੱਦੀਆਂ
ਇਧਰ ਉਧਰ ਫਿਰਦੀਆਂ ਭੱਜੀਆਂ।

ਪਰ ਇਹ ਕਿਉਂ ਏ ਹੁੰਦਾ ਯਾਰੋ
ਕਿ ਪੱਛਮ ਦੀ ਕਾਲਖ ਦੇ ਸੌਦਾਗਰ
ਪੂਰਬ ਦੀ ਲਾਲੀ ਚੱਟ ਜਾਂਦੇ
ਤੇ ਪੂਰਬ ਦੇ ਨ੍ਹੇਰੇ ਨੂੰ ਭੋਗਦੇ ਸੁਪਨੇ
ਆਪਣਾ ਸੂਰਜ ਚਾੜ੍ਹਨ ਦੀ ਥਾਂ
ਪੱਛਮ ਦੀਆਂ ਰੋਗਣ ਰੋਸ਼ਨੀਆਂ ਦੇ
ਕੱਚੇ ਰੰਗ
ਆ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਿਆਂ ਉਤੇ ਲਾਂਦੇ।

ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਲਕਸ਼ ਬੀਮਾਰ ਰੋਸ਼ਨੀਆਂ ਦੀ ਭੀੜ 'ਚ
ਅਸੀਂ ਜਦ ਆਪਾ ਗੁਆਉਂਦੇ
ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ
ਮਰਦੇ ਸਾਡੇ ਸੁਪਨੇ ਕੁਰਲਾਉਂਦੇ।

ਤੇ ਹੁਣ ਪ੍ਰਦੇਸੀਂ
ਬੀਮਾਰ ਰੌਸ਼ਨੀਆਂ 'ਚ ਭਟਕਦਿਆਂ
ਸਾਡੀ ਰੂਹ ਨਾਲ
ਮੋਏ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਲਟਕਣ ਇਉਂ
ਕਿਸੇ ਰੁਖ ਸੰਗ
ਘਰ ਬਿਜੜਿਆਂ ਦੇ ਲਟਕਣ ਜਿਉਂ।

ਇਸੇ ਲਈ ਅਜ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਮੈਂ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੋਏ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨਾਮ ਕਰਨੀ
ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਸੀ ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਧੜਕਾਏ
ਔੜ ਮਾਰੀ ਰੂਹ ਸਾਡੀ ਉਤੇ
ਘਟਾ ਵਾਂਗੂੰ ਸੀ ਚੜ੍ਹ ਮੁਸਕਾਏ
ਪਰ ਨਾ ਸਾਡੀ ਮਿਟੀ ਉਤਰੇ
ਰਹਿ ਗਏ ਅਸੀਂ ਕਣ ਕਣ ਤਿਰਹਾਏ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਿਫਤੀ ਦਾ ਘਰ

ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਲਲਤੋਂ (ਲੁਧਿਆਣਾ)

ਜੇ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਉਸਦਾ ਦਿਲ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਧਾਰਮਿਕ ਕੌਮੀ ਏਕਤਾ, ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਪਰੇਰਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਤੀਰਥ, ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤੀ, ਸੇਵਾ ਕੁਰਬਾਨੀ, ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਹਿੱਤ ਕੇਂਦਰ, ਇੰਡਸਟਰੀ ਵਪਾਰ, ਹੁਨਰ ਕਲਾ ਤੇ ਕੀਰਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼ਹਿਰ ਆਪਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦਾ ਮਾਡਲ ਟਾਊਨ ਹੈ। ਜਿਸਦੇ ਸਿਰਜਨਹਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਹਨ।

ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਿੱਖ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹੋਣ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ :

'ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਇਸ਼ਨਾਨ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰ ਕੇ ਬੋਲੋ ਜੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ

ਇਸਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੋਵਰ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇਸਾਂ, ਪ੍ਰਦੇਸਾਂ ਦੇ ਯਾਤਰੀ ਚਲੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸਿਰਜਨਹਾਰ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤੀ, ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਤੇ ਉਸਾਰੂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਜੋ ਗੁਣ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਗਰ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਕਤਕ ਦੀ 2 ਸੰਮਤ 1591 ਨੂੰ ਚੂੰਨੇ ਮੰਡੀ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਦਾਸ ਸੋਢੀ ਦੇ ਘਰ ਮਾਤਾ ਦਇਆ ਕੌਰ ਤੋਂ ਹੋਇਆ। ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੇ ਆਪਦਾ ਨਾਮ ਜੇਠਾ ਰੱਖਿਆ। ਜੇਸ਼ਠ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸਤੋਂ ਜੇਠਾ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਇਸਦੇ ਅਰਥ ਹਨ — ਬੜਾ ਪੁਰਸ਼। ਨਾਮ ਰੱਖਣ ਵੇਲੇ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਇਲਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਮਹਾਨ ਪੁਰਸ਼ ਬਣੇਗਾ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਚੰਗੇ ਗ੍ਰਹਿਸਤੀ, ਪਰ ਧਨਵਾਨ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਆਰੰਭਕ ਜੀਵਨ ਨਿਰਬਾਹ ਘੁੰਗਣੀਆਂ ਵੇਚਣ ਦੀ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਕਿਰਤ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨਿਰਬਾਹ ਤੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਘੁੰਗਣੀਆਂ ਵੇਚਣ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਗੁਜ਼ਰ ਗਏ। ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ ਬਾਸਰਕੇ ਆ ਗਏ। ਜਿਥੋਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਸਨ। ਉਹ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰੀ, ਭਗਤੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਇਕ ਮਹਾਨ ਕੇਂਦਰ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਗੋਇੰਦਵਾਲ 'ਚ ਘੁੰਗਣੀਆਂ ਵੇਚਣ ਦੀ ਕਿਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੇ ਸੇਵਾ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ।

ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਆਪਦੀ ਗੁਰੂ ਭਗਤੀ ਤੇ ਸੇਵਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪੁਤਰੀ ਬੀਬੀ ਭਾਨੀ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ 22 ਫੱਗਣ 1610 ਨੂੰ ਜੇਠਾ ਜੀ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਮਾਤਾ ਭਾਨੀ ਜੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰ ਹੋਏ —

ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ, ਮਹਾਂਦੇਵ ਤੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ।

ਜਦ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤੀ ਅਟੁੱਟ ਸੇਵਾ ਤੇ ਮਹਾਨ ਆਤਮਿਕ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰੱਖਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦਿਤੀ, ਉਸ ਵਕਤ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੁਤਰਾਂ ਦਾਤੂ ਤੇ ਦਾਸੂ ਜੀ ਨੇ ਈਰਖਾ ਤੇ ਦਵੈਸ਼ ਕਰਕੇ ਬਿਖਾਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਹੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਸਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਕੀਤੀ। ਜਿਸਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਸੰਮਤ 1627 ਬਿਕਰਮੀ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਤੇ ਹੋਰ ਮੁਖੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਪਿੰਡ ਗੁਮਟਾਲਾ, ਤੁੰਗ, ਸੁਲਤਾਨ ਵਿੰਡ ਤੇ ਗਿਲਵਾਲੀ ਦੀ ਜੂਹ ਵਿਚ ਸੰਮਤ 1627 ਵਿਚ ਨਗਰ ਦੀ ਮੋਹੜੀ ਗੱਡ ਕੇ ਇਸਦਾ ਨਾਮ ਗੁਰੂ ਦਾ ਚੱਕ ਰੱਖਿਆ।

ਇੰਮਪੀਰਅਲ ਸਜ਼ਟੀਅਰ ਅਨੁਸਾਰ ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿਤੀ। ਇਥੇ ਜੰਗਲ ਬੀਆਬਾਨ ਤੇ ਢਾਬਾਂ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਮੰਗਲ ਲਾ ਦਿਤਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲਈ ਜੋ ਮਕਾਨ ਬਣਾਏ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲ ਅਸਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰੋਵਰ ਸੰਤੋਖ ਸਰ ਤੇ ਫਿਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਬਣਾਇਆ। ਨਗਰ ਦਾ ਨਾਮ ਗੁਰੂ ਕਾ ਚੱਕ ਤੇ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰ ਵੀ ਹੋਇਆ। ਅਖੀਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੋ ਦੇ ਨਾਮ ਪਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹੀ ਪਰਚੱਲਤ ਹੋ ਗਿਆ।

ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ 52 ਕਿਸਮ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨਤਕਾਰਾਂ, ਕਾਰੀਗਰਾਂ, ਵਪਾਰੀਆਂ ਤੇ ਹੁਨਰਮੰਦਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕਸਬਿਆਂ ਕਲਾਨੌਰ, ਬਟਾਲਾ, ਪੱਟੀ ਤੇ ਕਸੂਰ ਆਦਿਕ ਤੋਂ ਸੱਦਕੇ ਅਬਾਦ ਕੀਤਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਸਿਖ ਤੇ ਹਰੀਜਨ ਸਾਰੇ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਪੁਰਾਤਨ ਮੱਤਾਂ ਬੁੱਧ, ਜੈਨ, ਸੰਨਿਆਸ, ਤੇ ਜੋਗ 'ਚ ਤਪ ਤਿਆਗ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਤੇ ਸੰਸਾਰਕ ਜੀਵਨ ਤੇ ਉਪਰਾਮਤਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਭਰਪੂਰ ਰਸਦਾਇਕ ਤੇ ਕਰਮਯੋਗੀ ਬਣਾਇਆ। ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਦਾ ਹੀ ਨਿਰਬਾਣ ਪਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਫਲ ਤੇ ਸੁਖਦਾਈ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਾਮ ਜਪਣਾ, ਵੰਡ ਛਕਣਾ, ਤੇ ਕਿਰਤ ਕਰਨਾ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਉਸਨੂੰ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਰੱਖਿਆ। ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤੀ, ਸਤਿਸੰਗ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਰਤੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਦਰਸਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਨਮ ਤੇ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਕਿਰਤ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਨੀਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਲਾਹੌਰ ਲਾਗੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਇਕ ਮਹਾਨ ਤੀਰਥ, ਧਾਰਮਿਕ, ਸਨਅਤੀ ਤੇ ਵਪਾਰਕ ਸ਼ਹਿਰ ਬਣ ਗਿਆ।

ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਥੇ ਦਾ ਸਤਿਸੰਗ, ਭਜਨ ਕੀਰਤਨ, ਸੇਵਾ, ਨਗਰ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਫੁਰਮਾਇਆ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਿਫਤੀ ਦਾ ਘਰ,
ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ :-
ਡਿੱਠੇ ਸਭੇ ਥਾਵ ਨਹੀਂ ਤੁਧੁ ਜੇਹਿਆ,
ਬੋਧਹੁ ਪੁਰਖਿ ਬਿਧਾਤੇ
ਤਾਂ ਤੂੰ ਸੋਹਿਆ
ਵਸਦੀ ਸਘਨ ਅਪਾਰ
ਅਨੂਪ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰ,
ਹਰਿ ਹਾਂ ਨਾਮ ਕਸਮਲ ਜਾਹਿ
ਨਾਇਐ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਤੇ ਮਾਤਾ ਭਾਨੀ ਨੇ ਮਿਲਕੇ ਸੇਵਾ ਤੇ ਉਸਾਰੂ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਗੁਰਤਾ ਬਾਰੇ ਇਕ ਵਾਰਤਾ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਦੇ ਚੌਥੇ ਅਧਿਅਨ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬੇਦੀ ਬੰਸ ਤੇ ਸਾਡੀ ਸੋਢੀ ਬੰਸ ਦਾ ਪਿਛਾਰਘੁ ਬੰਸ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਲਵ ਤੇ ਕੁਸ਼ ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਦੋਵੇਂ

ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 18 ਉਤੇ

ਪੰਨਾ 17 ਦੀ ਬਾਕੀ

ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜ ਪਏ । 'ਲਵੀ ਸਰਬ ਕੀ ਤੇ ਕੁਸ਼ੀ ਸਰਬ ਹਾਰੇ'

ਕੁਸ਼ੀ ਹਾਰ ਕੇ ਕਾਸ਼ੀ ਵਿਚ ਵੇਦ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਚਲੇ ਗਏ। ਵੇਦ ਵਪਾਠੀ ਬਣਕੇ ਵੈਰ ਭਾਵ ਛੱਡ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲਵ ਰਾਜਾ ਪਾਸ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਵ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਤਿੰਨਾਂ ਵੇਦਾਂ ਪਦਾ ਪਾਠ ਸੁਣਾਇਆ । ਰਾਜੇ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਰਾਜ ਭਾਗ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸਨਿਆਸ ਲੈ ਲਿਆ । ਬੇਦੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਵਰਦਾਨ ਦਿਤਾ —

ਜਦ ਅਸੀਂ ਕਲਿਜੁਗ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਵਾਂਗੇ ਉਸ ਵਕਤ — ਤੀਨ ਜਨਮ ਹਮਹੂੰ ਜਬ ਧਾਰਿ ਹੈ। ਚਉਥੇ ਜਨਮ ਗੁਰੂ ਤੋਂਹਿ ਕਰਿ ਹੈ।

ਭਾਵ : ਤਿੰਨ ਪਹੀੜੀਆਂ ਗੁਰਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਚੌਥੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿਚ — ਸੋਢੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ ਸਕਲ ਤਾਰਣਿ ਕਉ, ਅਬਿ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਕੋ ਮਿਲੀ ਬੜਾਈ ।
ਭਾਵ : ਗੁਰਤਾ ਦੇਵਾਂਗੇ ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੀਬੀ ਭਾਨੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਅਤੁੱਟ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ । ਇਕ ਦਿਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਚੌਂਕੀ ਦਾ ਪਾਵਾ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਬੀਬੀ ਭਾਨੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਉਸ ਪਾਵੇ ਦੀ ਥਾਂ ਰੱਖ ਦਿਤਾ। ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ :—

'ਬੇਟਾ ਕੁਝ ਮੰਗ ਲੈ,

ਬੀਬੀ ਭਾਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ : — ਜਾਣ ਨਾ ਦੇਸਾ ਸੋਢੀਓ, ਹੋਰਸ ਅਸਰ ਨਾ ਜਰਿਆ ਜਾਵੈ ।

ਛੇ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਗੇਰਤਾ ਸੋਢੀ ਬੰਸ ਵਿਚ ਰਹੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਅਮਰ ਜਾਨਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹੀਦ, ਛੇਵੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਸੂਰਬੀਰ ਸਤਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਖਿਮਾਂ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਪੁੰਜ, ਅਠਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਉਤਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਚਮਤਕਾਰੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਨੌਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਪਰਮ ਸ਼ਹੀਦ ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ, ਦਸਵੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਰਬੰਸ ਦਾਨੀ ਅਗੋਂ ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ, ਰਣਤੱਤੇ ਵਿਚ ਜੂਝਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਨੀਂਹਾਂ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਏ ਹਨ ।

ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਤੇ ਮਾਤਾ ਭਾਨੀ ਦੇ ਲਹੂ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਮਰ ਜੀਵਨ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ। ਧਰਮ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਆਪਾ ਵਾਰਿਆ ਹੈ ।

ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਸੰਮਤ 1638 ਵਿਚ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਵਿਚ ਜੋਤੀ ਜੋਂਤੀ ਸਮਾਏ ।

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ :—

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਧਾਇਆ। ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਊਢੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਬਜ਼ਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਮਤ 1645 ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਵਾਈ। ਜਿਸਦੀ ਨੀਂਹ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਸੂਫੀ ਫਕੀਰ ਸਾਂਈ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਤੋਂ ਰਖਵਾਈ । ਇਸਦੇ ਚਾਰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਰੱਖੇ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਖੱਤਰੀ, ਸੂਦਰ ਤੇ ਵੈਸ਼ ਚੌਹਾਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਪੂਰਬ, ਪੱਛਮ, ਉਤਰ ਤੇ ਦੱਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਆਵੇ ਉਸਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਆਦਿ ਬੀੜ ਰਾਮਸਰ ਵਿਖੇ ਬੈਠ ਕੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਤੋਂ ਲਿਖਾਈ ਉਸਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਭਾਦਰੋ ਸੁਦੀ 1 ਸੰਮਤ 1661 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕੀਤਾ । ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੂੰ ਗਰੰਥੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ । ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਵੀ ਇਸਦੇ ਗਰੰਥੀ ਰਹੇ ਹਨ । ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਸਤਿ ਸੰਗਤ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ।

ਸੰਮਤ 1814-18 ਵਿਚ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਤੋਪ ਡਾਹ ਕੇ ਗਿਰਾਇਆ । ਤੇ ਸਰੋਵਰ ਨੂੰ ਪੂਰ ਦਿਤਾ । ਪਰ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨੇ ਸੰਮਤ 1721 ਵਿਖ ਸ੍ਰ: ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਮੁੜ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ । ਮਿਸਲਾਂ ਦੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚ ਸੋਨਾ ਤੇ ਸੰਗਮਰਮਰ ਲਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ।

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ : ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੰਮਤ 1665 ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗਾ ਬਣਵਾਇਆ। ਇਥੇ ਹੀ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸੇਲੀ ਟੋਪੀ ਦੀ ਥਾਂ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ ਪਹਿਨਾਈਆਂ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਤਾ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਬਣਾਇਆ । ਇਸ ਲਈ ਇਸਦਾ ਨਾਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸ਼ਸਤਰ ਹਨ ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਵਿਸਾਖੀ ਤੇ ਦੀਵਾਲੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਜੋੜ ਮੇਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਮੱਸਿਆ ਵੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਸਿਖ ਜਗਤ ਦੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ 638 ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਸ਼ਲੋਕ ਹਨ। ਲੱਖਾਂ ਸਿਰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਝੁਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੁਗਾਂ ਤੱਕ ਝੁਕਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਮਹਾਨ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨੂਰੀ ਕੀਰਤਨ, ਅਰਦਾਸ ਤੇ ਹੁਕਮ ਨਾਮਾ ਸੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਹਰ ਸਿੱਖ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਰਧਾ ਸਹਿਤ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰੇ ।

ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਵਲੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਟੈਸਟ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਦਾ ਖੁਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ — ਅਮਰੀਕਾ ਜੋ ਕਿ ਅਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸਟਾਰ ਵਾਰ ਦਾ ਮੁਖ ਹਾਮੀ ਹੈ ਨੂੰ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਖੁਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਟੈਸਟ ਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਜਦੋਂ ਚਾਹੇ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਹ ਗਲ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਸਥਿਤ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਰਾਜਦੂਤ ਨੇ ਇਕ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਗੋਰਵਾਚੋਫ ਨੇ ਜੋ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਹੋਰ ਨਾ ਬਨਾਉਣ ਦਾ ਅਤੇ ਟੈਸਟ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਤਰਫਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਇਕ ਦੁਰਭਾਗਪੂਰਣ ਹੈ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਇਸਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਾ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਰ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਪਰੀਖਣ ਕਰਨ ਤੇ ਰੋਕ ਲਾਉਂਦਾ। ਸੋਵੀਅਤ ਡਿਪਲੋਮੈਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਸਕੋ ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਉਸ ਸੋਚੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਮਝੌਤੇ ਲਈ ਰਜ਼ਾਮੰਦ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਤਜ਼ਰਬਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੋਰਵਾਚੋਫ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਅਗਸਤ ਵਿਚ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਤਜਰਬੇ ਰੋਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਲਈ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਦੌੜ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਉਸਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਅਮਰੀਕਨ ਸਰਕਾਰ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਤਾਂ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਰਹੀ ਇਸ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਖਲਾਅ ਵਿਚ ਵੀ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਦੌੜ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਕੀਤੇ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਉਥੇ ਅਮਰੀਕੀ ਹੈਂਕੜਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸ਼ਾਸਨ ਟੋਲੇ ਦੀ ਮਾਰੂ ਜੰਗ ਵਾਲੀ ਨੀਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿ ਪੂਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

Hindu Communalism

In the PEPSU areas a different formula was in operation. Under PEPSU formula evolved in 1949, the state was notionally divided into Hindi and Punjabi speaking regions. Unlike the Sachhar formula, all people living in the Punjabi areas had to learn the language of the region and it became the medium of instruction — Punjabi in Gurmukhi script in the Punjabi speaking region and Hindi in the Hindi speaking region.

These two formulas continued to operate in their respective areas even after the reorganisation of Punjab in 1956 when PEPSU areas were merged with Punjab. In November 1957, they were incorporated into the regional scheme promulgated by the President's Punjab Regional Committee Order.

But this did not solve the language problem and the midfifties witnessed the demand for linguistic reorganisation of Punjab.

Ironically, when the Akali leaders were busy organising another agitation, Hindu communalists too became active. In 1957 (May 1957 to December 1957), the 'Save Hindi' agitation was launched by the Hindi Samiti under the general direction of the Sarvadeshik Arya Pratinidhi Sabha, New Delhi, for the modification of the language formula and the regional arrangement made in 1956-57. The Jana Sangh and the Arya Samaj were the two constituent organisations of the Hindi Samiti. over 10,000 persons courted arrest. It will not be incorrect to say that this agitation greatly contributed to the failure of the regional formula. As long as the 'Save Hindi' agitation continued, Akali leaders including Master Tara Singh supporterd the regional formula but as soon as the agitation tapered off the Akali leaders moved away from the theme of 'Save Regional Formula', arguing that 'Punjabi Suba alone can satisfy the Sikhs.' This shows that course of history in Punjan would have been perhaps different, if Hindu communalism had taken a secular stand on the Punjabi language.

Another important fact which needs mention is that it is after the 'Save Hindi' agitation that the Jana Sangh started emerging as an important political factor. In the 1962 general elections, it won eight seats, four in the Hindi region and four in the Punjabi region.

Till 1966, when Punjab was reorganised, the Jana Sangh and its allies spearheaded the movement against the Akali demand for Punjabi Suba. Despite the decision of the Jana Sangh to share power with the Akalis in Punjab after the 1967 elections and despite the continuation of this collaboration till events took an ugly turn in recent years, its unit in Haryana has been opposing the demand for merger of Chandigarh with Punjab. In vitiating the atmosphere in this region and fanning communal passions, Hindu communalism has played an important role. This in turn has eroded the common consciousness among the Punjabi speaking people. Obviously, the Jan Sangh and the RSS intentions were inscrutable.

The stepped-up campaign for Hinduism by the Jana Sangh and the RSS and now by their new platforms — the Hindi Vishva Parishad and Hindu Suraksha Samiti has brought the question of religious or religio-cultural identity into sharp focus again. The slogans painted in some of the cities of Punjab that "we are Hindus and we are proud of it" have exacerbated inter-religious tensions. What are the motives behind this aggressive assertion of religious identity and that too in a state like Punjab?

This question needs to be objectively assessed.

It is important to note that in the pre-partition (1947) Punjab, the Sikhs were only 13 per cent of the total population. In east Punjab (now Punjab), they formed about 30 per cent of the population. In the united Punjab, the Sikh population was so scatered that they were in minority in every district. After the partition, the Sikhs became a majority in the districts of Amritsar, Gurdaspur, Ferozepur, Jullundur, Hoshiarpur and Ludhiana. With the reorganisation of Punjab in 1967, the proportion of the Sikh population in Punjab further increased. According to the 1971 census, the Sikhs in Punjab numbered 81.59 lakh as against a Hindu population of 50.87 lakh. Thus the Sikhs became the majority community (something which the Akalis had desired) as a result of the reorganisation of Punjab generoulsy acceded to by the Congress. This led not only of further communalisation of Politics but also generated a new aspiration among the most communal elements among the Hindus for the creation of a "Maha-Punjab".

There is another aspect of Hindu communalism in Punjab and Haryana. After the partition of the country, a large number of the Sikhs were settled outside the present areas of Punjab, particularly in Ambala and Karnal districts. There has also been considerbale migration of the Sikhs from Punjab to other states. This is reflected in the census figures of other states. For example, the Sikh population increased during 1951-61 in Rajasthan from 1.48 lakh to 2.74 lakh and in U.P. from 1.97 lakh to nearly three lakh. This migration, particularly of the small land-owners and skilled and semi-skilled industrial workers had been going on over the years. Thus even before the reorganisation of Punjab in 1966, the percentage of the total Sikh population in the state had been steadily decreasing. This exodus of the Sikhs as well as inter-regional migration inside Punjab has been mainly due to economic factors. Nonetheless, this created certain problems for the Sikh fundamentalists. This culd be why the SGPC president Gurcharan Singh Tohra at one stage demanded a right to vote for 'permanent' residents of the state. He even tried to link it with property. This has given a new political handle to Hindu revivalists in Punjab.

Consequently, Hindus began thinking in terms of 'minority' in the sense that psychologically and emotionally they began regarding themselves as Hindus than Punjabis.

Thus the Punjabi speaking people had developed a peculiar psyche. The Sikhs, though a majority in the state are constantly fed with the fear of 'Hindu dominated India' and were made to believe that the Hindus would 'assimilate' them. The Punjabi Hindus on the other hand did not want any political dispensation which was dominated by the Sikhs because they thought that they would be reduced to the status of 'second class' citizens. Therefore, Hindu communalism as it is now shaping itself in Punjab has its own specifics. In a way a new type of communalism is being superimposed in traditional communalism. There are also certain socio-economic factors which intensify communal feelings.

It sounds ironical, on the face of it, that such a strong feeling of 'separate' identity should emerge in a state, whose prosperity has been, for quite some time, the envy of the rest of India and among a people whose self-confidence and optimism has been some kind of legend. Yet the reality cannot be ignored.

What is quite obvious is that the reorganisation of Punjab had very little to do with language, culture and common traditions. The slogan of linguistic reorganisation of Punjab instead of becoming a cementing force had only succeeded in dividing the Punjabi speaking people. As a result of this, both Sikh and Hindu communalism have become formidable forces and it is the secular forces — both of the Congress and the left — which have been conceding

Continued at Page 20

'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਦੇ ਚੰਦੇ ਦਾ ਫ਼ਾਰਮ
SUBSCRIPTION FORM

To **The Canada Darpan**
P.O.BOX 265
Surrey, B.C.
Canada, V3T 4W8
Ph. 581-4473

I am enclosing a ☐ cheque ☐ M.O. ☐ Draft as my Subscription for the year(s)....... I may be sent the newspaper at the following address :

Name..
Address..
City..
Province..
Postal code..
PHONE.

One Year	25 dollars
Two Year	45 dollars
Three year	65 dollars
Life membership..........	300 dollars
ASIA...........................	100 dollars[a year]
U.S.A.	30 dollars [a year]
Europe	100 dollars[a year]
Africa	100 dollars [a year]

Wail of A Stricken Sikh

Our Inaction Is Immoral

By S.S. Gill

Wrapped in the pungent smoke of smouldering houses the grey drawn was hanging above us like a cures. We were talking in whispers and moving like thieves in our own home. Lala Ram Nath, our neighbour, appeared at the door and signalled that the truck was ready to leave.

It was not till we crossed the border that my thoughts went back to Lyallpur. Squeezed out by the shrinking size of family holdings, my forebears had gone there in search of fortune. With patient labour and perseverence they and thousands like them, turned those barren lands into lush green farms. Within a generation the entire region had become the granary of Punjab and the penniless settlers had risen to the stature of wealthy Sardars.

But the partition had undone all that. We were back in our ancestral village, down and out, with not an inch of land to our name. But there was no time for selfpity. To mope and moan was not in our nature. The indomitable Sikh spirit re-asserted itself. Punjabi enterprise soon turned the state into a beehive of industry. A dificit state in foodgrains at the start, within a generation at had become India's breadbasket.

And now, a generation later, Punjab is in the throes of another crisis — the worst in its disturbed history. Earlier crises came from outside. They could be blamed on others. Consequently, they were perceived as external challenges posed bu aggressors and tyrants. They were an assault on our territorial imperative and innate sense of justice. Naturally, they stirred the community to its depths and roused it to deeds of unparalleled courage and valour. But the present crisis is primarily of our own making. And it is deviod of any moral substance.

Absurd Charge

Over the past few years some selfappointed "saviours" of the community have been telling us that the Sikhs were victims of serious discrimination. How absurd! Whether in civil services or armed forces, in business, trade or industry, in the country's social and cultural life, Sikh, representation has been far above the proportion ot their population.

When i pointed this out to the protagonist of the "discrimination thesis", he replied, "But we are the most enterprising community, and we have attained this status on sheer merit". That is all very fine, my brothers. But, then, where is the question of discrimination? Where else in the world a community comprising hardly 2 per cent of the population has attained a higher profile in the affairs of a nation?

As if this grievance was not ridiculous enough, now some perverted fanatics are demanding a "homeland" for the Sikhs. How preposterous! The tiny little state of Punjab as a homeland of the Sikhs? This is a community which finds the boundaries of a sub-continent like India too limiting and has spilled over to the farthest corners of the earth. To turn Punjab into Khalistan would be like shifting the whale of the open seas to the confines of a village pond. Even our worst enemies cannot disign a better device to fetter our boundless spirit. Every religion and ideology has risen to meet a historical challenge. The circumstances of their birth determine the nature of their message and its moral content. Sikhism was born in very turbullent times. The tyranny of certain bigotted Muslim rulers defined its mission. The martyrdoms of Guru Arjun Dev and Guru Tegh Bahadur are as deeply stamped on the Sikh psyche as the crucifixion of Jesus on the Christian-mind.

No religious community can drift away from the central message of its faith and still retain its moorings. Owing to the very circumstances of its birth, Sikhism is a religion in action: morality made manifest by deeds. And in its all embracing universality it recognises only one division, that is, between good and evil, between the victim and the tyrant, between the innocent and the guilty.

Repugnant Thesis

Any division between Sikhs and non-Sikhs or Punjabis and non-Punjabis is repugnant to its genius.Nowhere in the Granth Sahib is there a mention of Punjab being the home-land of the Sikhs. What made Sikhs rise against the Muslim rulers and in defence of Hindus was not the religion of those rulers but their tyranny. They would have risen the same way in defence of Muslims in case the Hindus rulers had been the tyrants.

At times the Sikhs have been called a "martial race". Because of their historial traditions, a call to the arms does stir them deeply. The real motivation, however, is not the battle but the cause. Whether during our freedom struggle or after Independence, Sikhs have performed great feats of valour and won laurels for their bravery. But the causes they fought for had substantial moral content. It was always a fight against tyranny, aggression, or injustice, and in defence of freedom, honour and equity.

And what is happening in Punjab now? Dastardly acts of mindless violence against defenceless people, peacefully going about their daily business. Fanaticism has turned religious faith into stone. Deviod of moral content, the energy which produced heroes earlier is spawning villians and malefactors now. A community which had rolled back the onslaught of imperial armies, is acting helpless in the face of criminals, bigots and hirelings.

The people who resisted the tyrannies of kings, are yielding to the violence of knaves. Having repeatedly risen to defend the honour of their neighbours, Sikhs now appear helpless to save themselves from the impending doom. We used to mobilise Jathas to protest against every wrong and inequity; now nobody stirs to stem the tide of terrorism which is threatening to engulf Punjab.

Collective Guilt

The paralysis of our moral sensibilities and political will is deplorable indeed. But much worse is the sense of collective guilt that overlays the community from its act of omission. Acquiescence is half the crime. Our inability to erect barricades against senseless violence of terrorists has tainted us with their sins. Our not sharing their values or aspirations is not enough. If Sikhism is morality in action, our inaction is, no doubt, immoral. Having always resisted evil from without, we are doubly bound to resist it from within.

The symptoms of our moral crisis are ther for all to see. A community once proud and prosperous and progressive, now walks with a slightly bent head. Generally the most boisterous and exuberant at social gatherings, now you find the Sikhs a quiet, subdued and inhibited lot.

Once bursting with optimism and self-confidence, a gnawing sense of insecurity stalks them now wherever they go. Their social space is slowly shrinking and a seige mentality is creeping upon them. Accustomed always to treating the entire world as their home, now the Sikhs are haunted by the spectre of Diaspora. "Saviours" of the Panth are talking of a home and for their Sikhs. Little do they relise that they are making the Sikhs feel like aliens in their own homes.

Conted. at page 21

---

continued from Page 19

ground to them. This is the empirical reality of Punjab today. It is also a graphic illustration of the havoc which dogmatic application of the principle of linguistic reorganisation has played in this state. May be Jawaharlal Nehru's incisive mind could foresee it and as long as he was alive, he was opposed to the reorganisation of Punjab, though he went out of his way to promote the Punjabi language.

ਸਿਆਸੀ ਘਰੂਟ — ਘਰੂਟਾਂ ਵਾਲੇ ਦੀ ਕਲਮ ਤੋਂ

- ਰੁਪਏ ਬਟੋਰਨ ਵਾਲੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ
— ਡਾਲਰ ਬਟੋਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ ?
- ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਦੂਤਾਵਾਸ
— ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੰਡ ਵਿਚੋਂ ਸਫ਼ਾਈ ਹੋਣ ਪਿਛੋਂ ਹੁਣ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਅੱਡੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਲੱਗਦੇ ਹਨ !
- ਅਖੇ ਮੈਂ ਹਿਦੂਆਂ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ
— ਜਾਤਾਂ, ਨਸਲਾਂ ਤੇ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਨਫਰਤ ਕੇਵਲ ਜਨੂੰਨੀ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ !
- ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿਤਾ
— ਤੇਰੀ ਵਾਰੀ ਕਦੋਂ ਆਉਣੀ ਹੈ ?
- ਪਤਵੰਤੇ ਪੰਜਾਬੀ
— ਬਹੁਤੇ ਤਾਂ ਚਿਹਰਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਜ਼ਾਹਰ ਹਨ !
- ਜੇ ਕਿਤੇ ਪੈਸੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰ ਸਕੇ ....
- ਤਾਂ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਅਕਾਊਂਟ 'ਚ ਰੱਖਾਂਗੇ ?
- ਦਲਾਲਾਂ ਹੱਥੋਂ ਰੁਲ ਰਹੇ ਨੌਜਵਾਨ
— ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਦਫਤਰ ਦਾ ਰਸਾਲਾ ਕੱਢਣ ਵਾਲੇ ਦਲਾਲ ਏਹੀ ਧੰਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ !
- ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਕੌਂਸਲ
- ਜੋ ਦਸ ਦਸ ਸਫੇ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਜਿੰਦਾ ਹੈ !
- ਇਕ ਹੋਰ ਕਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ
— ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਖੂੰਨੀ ਜਨੂੰਨ !
- ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋਜ਼ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਜਨਰਲ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ
— ਜਨਰਲਾਂ ਦਾ ਹੀ ਫਿਕਰ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਵੀ ਸੋਚੋ !
- ਦਿਲ ਕੰਬਾਊ ਹਕੀਕਤਾਂ
— ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਤਰਹਿੰਦੇ ਹੋ !
- ਚਾਰ ਕਾਰ ਵਿਚ ਚਾਰ ਬੱਸ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ।
— ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਮਾਰਦਿਆਂ ਵੀ ਸ਼ਰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ !
- ਕਾਂਗਰਸੀ-ਅਤਿਵਾਦੀ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ
— ਬਚਿਓ ਕਿਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਾ ਮਾਂਜੇ ਜਾਇਓ !
- ਦਿੱਲੀ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਵਿਚ ਬੰਬ
— ਏਥੇ ਜਦੋਂ ਘਰਾਂ 'ਚ ਡਿਗਦੇ ਸੀ ਤਾਂ ਤਾੜੀਆਂ ਵਜਾਉਂਦੇ ਸੌ ? ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਪਈ ਤੇ ਹੀ ਸੁਰਤ ਆਈ !

ਅਹੁ ਇਸ ਜਨਮ ਕਾਲ ਨੂੰ ਵੱਸ ਕਰ ਸਕਦੈ
ਮੇਰਾ ਹਾਣ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ
ਤੇ ਅਹਿ ਦਰਵੇਸ਼ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ
ਸੁੰਦਰਾਂ ਨੀ ਸੁੰਦਰਾਂ
ਮੁੰਦਰਾਂ ਦੀ ਵਾਰੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ
ਅਹਿ ਪ੍ਰਦੇਸ ਜਿਹਾ

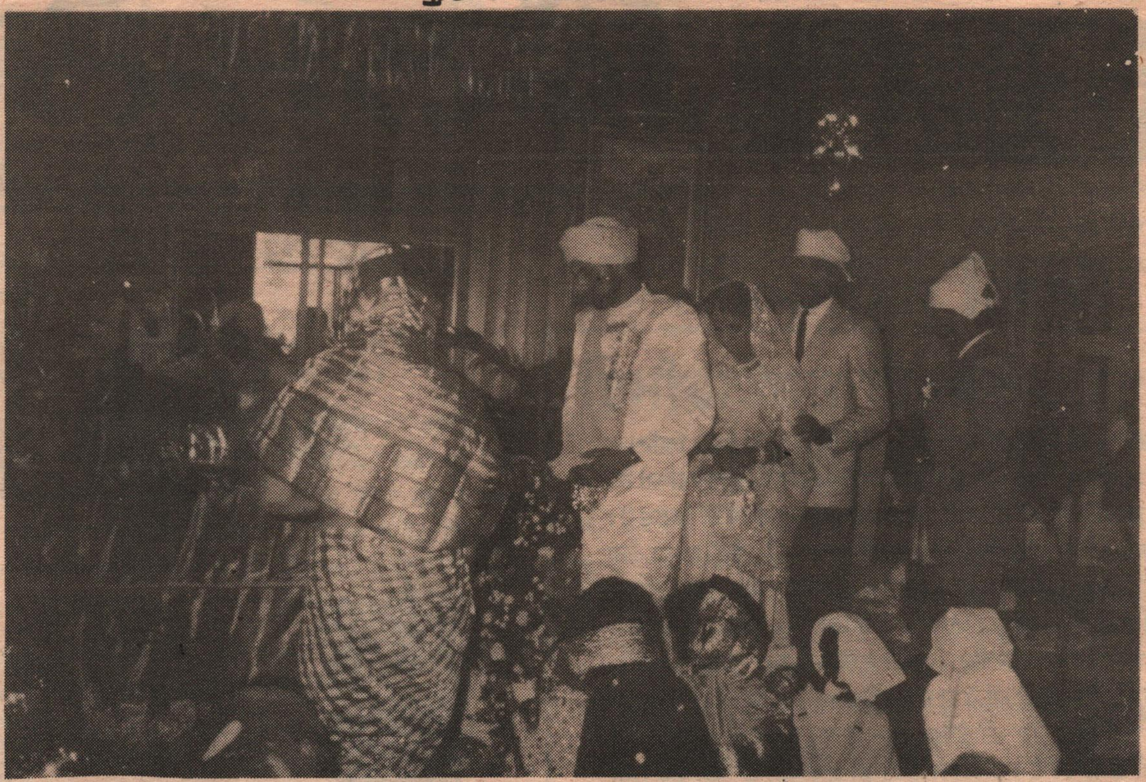
Conted. from page 20

Sikhs are not the only community to have a lunatic fringe. The shadow of Bhindranwale is pinning its hopes on some Hindu fanatics who, in their zeal to settle scores, would start hitting out at innocent Sikhs living outside Punjab. This would inevitably lead to an exchange of populations and fulfil the dream of the High-priest of Terrorism.

Once earlier, I suffered acute pain while leaving Lyallpur, but I held back my tears out of pride. Once again my heart is wrenched by pain, but bow I would let the tears flow, as I am left with no pride.

And who knows, this time Lala Ram Nath may be scared to ofter me transport for my evacuation.

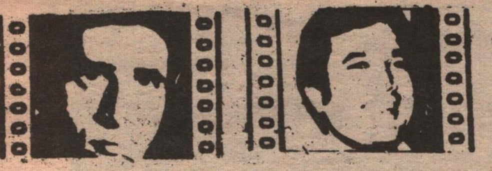
ਸ਼ੁਭ ਵਿਆਹ

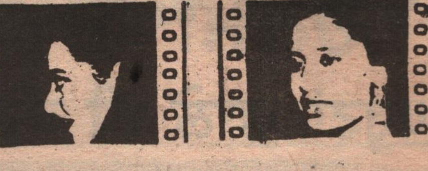
ਪ੍ਰਲਾਦ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੀ ਬੱਚੀ ਦਾ ਸ਼ੁਭ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਰਿਚਮੰਡ ਵਿਚ

ਕਾਮਰੇਡ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੱਚੀ ਦਾ ਸ਼ੁਭ ਵਿਆਹ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਐਬਟਸਫੋਰਡ ਵਿਚ ਹੋਇਆ

ਫ਼ਿਲਮ-ਲੋਕ

ਫ਼ਿਲਮ ਸਮੀਖਿਆ

ਕਰਮਾ

ਸੁਭਾਸ਼ ਘਈ ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਵਿਚ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਫਿਲਮ ਦੀ ਉਡੀਕ ਬੜੀ ਬੇਸਬਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 'ਕਰਮਾ' ਸੁਭਾਸ਼ ਘਈ ਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਸਾਲ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਫਿਲਮ ਹੈ। ਸੁਭਾਸ਼ ਘਈ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਵਿਧਾਤਾ' ਤੇ 'ਹੀਰੋ' ਵਾਲਾ ਰੰਗ 'ਕਰਮਾ' ਨੂੰ ਚੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ, ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਪੱਖੋਂ ਸੁਭਾਸ਼ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਦੋ ਕਦਮ ਅਗੇ ਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਸਚਿਨ ਭੌਮਿਕ ਦੇ ਸਕਰੀਨ ਪਲੇਅ ਵਿਚ ਢਿੱਲ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਲਾਂਭੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਲਝ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੂਨਮ ਢਿੱਲੋਂ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਗਾਣਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਰੁਮਾਂਟਿਕ ਟਰੀਟਮੈਂਟ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਫਿਲਮ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਕਈ ਥਾਈਂ ਬੜੀ ਹੌਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੀਰੋਇਨਾਂ ਫਿਰ ਵੀ ਸ਼ੋਅ-ਪੀਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਪਰ ਫਿਲਮ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਜ਼ਰੂਰ 21 ਰੀਲਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁਚ ਗਈ ਹੈ।

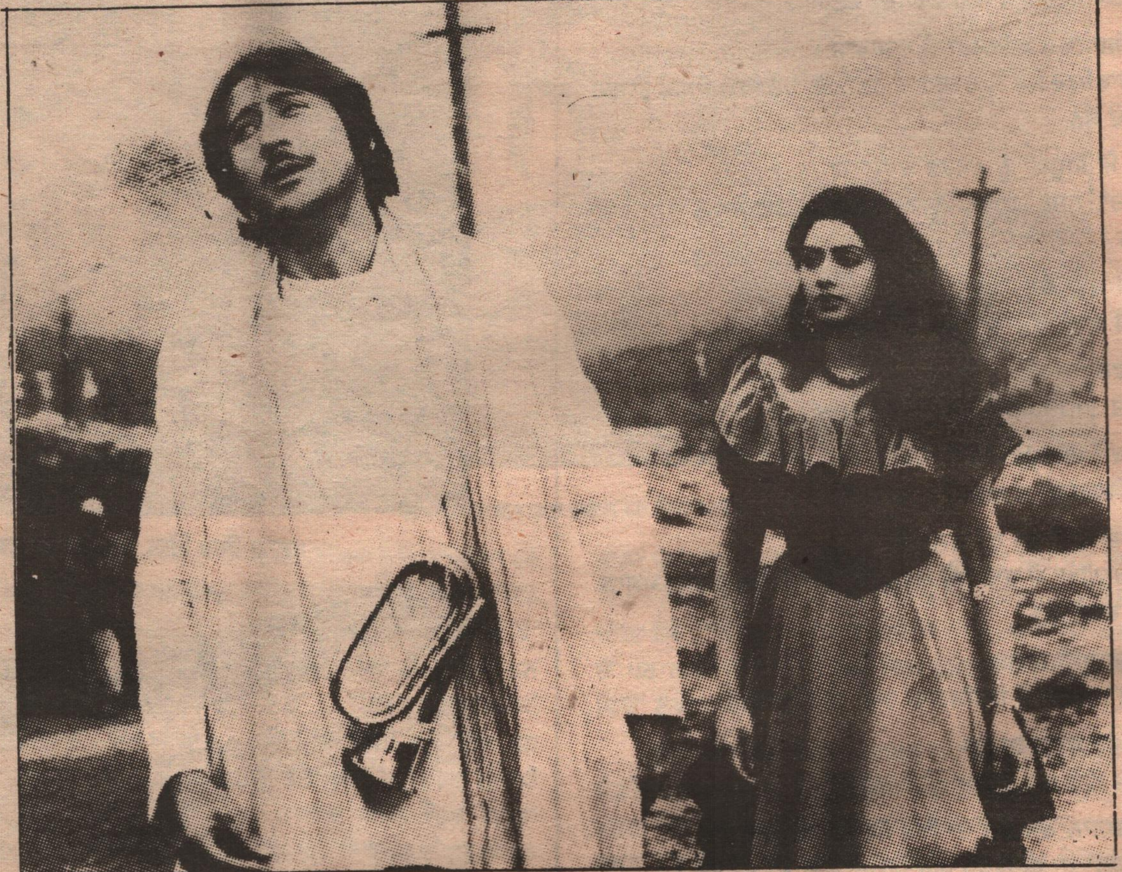
ਰਾਣਾ ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ (ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ) ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਜੇਲ੍ਹਰ ਹੈ ਜੋ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆਏ ਮੁਜ਼ਰਮਾਂ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗਿਰੋਹ ਦੇ ਲੀਡਰ ਡਾਕਟਰ ਮਾਈਕਲ ਡਾਂਗ (ਅਨੂਪਮ ਖੇਰ) ਰਾਣਾ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਚਲਣ ਦੇਖ ਕੇ ਰਾਣਾ ਉਸ ਦੇ ਥੱਪੜ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਥੱਪੜ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਡਾਂਗ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋਦ ਸਮੇਂ ਸੈਂਕੜੇ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਨੂੰ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਰਾਣਾ ਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ (ਸਤੀਸ਼ ਕੌਲ ਤੇ ਸ਼ਸ਼ੀਪੁਰੀ) ਸਮੇਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਈ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਰਾਣਾ ਆਪਣੇ ਮੰਤਰੀ ਦੋਸਤ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਖਤਰਨਾਕ ਕੈਦੀਆਂ ਬੈਜੂ (ਜੈਕੀ ਸ਼ਰਾਫ), ਜਾਨੀ (ਅਨਿਲ ਕਪੂਰ) ਅਤੇ ਖੈਰੂ (ਨਸੀਰੁਦੀਨ) ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਡਾਂਗ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਪਲਾਨ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਟਰੇਨਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਜੈਕੀ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵੀ ਨਾਲ ਤੇ ਅਨਿਲ ਕਪੂਰ ਪੂਨਮ ਢਿੱਲੋਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਵੀ ਫਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਰਾਣਾ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਕੈਦੀ ਦੋਸਤ ਧਰਮਾ (ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਜੌਲੀ (ਸ਼ਕਤੀ ਕਪੂਰ) ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਾਲ ਰਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅੰਤ ਡਾਂਗ, ਜੌਲੀ ਤੇ ਸਾਰੇ ਬੀ. ਐਸ. ਓ. ਗਰੁੱਪ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਧਰਮਾ ਤੇ ਖੈਰੂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬੈਜੂ ਤੇ ਜਾਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮਕਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਹਾਵੀ ਹੈ। ਅਨੂਪਮ ਖੇਰ, ਨਸੀਰੁਦੀਨ ਸ਼ਾਹ ਤੇ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਜੰਮ ਕੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਵਧੀਆ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹਰ ਕਲਾਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣਾ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਬਾਕੀ ਕਲਾਕਾਰ ਨੂਤਨ, ਸਤੀਸ਼ ਕੌਲ, ਸ਼ਕਤੀ ਕਪੂਰ ਆਦਿ ਠੀਕ ਹਨ। ਜੈਕੀ ਤੇ ਅਨਿਲ ਪੁਰਾਣੇ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹਨ। ਹੀਰੋਇਨਾਂ ਦੀ ਸਿਰਫ ਭਰਤੀ ਹੈ, ਐਕਟਿੰਗ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਆਨੰਦ ਬਖਸ਼ੀ ਦੇ ਗੀਤ 'ਦੇ ਦਾਰੂ....', 'ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਹੈ ਜਾਨ ਭੀ ਦੇਂਗੇ ...' ਕਾਫੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ। ਲਕਸ਼ਮੀ ਕਾਂਤ ਪਿਆਰੇ ਲਾਲ ਦੀ ਸੰਗੀਤ ਠੀਕ ਹੈ ਪਰ 'ਹੀਰੋ' ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਧਾਈ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਕੈਮਰਾਮੈਨ ਕਮਲਾਕਰ ਰਾਓ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਕ ਵੇਰ ਫੇਰ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦਾ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦਾ ਕੈਮਰਾਮੈਨ ਹੈ।

ਬਦਨਸੀਬ

ਸੈਕਸ ਦਿਖਾ ਕੇ 'ਬੇਆਬਰੂ' ਵਰਗੀ ਸੀ-ਗਰੇਡ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਹਿੱਟ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਲਿਆ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਆਨੰਦ ਗਿਰਧਰ ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਨਵੀਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ — ਬਦਨਸੀਬ। ਲੱਗਦਾ ਹੈ 'ਬਦਨਸੀਬ' ਬਣਾਉਣ ਵੇਲੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ 'ਬੇਆਬਰੂ' ਵਾਲੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸਹਿੰਦੀ ਕਸਰ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਕਰਨ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ... ਸੈਕਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਾਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਚੱਲੀ ਹੋਈ ਹੈ .... ਭਾਰਤੀ ਦਰਸ਼ਕ ਸੈਕਸ ਦੇਖਣ ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਹਨ ਤੇ ਨੰਗੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਸਿਨਮਾ ਹਾਲ ਵੱਲ ਦੌੜਦੇ ਹਨ।

ਫ਼ਿਲਮ 'ਕਰਮਾ' ਦੇ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ 'ਚ ਜੈਕੀ ਸ਼ਰੋਫ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵੀ

'ਬਦਨਸੀਬ' ਸੱਤ ਸਹੇਲੀਆਂ - ਰਾਧਿਕਾ, ਕਵਿਤਾ, ਪੱਲਵੀ, ਸੁਨੀਤਾ, ਦੀਪਾ, ਹੇਮਾ ਤੇ ਮੀਨਾਕਸ਼ੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਇਕ ਦੋ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਬੇਦਰਦੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਵੈਸੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਪੁਆਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਲਜੀਏਟ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾ ਲੱਗ ਕੇ 'ਕੋਠੇ ਦਾ ਮਾਲ' ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਦੈ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਫੁਸਲਾ ਕੇ ਅਮੀਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਕੋਲ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕਰ ਵੇਸਵਾ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਵੇਸਵਾ ਬਣੀ ਸੁਨੀਤਾ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਆਸ਼ਿਕ ਕਿਸੇ ਅਮੀਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਘਰ ਜੁਆਈ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ 'ਮੁਜਰੇ ਵਾਲੀ' ਬਣ ਕੇ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਦੈ ਰਾਹ ਦਾ ਕੰਡਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਸੁਨੀਤਾ ਦਾ ਖੂਨ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੁਨੀਤਾ ਦੇ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਸਹੇਲੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਦੈ ਉਸ ਦੀ ਹਰ ਸਹੇਲੀ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੰਤ ਰੁਮਾਂਟਿਕ ਹੀਰੋ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵਿਜੇ (ਪ੍ਰਦੀਪ ਸਕਸੈਨਾ) ਦੀ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਰਾਧਿਕਾ (ਸਾਧਨਾ ਦੱਖਣ) ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਉਣ ਤੇ ਉਦੈ ਦੁਆਲੇ ਸ਼ਿਕੰਜਾ ਕੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਖੂਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੁੜੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਦੀ 'ਲਿਆਕਤ' ਕੇਵਲ ਜਿਸਮ ਦਿਖਾਉਣਾ ਹੀ ਹੈ — ਕੇਵਲ ਸ਼ਬਨਮ ਕਪੂਰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਦੈ ਦੇ ਰੋਲ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਬਹੁਤੀ ਥਾਈਂ ਨਾਟਕੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਦੀਪ ਸਕਸੈਨਾ ਬੇਕਾਰ ਹੈ। ਨਿਰਮਾਤਾ ਆਨੰਦ ਗਿਰਧਰ ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਵੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਤੇ ਆਈ ਜੀ ਬਣ ਕੇ ਐਕਟਿੰਗ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਦੋਵੇਂ 'ਰਾਮ ਲੀਲਾ ਦੇ ਪਾਤਰ' ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਗੀਤ ਸੰਗੀਤ ਸਾਧਾਰਨ ਹੈ। ਫੋਟੋਗਰਾਫੀ ਦੇ ਕਮਾਲ ਦੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਬਹੁਤੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ — ਬੱਸ ਸਰੀਰਕ ਦਿਖਾਵੇ ਵਾਲੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਤੇ ਸੈਂਸਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਬਿਸਤਰ

ਸੈਕਸ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦੇ ਜਤਨ ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਗਈ ਇਕ ਹੋਰ ਫਿਲਮ 'ਬਿਸਤਰ' ਵੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਇਕ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਫਿਲਮ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਡੱਬ ਕੀਤੇ ਭਾਗ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਨੇ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਚਾਰ ਬਲਾਤਕਾਰੀ ਇਕ ਔਰਤ ਦੇ ਪਤੀ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਉਸ ਨਾਲ ਸਮਹੂਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਔਰਤ ਸਮਾਂ ਬੀਤਣ ਤੇ ਇਕੱਲੇ ਇਕੱਲੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ 'ਚੱਕਰ' ਵਿਚ ਫਸਾ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸੇ ਫਿਲਮ ਦੀ ਘਟੀਆ ਨਕਲ ਫਿਲਮ 'ਬਿਸਤਰ' ਹੈ। ਹੀਰੋਇਨ ਸੁਸ਼ਮਾ (ਅੰਜਲੀ) ਦਾ ਪਤੀ ਸ਼ੰਕਰ (ਅਰੁਣ ਗੋਇਲ) ਬੰਨੇ ਲਾਉਣ ਪਿਛੋਂ ਚਾਰ ਅਮੀਰ ਵਿਅਕਤੀ ਗੰਗਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ (ਯੂਨਿਸ ਪ੍ਰਵੇਜ਼), ਜਮਨਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ (ਵੇਦ ਗੋਸਵਾਮੀ), ਬਲਬੀਰ ਚੋਪੜਾ (ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ) ਅਤੇ ਸੋਨੀ ਉਸ ਦਾ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਸੁੱਟਦੇ ਹਨ। ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਇਕ ਕਾਲ ਗਰਲ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਥੋਂ ਹੀ ਸੁਸ਼ਮਾ ਆਪਣੇ ਕਾਤਲਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਅੰਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਤੇ ਯੂਨਿਸ ਪ੍ਰਵੇਜ਼ ਦਾ ਰੋਲ ਅੱਛਾ ਹੈ। ਵੇਦ ਗੋਸਵਾਮੀ, ਅੰਜਲੀ ਤੇ ਜੂਨੀਅਰ ਮਹਿਮੂਦ ਅਤੀ ਨਾਟਕੀ ਹਨ। ਫੋਟੋਗਰਾਫੀ ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਨੀਵੀਂ ਪੱਧਰ ਦਾ ਹੈ। 'ਬਿਸਤਰ' ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਮੁਖ ਮਕਸਦ ਬਦਲੇ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਸੈਕਸ ਦਿਖਾਉਣਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਫਿਲਮ ਤੇ ਸੈਂਸਰ ਦੀ ਕੈਂਚੀ ਦੀ ਵਾਹਵਾ 'ਕਰੋਪੀ' ਹੋਈ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।

—ਸਮੀਖਿਅਕ

- ਕਲਾ ਮਨੁੱਖ ਨਾਲੋਂ ਕੋਈ ਬਾਹਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ, ਉਹਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦਿਲ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਹੈ।
- ਕਲਾ ਉਹ ਕੁਦਰਤੀ ਲੜੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪ੍ਰੋਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਾਤ ਨਹੀਂ, ਇਹਦਾ ਕੋਈ ਮੁਲਕ ਨਹੀਂ, ਇਹਦਾ ਕੋਈ ਯੁਗ ਨਹੀਂ।
- ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਣ ਸਕਣਾ ਕਲਾ ਬਿਨਾਂ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਜੀਉਣ ਤੇ ਮਾਨਣ ਵਿਚ ਹੈਵਾਨ ਤੇ ਇਨਸਾਨ ਜੇਡਾ ਫਰਕ ਹੈ।
- ਹੈਵਾਨ ਤੇ ਇਨਸਾਨ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਕਲਾ ਦੀ ਲਕੀਰ ਹੈ।

Investment By Non-Residents of Indian Origin

The Government of India have identified certain items which are open for investment by Non-resident Indians as well as companies and other corporate bodies owned to the extent of at least 60% by the Non-residents of Indian origin, upto 74% with full repatriation benefits of capital investment and income earned thereon. The Government have recently revised this list and have identified the following more items for investment under this Scheme in the area of "Electronic Equipments and Components including Subscribers' and Telecommunication Equipment" under the Department of Electronics &—

1. Electronic Components
2. Materials for Electronics
3. Computer Peripherals
4. Data Communication Equipment (Subscribers end only)
5. Test and Measuring Instruments
6. Laser Equipments
7. Opto Electronics
8. Control Instrumentation.

The Non-resident Indians interested in investing under this Scheme may please contact the India Investment Centre, New York at its following address

Mr. S.V.S. Sharma
Resident Director, Indian Investment Centre
445 Park Ave. — New York, NY. 10022 (U.S.A.)
Cabel : "NYINCENTRE"
Telex : 220557 IICNY UR
Phone : (212) 753-3600

ਮੈਟਰੀਮੋਨੀਅਲ

ਇਕ ਖੱਤਰੀ ਸਿੱਖ ਕਲੀਨ ਸ਼ੇਵ, ਖੂਬਸੂਰਤ ਲੜਕਾ M.A. ਕੱਦ 5 ਫੁੱਟ ਸਾਢੇ ਸੱਤ ਇੰਚ, ਉਮਰ 29 ਸਾਲ, ਮੈਡੀਕਲ ਟੈਕਨੀਸ਼ਨ ਡਿਪਲੋਮਾ ਹੋਲਡਰ, ਅਰਧ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਜਾਂ ਇਮੀਗਰੈਂਟ ਸੁੰਦਰ ਸੁਸ਼ੀਲ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕੇ ਦੇ ਦੋ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਨੇੜੇ ਚੰਗੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ। ਜਾਤ ਪਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ ਹੋਰ ਵੇਰਵੇ ਲਈ ਫੋਨ ਕਰੋ :—

G. P. Wadhawan
Res. (604) 859-3905 or
Off. 859-5950

ਸਮੇਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਆਪ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਮੇਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸਤੰਬਰ 6 ਤੋਂ ਹਰ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ, ਇਕ ਘੰਟੇ ਲਈ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਤੋਂ ਚਾਰ ਵਜੇ ਤੱਕ ਆਇਆ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਪਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਆਪ ਵੈਨਕੂਵਰ ਕੁਆਪਰੇਟਿਵ ਰੇਡੀਓ, 102.7 FM ਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਕੇਬਲ 104.9 ਤੇ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਪਿਕਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦ

ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਰੰਧਾਵਾ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਜਨਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਭੰਗੜੇ ਪਾਉਂਦੇ ਗਭਰੂਆਂ ਨੂੰ 76 ਡਾਲਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਪੈਸੇ ਪਿਕਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਦਾਨ ਕਰ ਦਿਤੇ ਤਾਂਕਿ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਪਦੇ ਬਰੋਸ਼ਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਉਲੱਥਾ ਕਰਕੇ ਛਪਾ ਸਕੇ। ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਲਦਿਲੀ ਦਾ ਅਤੀ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੜਕੇ ਦੀ ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਤੇ ਲੰਬੀ ਉਮਰ ਲਈ ਦੁਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਚਰਨਪਾਲ ਗਿੱਲ - ਪਰਧਾਨ

ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਅਤੇ ਵਪਾਰੀ ਵੀਰਾਂ ਲਈ

'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦਾ ਸਮਾਂ :
ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ — 10 ਵਜੇ ਤੋਂ 5 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ

ਫੋਨ : 581-4473

ਮੈਟਰੀਮੋਨੀਅਲ

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਗਰੇਵਾਲ ਪ੍ਰਵਾਰ ਦੇ ਲੜਕੇ ਲਈ ਇਕ ਖੂਬਸੂਰਤ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕੇ ਦੀ ਉਮਰ 21 ਸਾਲ, ਕੱਦ ਪੰਜ ਫੁੱਟ ਦਸ ਇੰਚ ਹੈ। ਸਟੇਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਅਕਾਊਂਟਿੰਗ ਦਾ ਕੋਰਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖਤ ਪੱਤਰ ਇਸ ਪਤੇ ਤੇ ਕਰੋ :—

Mr. S. Singh
P.O.BOX 1292
Marysville, CAL. 95901
U.S.A

ਮੈਟਰੀਮੋਨੀਅਲ

ਇਕ 24 ਸਾਲ ਦੇ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਲੜਕੇ ਲਈ ਖੂਬਸੂਰਤ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕੇ ਕੋਲ ਆਪਣਾ ਨਵਾਂ ਘਰ ਹੈ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਕੀ ਨੌਕਰੀ ਤੇ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਗਰੈਜੂਏਟ ਹੈ ਤੇ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੀ ਲਿਖੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਵੀ ਲੜਕੀ ਮੰਗਵਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਵਾਰ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਟ ਹੈ। ਲੜਕੀ ਦੀ ਫ਼ੋਟੋ ਤੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਸ ਪਤੇ ਉਤੇ ਭੇਜੋ :

M.S.N. (103)
C/o The Canada Darpan
P.O.BOX 265
Surrey, B.C. V3T 4W8

ਚੁੱਪ ਹੈ, ਜੰਗਲ ਜਿਹੀ ਗੁਲਸ਼ਨ 'ਚ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ।
ਪੰਛੀਆਂ ਤੇ ਖੌਫ਼ ਤਾਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ॥

ਖ਼ੂੰਨ ਥੀਂ ਲਥ ਪਥ ਹੈ ਚੱਪਾ ਚੱਪਾਂ ਧਰਤੀ।
ਬੰਦਾ, ਬੰਦੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ॥

ਹੁਸਨ ਦਾ ਹਰ ਨਕਸ਼ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।
ਆਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਕ ਦਾਗ਼ੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ॥

ਸਾੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਬਹਾਰਾਂ ਮਾਲੀਆਂ ਨੇ।
ਮਾਲੀਆਂ ਦਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਸ਼ੱਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ॥

ਸਰੀ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਟੋਰ

ਗਿੱਲ-ਫੋਰਡ-ਫਰਨੀਚਰ

ਸੰਤੋਖ ਸਿਘ ਗਿੱਲ

ਧੂਆਂ ਕੱਢ ਸੇਲ਼ ਵਿਚ
ਬੀ. ਸੀ. ਦੇ ਕੋਨੇ ਕੋਨੇ ਤੋਂ
ਚੱਲ ਕੇ ਆਓ!

ਲਓ ਜੀ! ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਗਿਲਫੋਰਡ ਫਰਨੀਚਰ ਦੀ ਨਵੀਂ

ਧੂਆਂ ਕੱਢ ਸੇਲ!

ਜੋ ਕਿ ਸਤੰਬਰ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਚੱਲੇਗੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਰ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਰਨੀਚਰ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਾਲਾ ਧੂੰਆਂ ਕੱਢ ਕੇ ਬੀ. ਸੀ. ਦੇ ਕੋਨੇ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਡਲਿਵਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ

ਧੂਆਂ ਕੱਢ ਸੇਲ ਵਿਚ ਸਿਲੀ ਦੇ ਮੈਟਰੈਸਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਲੱਦ ਕੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ ਹਨ - ਹਰ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਰਨੀਚਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਿਲੀ ਦੇ ਮੈਟਰੈਸਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਾਲਾ ਧੂੰਆਂ ਕੱਢ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

Just Say CHARGE IT On My GILLFORD FURNITUREMART Credit Card Apply For Yours Today!

"Better Quality Furnishings at Discount Prices"

GILL-FORD FURNITUREMART

FINANCING AVAILABLE O.A.C.

VISA MasterCard

13442-108th Avenue, Surrey

HOURS: Mon.-Fri. 10-9; Sat. 10-6
Sunday & Holidays 10-6

588-4461